

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI İLE AİLE UYUMU VE YAŞAM DOYUMU
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

MERVE ÖZEL

AMASYA
Temmuz – 2024

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI İLE AİLE UYUMU VE YAŞAM DOYUMU
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Merve ÖZEL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN

AMASYA – 2024

Aileme ve arkadaşlarıma ithaf ediyorum...

TEZ ONAY SAYFASI

Merve ÖZEL tarafından hazırlanan “ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE AİLE UYUMU VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 16/07/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kadın ve Aile Araştırmaları Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILMAZ

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nurten Gülsüm BAYRAK

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 16/07/2024

.....

Doç. Dr. Hasan YERKAZAN

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

16/07/2024

Merve ÖZEL

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE AİLE UYUMU VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Merve ÖZEL

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kadın ve Aile Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz/2024

Danışman: Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN

Çocukluk çağı travmaları, bireylerin yetişkinlik döneminde ruhsal sağlıkları ve aile içi ilişkileri üzerinde uzun vadeli etkilere yol açabilmektedir. Bu doğrultuda çocukluk çağı travmalarının gençlik ve yetişkinlik döneminde etkisini değerlendiren çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumu düzeylerini incelemek, çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında ve çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. İlişkisel tarama modelinde kesitsel bir araştırma olan bu çalışma Kasım-Aralık 2023 tarihleri arasında Amasya Üniversitesi'nde öğrenim gören 814 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)”, “Aile Uyum Ölçeği (AUÖ)” ve “Yaşam Doyum Ölçeği (YDÖ)” ile yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bir istatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması $20,68 \pm 1,50$, %66,2'si kadın ve %33,8'i erkektir. Öğrencilerin ÇÖYÖ puan ortalaması $38,85 \pm 15,17$; alt boyutlara ilişkin ortalama değerler ise Fiziksel İstismar= $6,61 \pm 3,34$; Cinsel İstismar= $6,72 \pm 4,15$; Duygusal İstismar= $8,51 \pm 4,18$, Fiziksel İhmal= $7,66 \pm 3,29$ ve Duygusal İhmal= $9,36 \pm 4,07$ 'dir. AUÖ'nün puan ortalaması $20,01 \pm 4,89$ ve YDÖ'nün puan ortalaması ise $15,60 \pm 4,92$ 'dir. ÇÖYÖ ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,629$; $p = 0,000$). AUÖ puanlarında meydana gelen değişimin %46,5'i ÇÖYÖ puanları ile açıklanmaktadır ($R^2 = 0,465$). ÇÖYÖ puanlarında meydana gelen bir birimlik artış AUÖ puanlarını -0,205 birim azaltmaktadır ($Beta = -0,205$). ÇÖYÖ ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,450$; $p = 0,000$). YDÖ puanlarında meydana gelen değişimin %19,9'u ÇÖYÖ puanları ile açıklamaktadır ($R^2 = 0,199$). ÇÖYÖ puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını -0,147 birim azaltmaktadır ($Beta = -0,147$). Üniversite öğrencilerinde yapılan bu çalışma sonucunda öğrencilerin düşük düzeyde olumsuz

Çocukluk ağı yaşantılarına sahip oldukları, yüksek düzeyde aile uyumu ve orta düzeyde yaşam doyumunu yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin ocukluk ağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin ocukluk ağı örselenme yaşantıları ne kadar fazla ise aile uyumu ve yaşam doyumunu düzeyleri o derece olumsuz etkilenmiştir. Bu doğrultuda; eğitim faaliyetleri içeresinde çocukluk çağından itibaren ihmal ve istismar konularında bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarına yer verilmesi ve ailelerle iş birliği yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: aile uyumu, çocukluk ağı travması, niversite ğrencisi, yaşam doyumunu

ABSTRACT

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMA AND FAMILY ADJUSTMENT AND LIFE SATISFACTION IN UNIVERSITY STUDENTS

Merve OZEL

Amasya University, Institute of Social Science

Women And Family Research, M.A., July/2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gonca USTUN

Childhood traumas can lead to long-term effects on individuals' mental health and family relationships in adulthood. In this regard, there is a need for studies that evaluate the effects of childhood traumas in youth and adulthood. The aim of this research is to examine the levels of childhood traumas and family adjustment and life satisfaction in university students, and to determine whether there is a relationship between childhood traumas and family adjustment and between childhood traumas and life satisfaction. This study, which is a cross-sectional research in the relational survey model, was conducted with 814 students studying at Amasya University between November and December 2023. Data were collected through face-to-face interviews using the "Personal Information Form", "Childhood Trauma Experiences Scale (CCAS)", "Family Adjustment Scale (FAS)" and "Life Satisfaction Scale (LSS)". The data obtained in the study were analyzed with a statistical program. The average age of the university students participating in the research was 20.68 ± 1.50 , 66.2% were female and 33.8% were male. The students' average CCAS score was 38.85 ± 15.17 ; The mean values for the sub-dimensions are Physical Abuse= 6.61 ± 3.34 ; Sexual Abuse= 6.72 ± 4.15 ; Emotional Abuse= 8.51 ± 4.18 , Physical Neglect= 7.66 ± 3.29 and Emotional Neglect= 9.36 ± 4.07 . The mean score of FAS is 20.01 ± 4.89 and the mean score of LSS is 15.60 ± 4.92 . There is a statistically significant, negative and moderate relationship between the CCAS and FAS scores ($r = -0.629$; $p = 0.000$). 46.5% of the change in FAS scores is explained by CCAS scores ($R^2 = 0.465$). A one-unit increase in CCAS scores decreases FAS scores by -0.205 units ($Beta = -0.205$). There is a statistically significant, negative and medium-level relationship between CCAS and LSS scores ($r = -0.450$; $p = 0.000$). 19.9% of the change in LSS scores is explained by CCAS scores ($R^2 = 0.199$). A one-unit increase in the CCAS scores decreases the LSS scores by -0.147 units ($Beta = -0.147$). As a result of this study conducted on university students, it was determined that the students had low levels of negative childhood experiences, high levels of family adjustment and moderate levels of life satisfaction. It was determined that there was a

significant negative relationship between students' childhood traumas and family adjustment and life satisfaction. The more childhood traumatic experiences students experienced, the more negatively their family adjustment and life satisfaction levels were affected. In this direction, it is recommended to include awareness raising activities on neglect and abuse issues starting from childhood within educational activities and to cooperate with families.

Keywords: childhood trauma, family adjustment, life satisfaction, university student

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca manevi desteğini esirgemeyen, araştırmanın her aşamasında engin bilgi birikimi ve tecrübesi ile bana yol gösteren, deneyimiyle mesai saatleri dışında dahi desteğini esirgemeyen, beni her daim motive eden, tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen her zaman elini üzerimde hissettiğim, samimiyetine son derece inandığım, bilgi ve tecrübesiyle ilham aldığım ve ne zaman sıkışsam yardımına başvurmaktan çekinmediğim yeri geldi öğretmenlik yeri geldi ablalık yapan Bölüm başkanımız Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN hocama sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan ve desteğini son derece hissettiğim, değerli hocam Doç. Dr. Emrah Koparan hocama sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca çalışmamın bütün sürecinde bana her konuda destek ve yardımcı olan başta arkadaşım Öğr. Gör. Muhammed Murat GÜMÜŞ'e ve diğer tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte zaman zaman zorlandığı anlarda bile hayıflanmadan fedakârlıkta bulunan ve 'yapmalısın' sözleriyle sürekli destek olan hayatımın her anında ve her alanında koşulsuzca sunduğu sevgi, desteği ve güveni için sevgili eşim Mert ÖZEL'e sonsuz teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca bana daima güvenen, sevgileri ve maddi manevi destekleriyle her zaman yanı başımda olan başta canım annem Neriman KALE'ye, canım babam Mustafa KALE'ye, canım abim Halil KALE'ye ve tüm eğitim öğretim hayatım boyunca desteğini bir gün bile esirgemedi, hep daha fazlasını yapabilmem için bana imkân sunan, azmiyle örnek aldığım canım ablam Öğr. Gör. Ayşe KALE'ye teşekkür ederim.

Merve ÖZEL

16/07/2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Amacı	2
2. Araştırmanın Önemi	2
3. Araştırmanın Problemi	2
4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
I. BÖLÜM	
1. GENEL BİLGİLER	5
1.1. Çocukluk Çağı Travmaları	5
1.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Tanımı	5
1.1.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Türleri	6
1.1.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaygınlığı	13
1.1.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Faktörleri	14
1.1.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Sonuçları	16
1.2. Aile Uyumı Kavramı	18
1.2.1. Aile Kavramı ve Türleri.....	18
1.2.2. Aile Uyumı Kavramı.....	19
1.2.3. Aile Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	20
1.2.4. Aile İlişkileri	21
1.2.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Aile Uyumuna Etkisi.....	22
1.3. Yaşam Doyumu Kavramı	22
1.3.1. Yaşam Doyumu Kavramı	22
1.3.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	23
1.3.3. Yaşam Doyumu Kuramları	25
1.3.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaşam Doyumuna Etkisi	27
II. BÖLÜM	
2. YÖNTEM.....	29

2.1. Araştırmanın Modeli	29
2.2. Araştırmanın Değişkenleri.....	29
2.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	29
2.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	30
2.4.1. Dahil Etme Kriterleri	30
2.4.2. Dışlama Kriterleri	31
2.4.3. Örneklem Seçim Yöntemi.....	31
2.4.4. Örneklem Büyüklüğü.....	31
2.5. Veri Toplama Araçları.....	34
2.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	35
2.5.2. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Kısa Formu	35
2.5.3. Aile Uyum Ölçeği	35
2.5.4. Yaşam Doyumu Ölçeği.....	36
2.6. Verilerin Toplanması.....	37
2.7. Verilerin Analizi	37
2.8. Araştırmanın Etik Yönü	38

III. BÖLÜM

3. BULGULAR	39
3.1. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulgular.....	39
3.2. Ölçüm Araçları ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular.....	43
3.3. Tanımlayıcı Özelliklere Göre ÇÖYÖ Düzeylerine İlişkin Bulgular	44
3.4. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Aile Uyum Düzeylerine İlişkin Bulgular	57
3.5. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular	63
3.6. Ölçüm Araçları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Bulguları	68

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA	72
4.1. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	72
4.2. Ölçüm Araçları ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	72
4.3. Tanımlayıcı Özelliklere Göre ÇÖYÖ Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	73
4.4. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Aile Uyum Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	79
4.5. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	80
4.6. Ölçüm Araçları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87

KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	117
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	118
Ek 2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği	121
Ek 3. Aile Uyum Ölçeği	123
Ek 4. Yaşam Doyumu Ölçeği	124
Ek 5. Etik Kurul Kararı.....	125
Ek 6. Kurum İzni	127
Ek 7. Ölçek Kullanım İzinleri.....	130
Ek 8. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	133
ÖZ GEÇMİŞ	135

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Orantılı Tabakalı Örneklem Yöntemi ile Birimlerdeki Örneklem Sayıları	32
Tablo 2. Örneklem Alınan Öğrencilerin Birimlere, Bölümlere ve Sınıflara Göre Dağılımı .	33
Tablo 3. Ölçüm Araçlarına İlişkin Cronbach Alpha Değerleri	36
Tablo 4. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri	39
Tablo 5. Katılımcıların Ailesine İlişkin Özellikleri	40
Tablo 6. Ölçüm Araçları ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları	43
Tablo 7. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇÖYÖ Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırması	44
Tablo 8. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇÖYÖ Puanlarının Karşılaştırması.	53
Tablo 9. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre AUÖ Puanlarının Karşılaştırması ...	57
Tablo 10. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre YDÖ Puanlarının Karşılaştırması .	63
Tablo 11. Ölçüm Araçları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki	68
Tablo 12. ÇÖYÖ ve Alt Boyutlarının AUÖ Üzerindeki Etkisi	70
Tablo 13. ÇÖYÖ ve Alt Boyutlarının YDÖ Üzerindeki Etkisi	71

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
APA	American Psychiatric Association
CDC	Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Çocukluk çağı travması, çocukların 18 yaş altında maruz kaldıkları cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve ihmal gibi kötü olayları tanımlamaktadır (Herman, 2016). Çocukluk dönemindeki travmalar, ebeveynlerin veya çocuğun bakımıyla ilgilenen kişilerin, çocukların ruhsal ve beden sağlığına uygun olmayan davranışlar sergilemesi sonucu meydana gelen tepkileri olarak da ifade edilmektedir (Venter vd., 2016). Şiddet içeren tüm bu eylemlerin çocukların gelişimini engelleyebileceği ve sağlık durumlarını olumsuz yönde etkileyebileceği belirtilmektedir (Şenol ve Mazman, 2014).

Çocuğu fiziksel ve psikolojik olarak zedeleyen istismar ve ihmal; çocukların benlik kavramının olumsuz yönde etkilenmesine, bedensel, cinsel, fiziksel ve psikososyal açıdan sağlıksız birer yetişkin olmalarına neden olmaktadır (Ünal, 2008). Çocuklukta yaşanan ihmal ve istismarın yetişkinlik dönemindeki etkileri, bireyin duygusal sağlığını ve sosyal hayatını ciddi şekilde etkilemektedir (Famularo vd., 1996). İstismar mağduru çocuklar yetişkin olduklarında depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu gibi önemli ruhsal sorunların yanı sıra suçluluk ve utanç duygusu, güvensizlik yaşama, yakın ilişki kuramama ve uyku problemleri gibi sonuçlarla da karşı karşıya kalmaktadırlar (Aslan, 2020; Zara-Page, 2004). Erken yaşta yaşanan travmatik olaylar, ilerleyen yaşlarda birçok psikiyatrik hastalıkla ilişkili olarak bireylerin hayatlarını tehlikeye sokabilecek suça eğilim, alkol-madde kullanımı ve uygunsuz cinsel ilişkiler gibi riskli davranışlarda bulunmasına, kendine zarar verme ve intihar düşüncelerine, dahası intihar girişimlerine sebep olabilmektedir (Aslan, 2020; Bahar vd., 2009; Taner ve Gökler, 2004).

Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmalarının etkisini araştıran çalışmalarda da travmaların bireysel yaşamı ve ailesel yaşamı etkileyen ciddi sonuçlara yol açtığı belirtilmektedir. Çocukluk çağı travmalarının yetişkin mutluluk düzeyi ile negatif yönde (Gençtosun, 2022); psikolojik sağlamlık düzeyi ile negatif yönde, depresyon belirti düzeyi ile pozitif yönde (Aydın, 2018); evlilik doyumu ile negatif yönde (Çelebi ve Polat, 2019) ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu ilişkili bulunan değişkenlerin bireylerde genel aile uyumu ve her aile üyesinin bireysel yaşam doyumunu etkileyebileceği öngörülmektedir (Duman Kula vd., 2018). Literatür incelendiğinde çocukluk çağı travmalarının aile uyumu ve yaşam doyumu ile ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında ve çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumu düzeylerini incelemek, çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında ve çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir.

2. Araştırmanın Önemi

Çocukluk çağı travmaları azımsanmayacak kadar yaygın ve ciddi bir durumdur (Söyünmez, 2020). Bu travmalar, bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki ruhsal sağlıklarını ve aile içi ilişkilerini uzun vadeli olarak etkileyebilmektedir (Kaynar ve Er, 2015; Turan ve Tıraş, 2016). Ancak mevcut literatür çocukluk çağı travmalarının aile uyumu ve yaşam doyumu üzerindeki etkilerini yeterince incelememiştir (Altınışik, 2024; Meriç, 2022; Salmaz, 2024). Bu çalışma literatürde yeterince odaklanılmamış çocukluk çağı travmalarının, bireylerin aile yaşantıları ve yaşam doyumları üzerindeki potansiyel etkilerini daha iyi anlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırma, çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumları üzerindeki potansiyel etkilerini derinlemesine incelemektedir. Elde edilen sonuçlar, ailelerin sağlıklı işlevselliklerini destekleyici stratejiler geliştirilmesine yardımcı olabilir ve toplumun genel refahını artırıcı politikaların şekillendirilmesine katkıda bulunabilir.

3. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın ana problemi üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının aile uyumu ve yaşam doyumu ile arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma düzeyleri nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin aile uyum düzeyi nedir?
4. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile uyumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyi nedir?
6. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

8. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı fiziksel istismar ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

9. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı cinsel istismar ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

10. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı duygusal istismar ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

11. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı fiziksel ihmal ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

12. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı duygusal ihmal ile aile uyumu arasında bir ilişki var mıdır?

13. Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

14. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı fiziksel istismar ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

15. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı cinsel istismar ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

16. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı duygusal istismar ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

17. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı fiziksel ihmal ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

18. Üniversite öğrencilerinin çocuklukta yaşadığı duygusal ihmal ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

19. Üniversite öğrencilerinin aile uyumu ile yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir.

1. Araştırma tek kurumda gerçekleştirilmiş, araştırmanın sonuçları verilerin toplandığı Amasya Üniversitesi ile sınırlıdır.

2. Araştırma Kasım-Aralık 2023 tarihleri arasında araştırmanın yapıldığı üniversitede 2023-2024 öğretim yılında kayıtlı olan öğrencilerle sınırlıdır.

3. Araştırmada ölçölen çocukluk çağı travmaları Bernstein vd. (2003) tarafından geliştirilen Kaya (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Kısa Formu'nun ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

4. Araştırmada ölçölen aile uyumu düzeyleri Kavikondala vd. (2016) tarafından geliştirilen Duman-Kula vd. (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Aile Uyum Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

5. Araştırmada ölçölen yaşam doyumu düzeyleri Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

I. BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde çocukluk çağı travmaları, aile uyumu ve yaşam doyumu konuları hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Çocukluk Çağı Travmaları

Travma kelimesi köken itibariyle, Eski Yunanca'da derin bir yarayı ifade etmektedir ve bu anlamıyla uzun yıllar boyunca dokular, organlar veya kaslardaki fiziksel sorunları tanımlamak için kullanılmış olsa da travma terimi, değişen başlangıçlar, devam eden etkiler ve sonuçlarla ilişkili birçok sorunu içermektedir (Vostanis, 2014).

Amerikan Psikiyatri Birliği ([APA], 2013)'e göre travma, bireyin yakını veya ailesinden birinin kaybı ve ölümü, travmatik olayı direkt yaşaması ya da böyle bir duruma şahit olması gibi durumlarda ortaya çıkan şok edici bir durum olarak tanımlanmaktadır (APA, 2013). Travmalar; savaş, deprem, yangın ve sel gibi doğa olaylarına bağlı olarak gelişebileceği gibi fiziksel saldırı, cinsel saldırı, ihmal, istismar, işkence, hastalık, kaza ve buna benzer olaylara bağlı olarak da gelişebilmektedir (Kayacı ve Özbay, 2016; Yıldırım, 2017). Bu çalışmada ise çocukluk çağı için en önemli ikisi olan istismar ve ihmal ele alınmaktadır.

1.1.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Tanımı

Çocukluk çağı travmaları, bireylerin 18 yaşından önce maruz kaldığı cinsel, fiziksel ve duygusal istismar ve ihmalin yanı sıra ebeveynin kaybı, ebeveynden ayrı kalma, boşanma, göç, şiddete tanıklık etme, kazalar ve doğal afetler şeklinde tanımlanabilir (Herman, 2016). Çocukluk çağı travmaları, bireylerin çocukluk döneminde yaşamış oldukları istismar, ihmal veya kendi isteği dışında zorlanarak yaşamış oldukları yaşantılar sonucunda meydana gelen travmalardır (Binbay, 2009; Özgen, 2017). Çocukluk dönemindeki travmalar, ebeveynlerin veya çocuğun bakımıyla ilgilenen kişilerin çocukların ruhsal ve bedensel sağlığına uygun olmayan davranışlar sergilemesi sonucu meydana gelen tepkiler olarak da ifade edilmektedir (Venter vd., 2016).

Dünya Sağlık Örgütü ([DSÖ], 2022) çocukluk çağı travmalarını; çocukluk çağında yaşanan sağlık sorunu, ölümler, olumsuz fiziksel ve psikolojik koşullar, beraberinde yaşanabilecek her türlü fiziksel, duygusal veya cinsel istismar sonucunda meydana gelebilecek olumsuz tepki veya davranışların bütünü olarak tanımlamaktadır (DSÖ, 2022). 18 yaşından

küçük bireyin ihmal ve istismara maruz bırakılması, şiddet davranışına şahitlik etmesi, anne baba kayıpları, anne babanın ayrı evde yaşamaları, tehlikeli kazalar, sürekli taşınma durumunda olma ve doğa olayları gibi durumlar çocukluk çağı travmalarını ifade etmektedir (Herman, 2016; Yıldırım, 2017).

Çocukluk çağı, travmaların önemli bir bölümünün yaşandığı dönem olduğu için tehlikeli bir dönem olarak bilinmektedir (Oflaz, 2015). Aynı zamanda yetişkinlerin çocukluk döneminde en az bir defa travmaya maruz kaldığı da ifade edilmektedir (Fratto, 2016). Çocukluk çağı travmalarının, bireylerin hayatında yaşadığı diğer travmalardan daha etkileyici olduğu söylenmekte, bunun sebebi olarak da çocukluk döneminde bireylerin baş etme becerilerinin yetersiz olması kabul edilmektedir (Yalçın vd., 2015). Bireylerin yaşamış oldukları çocukluk çağı travmaların, fiziksel yaralanma gibi tedavisi kolay olmayıp travma sonrası iyileşmeleri uzun zaman almakta ve travma yaşamış bireylerin yaraları kolay tedavi edilememektedir (Çelik ve Hocaoglu, 2018; Özgen, 2017).

Literatürde yapılan çalışmalara göre ruhsal problem yaşayan bireylerin büyük çoğunluğunun yaşadığı sorunlar çocukluk çağı travmaları ile ilişki bulunmuştur (Bakım vd., 2011; Bülbül vd., 2013; Örsel vd., 2011; Şar vd., 2012). Travmanın neden olduğu ruhsal problemler; kişilik bozuklukları, yeme bozuklukları, kaygı ve depresyon gibi hastalıklarla sonuçlanabilmektedir (Bakım vd., 2011; Yalçın vd., 2015; Sciaraffa vd., 2018). Öte yandan öfkesine hâkim olamama, intihar düşüncesi, intihara kalkışma, kendine veya etrafındaki kişilere zarar verme gibi davranışlara da yol açmaktadır (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006). Bu sorunların dışında çocukluk çağı travmasına maruz kalan bireylerin fiziksel sağlığına etki eden birçok hastalık, erken veya istem dışı gebelik, aşırı kilo ve ölüm riskinin artması gibi ciddi problemlerle de karşı karşıya kalması mümkün olabilmektedir (Kivrak vd., 2015; Şar vd., 2012).

1.1.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Türleri

Çocukluk çağı travmaları istismar ve ihmal olarak ele alınmaktadır. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi ([CDC], 2020) 'ye göre çocuk istismarı ve ihmali ciddi halk sağlığı sorunları ve olumsuz çocukluk deneyimleridir (CDC, 2020). DSÖ (2022), çocuk istismarı ve kötü muamelesini herhangi bir çocukla ilişki içinde bulunan kişilerin çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığına, gelişim sürecine, yaşam kalitesine ve benlik saygısına zarar verebilecek her türlü davranışı olarak tanımlamaktadır (DSÖ, 2022). Bu davranışlar, fiziksel, cinsel ve duygusal

istismar beraberinde ihmal edici davranışlar ve ticari ya da ticari olmayan her türlü sömürüyü kapsamaktadır.

1.1.2.1. İstismar

İstismar, çocukların fiziksel ve psikolojik sağlığına zarar veren ya da büyümesine engel olan eylemlerdir (Gürhan, 2015; Kara vd., 2004). Güneş-Aslan (2020), çocuk istismarını çocuğun sağlığına zarar veren ve hayatı boyunca kalıcı izler bırakan bir sağlık sorunu olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanıma göre ise istismar; ebeveynler veya bakmakla yükümlü kişi tarafından çocuğa yönelik yapılan, çocuğun yetiştirilmesinde üzerlerine düşen görevleri yapmamaları, toplumsal kurallara uygun olmayan davranış olarak tanımladığı, çocuğun zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal bakımdan gelişmesine engel oluşturan davranışlardır (Fırat vd., 2016). Bu davranışlar bir çocuğun sağlığının ve güvenliğinin tehlikeye atılmasına, bedensel ya da ruhsal sağlığına zarar verilmesine yol açmaktadır. Ayrıca bu durumlar çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilmekte ve ciddi sonuçlara yol açabilmektedir (Can vd., 2009; Güneş-Aslan 2020).

İstismar türleri fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak üç temel başlık altında ele alınmaktadır:

Fiziksel istismar, çocukların istem dışı nedenlerle yaralanması ve bakımından sorumlu bireyler tarafından yeterince ilgilenilmemesinden ötürü meydana gelen kazaları kapsamaktadır (Can, 2020; Erdoğan ve Aslan, 2020; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). İstem dışı bu travmalar, çocuğun ebeveynler tarafından cezalandırıldığı veya ebeveynlerin öfkesine hâkim olamadığı durumlarda da ortaya çıkmaktadır (Acehan vd., 2013). Fiziksel istismar çocuğa vurma, yaralama ve herhangi bir kapalı alana kilitleme gibi olumsuz davranışlarda bulunma şeklinde çocuğun bedenini olumsuz anlamda etkileyen davranışları içerip, çocuğun yaralanmasına ve önemli sonuçlar ile karşılaşmasına yol açabilir (Alisinanoğlu ve Bağcı, 2023; CDC, 2020; Dokgöz ve Kar, 2017; Kara vd., 2004).

En çok karşılaşılan ve anlaşılması en basit olan istismar tipi olmasına rağmen bazı toplumlarda istismar olarak tanımlanmayıp çocuğu terbiye etmek amacıyla gerçekleştirildiği için anlaşılması zorlaşmaktadır (Aktay, 2020; Özçetin, 2024; Rizvi vd., 2020; Taner ve Gökler, 2004). Çocuklar sosyal ortamda görmüş oldukları gelenek ve göreneklere göre fiziksel istismarı bir ceza olarak yaşamaktadır (Evinç, 2018). Bu durumun çocukların yetiştirilme biçiminden kaynaklandığı görülmekte ve fiziksel istismar için önemli bir risk olarak değerlendirilmektedir (Evinç ve Foto Özdemir, 2014). Fiziksel istismarın algılanışında

kültürler arası değişiklikler olup batı topluluğunda çocuğun hafif bir şekilde itilmesi istismar olarak algılanırken, bazı topluluklarda hafifçe vurmak, saç çekmek ve kulak çekmek terbiye olarak adlandırılıp normal karşılanabilmektedir (Canlı, 2020).

Fiziksel istismar, orta ve şiddetli derecede fiziksel istismar olarak iki ayrı grupta incelenmektedir. Çocukların bakımından sorumlu kişiler tarafından tehdit edilmek veya cezalandırılmak amacıyla ağzına biber sürmek ve öfke anında kulağını çekmek orta derece fiziksel istismara örnek olarak verilirken; çocuklara kontrolsüz bir şekilde vurmak ve çocukların nefesini kesecek şekilde boğma hamlesi yapmak gibi cezalandırmalar ise şiddetli fiziksel istismara örnek olarak verilebilir (Koçtürk ve Şenol, 2022).

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda sosyal alanda çeşitli eksiklikler fark edilmektedir. Öfke ve istismara yönelik davranış gösterme, ikili ilişki kurmakta zorlanma ve duygusal yoksunluk bu eksikliklere örnek olarak verilebilir (Kaplan vd., 1999). Bunlardan en sık görüleni ise fiziksel istismara uğramış çocuklarda saldırgan ve suça yönelik davranışların sergilenmesidir (Kaplan vd., 1999; Lewis, 1992). Ayrıca fiziksel istismar çocuklarda içe kapanma, düşük özgüven, çaresizlik eğilimi ve akademik problemlere yol açabilir; daha da önemlisi yeme bozuklukları, zararlı madde kullanımı, şizofreni, bipolar bozukluk, depresyon ve intihar girişimleri ile sonuçlanabilir (Çelik ve Hocoğlu, 2018; Ekşi, 2011; Kaytez vd., 2018).

Çocuklarda cinsel istismar, çocuğun cinsel eylemlere katılımını sağlamak için istem dışı ve baskı yaparak uygulanan (CDC, 2020), çocukluk çağı travma türleri arasında genellikle gizli kalması nedeniyle anlaşılması en güç olan istismar türüdür (Polat, 2007). Aynı zamanda cinsel istismar, erişkinlerin kendi çıkarları doğrultusunda çocuğun anlamını tam olarak bilmediği bir biçimde cinsel amaçlı olarak kullanılmasıdır (Gürhan, 2015).

Cinsel istismarın farklı birçok şekli olduğu bilinmektedir. Bunlar; temas içermeyen istismar, cinsel dokunma, interfemoral ilişki, cinsel penetrasyon ve cinsel sömürü olarak sınıflandırılmaktadır (Akçe ve Doğan, 2020). Kinnear (2007) ise çocuklarda cinsel istismarın özelliklerini ele alarak rızanın olmaması, suistimal içermesi, ambivalans, zorlama ve gizlilik başlıkları altında bir sınıflama yapmıştır. Buna bağlı olarak cinsel istismar farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir cinsel temas gerçekleşmeden cinsel organların vücuda sürtülmesiyle veya pornografiye ve fuhuşa maruz bırakılarak çocuklar cinsel istismara maruz kalabilir (Aktepe, 2009). Ayrıca cinsel istismar, çocuklarla uygun olmayan telefon görüşmeleri, cinsel ilişkiye şahit olmasına sebebiyet vermek, çocuklara cinsel içerikli video ve fotoğrafların zorla gösterilmesi veya çocukların görüntüleri çekilerek bu görüntülerin cinsel içerik olarak kullanılması, çocuğun isteği dışında şiddet uygulayarak cinsel istismara maruz

bırakılmasını da kapsamaktadır (Kara vd., 2004; Karakaya vd., 2005). Tüm bu davranışların ortak özelliği çocuğun travmatik yaşantısını oluşturmaları, bilişsel, fiziksel, psikolojik ve davranışsal gelişimine zarar vermesidir (Murray vd., 2014).

Cinsel istismara uğramış çocuklar çoğunlukla korku, öfke, depresyon, saldırgan davranış gösterme, izolasyon, özgüven eksikliği, iştahsızlık, zararlı madde kullanımı, tekrar istismara uğrama korkusu ve uygun olmayan cinsel uyum problemleri gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu semptomlar çocuğun yaşı, cinsiyeti, istismarın uygulanma şekli, istismar eden bireyin çocuğa yakınlığı, istismar edilme süresi ve sıklığına göre farklılık göstermektedir (Yılmaz ve Çalışkan, 2015).

İstismar türleri arasında cinsel istismar kabul edilmeyen ve inkâr edilen tür olarak bilinmektedir (Kaytez vd., 2018). Toplumda cinsellikle ilgili durumun ayıp olarak kabul edilmesinden dolayı çocuklar böyle bir durumda kendilerini ifade etmekte zorlanabilir ya da cinsel istismar vakaları çeşitli bireysel, ailesel ve toplumsal nedenlerle kayıtlara geçmemiş olabilir. Bu nedenle cinsel istismar olaylarının ortaya çıkması son derece zordur (Aktay, 2020).

Çocuklara yönelik cinsel istismar türlerinden en önemlisi ensest vakalarıdır. Ensest, bireylerin hukuken ve dinen evlenmeleri yasak olan veya normal karşılanmayan ve kan bağı taşıyan kişiler arasındaki cinsel ilişki olarak tanımlanmaktadır (Bozbeyoğlu vd., 2010). Yakın çevresindeki güvendiği, sevdiği ve onu koruyacağına inandığı kişiler tarafından cinsel istismara maruz kalmanın çocukta çok büyük bir güven kaybı oluşturmaları nedeniyle ensest, çocuğu en fazla yaralayan ve sonraki yaşamında telafisi pek mümkün olmayan izler bırakan en ağır cinsel istismar türü kabul edilmektedir (Çiçek vd., 2021). Enseste maruz bırakılan çocukların ilişki kurmakta güçlük çekme, ilişkilerinde güven problemi yaşama, kendilerini suçlama ve değersizlik hissetme, utanç ve damgalanma, düşük benlik saygısı gibi birçok duygusal ve korku, sinirlilik, düşmanlık hissetme gibi davranışsal farklılıklar gösterdikleri bildirilmiştir (Davis ve Petretic-Jackson, 2000; Finkelhor ve Browne, 1985). Ensest vakalarının diğer cinsel istismar yaşantılarına göre açığa çıkmasının güç olması ve daha uzun süre devam etmesi örseleyici etkiyi artırmaktadır (Çiçek vd., 2021). Uzun vadede depresyon, intihar, anksiyete, kendine zarar verici davranışlarda bulunma, travma sonrası stres bozukluğu ve kişilik bozuklukları gibi ruhsal bozuklukların oraya çıkmasına neden olmaktadır (Alparslan, 2014; Romano ve Luca, 2001; Yüce vd., 2015).

Duygusal istismar, belli bir etkileşim süreci içinde çocuğun öz benliğine zarar verecek davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Baskak, 2023). Bir başka tanımda ise duygusal istismar; çocukların sağlıklı bir şekilde gelişebilmeleri için ihtiyaç duydukları temel unsurların yerine getirilmemesi ya da göz ardı edilmesi, çocukların sağlıklı gelişimi bakımından olumsuz etkilere

yol açacak davranışlar olarak ifade edilmektedir (Kütük ve Bilaç, 2017). Çocuğun ihtiyaç duyduğu duyguların gösterilmemesi ile bu duygulardan mahrum edilmesi de duygusal istismar olarak kabul edilmektedir (Aktay, 2020). Bu davranışların tekrarlanma sayısı ve sürekliliği istismarın düzeyini belirlemektedir (Şenkal ve Işıklı, 2015).

Cinsel istismar ve fiziksel istismar, korunma gereksinimi olan yetersiz gelir düzeyine sahip çocuklarda çok daha fazla görülmesine rağmen, duygusal istismar toplumun tüm gruplarındaki çocuklarda görülmektedir (Baskak, 2023). Ancak çoğunlukla aile içinde yaşanması ve olumsuz birçok sonuçlarının hemen fark edilmemesi gibi sebeplerden dolayı duygusal istismarı gözlemlemek ve düzeyini belirlemek de oldukça zordur (Akbağ, 2021; Baskak, 2023).

Duygusal istismara maruz bırakılan çocuklar dolaylı ya da doğrudan doğdukları andan itibaren sahip oldukları haklardan ve karşılanması gereken gereksinimlerden mahrum bırakılarak gelişimsel süreçlerini tamamlamaya çalışmaktadırlar. Çocuklar aile, arkadaş, okul çevresi gibi farklı birçok ortamda duygusal istismara maruz kalabilirler (Akbağ, 2021). Duygusal istismar yalnızca anne-baba tarafından değil; öğretmen, teyze, hala, amca gibi bakımından sorumlu kişiler, diğer erişkinler, çocuğun akranları veya çocuktan büyük bireyler tarafından da gerçekleştirilebilir (Şenalp ve Koçtürk, 2022).

Yaygın olarak görülen bu istismar türü çocukların zihinsel ve sosyal gelişimini olumsuz etkilemekte ve ileriki yaşam dönemlerinde psikolojik sorunlar yaşama risklerini artırmaktadır (Bahar vd., 2009; Örsel vd., 2011).

1.1.2.2. İhmal

En basit tanımıyla ihmal, “kötü bakım” olarak bilinmektedir (Polat, 2007). İhmal, çocuğa bakım veren kişi tarafından beslenme, barınma, sevgi, güven, eğitim gibi temel ihtiyaçların karşılanmaması anlamına gelmektedir (Yıldırım, 2014). Bir başka tanıma göre ihmal; çocuğa bakmakla yükümlü birey tarafından çocuğun gereksinimlerinin karşılanmaması olup; beslenme, barınma, giyinme, sosyal ve duygusal gereksinimlerin görmezden gelinmesi olarak da belirtilebilir (Önal vd., 2013; Özpolat, 2023). DSÖ (2022) ihmali, çocuğun sağlıklı bir şekilde büyümesi için gerekli olan unsurların bakım ve gözetimden sorumlu olan kişiler tarafından yerine getirilmemesi ya da ihmal edilmesi olarak tanımlamaktadır (DSÖ, 2022).

İhmalin davranışsal işaretleri olarak aşağıdaki belirtileri gösteren çocukların ihmal mağduru olabileceğinden şüphelenilmelidir (Child Welfare Information Gateway, 2019; Tracy, 2021);

- Evde bakım sağlayacak kimsenin olmaması,
- Yetişkin gözetiminin eksikliği,
- Gerekli tıbbi bakımın yetersizliği,
- Sürekli kirli kıyafetler giyme ve ağır vücut kokusuna sahip olma,
- Kıyafetlerin hava koşullarına uygun olmaması,
- Okulda sık sık devamsızlık yapma,
- Okul performansında düşüklük,
- Dilenmek veya yiyecek, para vb. çalmak.

Bu belirtilerden birden fazlası mevcutsa ve sürekli ortaya çıkma durumu varsa uzmanların dikkatli olması, çocuğun sağlığı ile ilgili değerlendirmeleri yapması gerekmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2019).

İhmal ve istismar arasındaki fark ihmalin istismara göre daha pasif durumda olmasıdır (Aral ve Gürsoy, 2001). İhmal, çocuğun karşılanması gereken gereksinimlerinin karşılanmaması, gereken davranışların yapılmaması olarak tanımlanırken; istismar, çocuğa yapılmaması gereken davranışların yapılması olarak tanımlanmaktadır (Mavili, 2014; Önal vd., 2013). İhmal, fiziksel istismarla karşılaştırıldığında daha sık rastlanan bir durum olmasına rağmen ölüm veya ciddi yaralanmaya neden olmadığı sürece genellikle fark edilmez (Özpolat, 2023). Bunun sebebi, fiziksel veya cinsel istismara kıyasla ihmalin tanısının daha soyut olmasıdır (Kara vd., 2004). Bir başka nedeni ise çoğu ihmal türünün, bireyin yaşadığı toplum içerisinde ihmal edilen, önemsiz davranışlar olmasıdır (Maral ve Koçtürk, 2022). Bu bağlamda içerisinde bulunulan kültür, çocuk ihmalini anlamakta önemli rol oynamaktadır. Bir kültür için kabul edilebilir olan bir davranışın, diğer kültür için ihmal davranışı kapsamına girdiği görülebilmektedir. Örneğin çocukla birlikte uyumanın norm olduğu ülkeler olduğu gibi bir çocuğun sadece ayrı bir yatakta değil aynı zamanda ayrı bir odada tek başına uyuması da ihmalkarlık olarak algılandığı ülkeler de bulunmaktadır (LeVine vd., 1994).

İhmale maruz bırakılan çocuklar ihmalin türüne ve şiddetine bağlı olarak birçok fiziksel, davranışsal ve psikososyal sorunu birlikte yaşamaktadır. İdrar tutamama, bilişsel işlevlerde zayıflık, öğrenme güçlüğü, depresyon, sosyal ilişkilerde başarısızlık ve düşük özsaygı gibi sorunlar bunlardan bazılarıdır (Chen vd., 2011; Dubowitz vd., 2002; Nadeau ve Nolin, 2013; Nadeau vd., 2013; Rees, 2008; Turgut, 2021; Young vd., 2011). Bunların yanı sıra ihmal edilen çocuklarda uyum sorunları ve zararlı madde kullanımı ortaya çıkmakta, şiddet potansiyeli artmakta, kişinin kendisine ve bir başkasına yönelik zarar verme davranışı

gelişmekte, değersizlik algısı ile intihar düşünceleri oluşabilmektedir (Güler vd., 2002; Ünal, 2008).

Fiziksel ihmal, Çocuğun bakımıyla yükümlü olan bireyin; çocuğun beslenme, giyinme ve barınma gibi temel gereksinimlerini olması gereken seviyede yerine getirmemesi, yeterli hijyen ve güvenlik gibi ortam koşullarını sağlamaması sonucunda çocuğun fiziksel gereksinimlerinin yerine getirilememesi fiziksel ihmal olarak adlandırılmaktadır (Celiloğlu, 2018; Şenkal ve Işıklı, 2015; Yaşar, 2015). Başka bir tanıma göre ise çocuğun fiziksel iyi oluşu için yeterli ilgi ve güvenliğin önemsenmemesi veya sağlanmamasıdır (Brown vd., 2022). Ağır hasarların tespit edilememesi nedeniyle fiziksel ihmale uğrayan çocuk sayısı, fiziksel istismara maruz kalan çocuklardan çok daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Kara vd., 2004; Kocaer, 2006; Taner ve Gökler, 2004). Fiziksel ihmal alanına dahil olan bazı durumlar aşağıda belirtilmiştir:

- Beslenme ihmali nedeniyle çocuğun yeterli boy ve kiloda olmaması,
- Çocuğa mevsim koşullarına uygun olmayan giysilerin giydirilmesi ya da çocuğa giydirilen kıyafetlerin yaşına uygun olamaması,
- Çocuğun hijyen gereksinimlerinin yerine getirilmemesi,
- Çocuğun uzun süre bir erişkinin olmadığı alanlarda yalnız başına bırakılması (örn., çocuğun arabada tek başına bırakılması) ya da kazalara karşı önlem alınamaması,
- Çocuğun yeterli olmayan ev koşullarında yaşamını sürdürmesi (örn., pencereleri kırık bir ev) gibi durumlardır (Celiloğlu, 2018; Taşcı, 2017; Yıldırım, 2019).

Fiziksel bakımının yerine getirilmemesi kirden dolayı meydana gelen pişikler, bölgesel enfeksiyonlar, mevsimine uygun olmayan kıyafetler, gıda yetersizliğinden kaynaklı gelişim gerilikleri ile belirti gösterirken; çocuğun ebeveynleri ile duygusal anlamda yakınlık kuramaması, çocuğa gerekli imkânların verilmemesi ve ihtiyaçlarına gerekli özenin gösterilmemesi sonucunda çocukta davranış bozuklukları da görülebilmektedir (Acehan vd., 2013; Dağlı ve İnancı, 2011).

Duygusal ihmal, çocukların sevgiden yoksun bırakılması, yeteri kadar ilgi gösterilmemesi ve olması gereken desteklerden mahrum bırakılması olarak ifade edilmektedir (Dağlı ve İnancı, 2011; Rizvi vd., 2020). Bir başka tanıma göre duygusal ihmal, çocuğun merhamet, sevgi, değer verme ve güven gibi temel gereksinimlerinin bakımından sorumlu bireyler tarafından karşılanmaması olarak tanımlanmaktadır (Cohen vd., 2017; Kaplan vd., 1999). Ayrıca duygusal ihmal, anne babaların çocuklarının gereksinim ve isteklerine duygusal olarak karşılık vermemesini; uzak, kaçınan ve kayıtsız olmasını kapsamaktadır (Egeland,

2009). Çocuk ihmali çoğu zaman fiziksel veya cinsel istismara oranla daha az anlaşılır olması sebebiyle çok daha zor tanımlanmaktadır (Turgut, 2021). Ülkemizde duygusal ihmal içeren tutum ve davranışlar geleneksel çocuk yetiştirme yöntemi olarak veya çocuğu disipline etmek amacıyla kullanılabilmektedir. Bu nedenle de nüfusun büyük bir çoğunluğunun ihmale maruz kaldığı tahmin edilmektedir (Sağır, 2013).

Çocuğun bazı temel duygusal ihtiyaçları bulunmaktadır ve bunların giderilmemesi ihmale neden olmaktadır. Bu gereksinimler; sevgi, saygı, dokunulma, güven, sosyallik, düzen, değerli hissettirilme, önemsenme, takdir edilme, onaylanma, sahip çıkılma, kabullenilmedir (Kampen, 2015; Polat, 2001). Çocuğa karşı yapılan duygusal ihmal; çocuğun sevmeye ve sevilme ihtiyaçlarının giderilmemesi, sevgi ve ilgi göstermede yoksunluk, iletişimde eksiklik ve sevgi sözcüklerini öğretmeme gibi durumlarla gerçekleşebilir (Dağlı ve İnancı, 2011). Çocukların sevimlerini ve kendilerini değerli olarak hissetmelerini sağlayacak koşulların ya da ortamların oluşturulmaması, anne-baba ve çocuk etkileşiminin olmaması veya istenilen seviyede olamaması ile de duygusal ihmal ortaya çıkabilir (Parkinson vd., 2017).

Çocuklar, anne-babaları veya bakımından sorumlu kişi tarafından ihmal edilmeleri durumunda, kendi problemlerini küçük yaşlarda çözmeyi öğrenmek zorunda kalırlar. Bu durum çocuklarda özgüven eksiliğine yol açabilir. Ayrıca sevgisiz ve değersiz bir ortamda hayatlarını sürdürmeleri, evden kaçma gibi bazı davranış sorunlarına yol açabilir (Yaşar ve Akduman, 2007).

1.1.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaygınlığı

Dünya Sağlık Örgütü ([DSÖ], 2022) erkeklerde %5-10, kadınlarda ise %20'ye kadar çıkabilen cinsel istismar oranları ile %25-50 arasında değişen fiziksel istismar oranları olduğunu bildirmiştir (DSÖ, 2022). Uluslararası araştırmalar, epidemiyolojik bakış açısıyla incelendiğinde 2-4 yaş arasındaki çocukların yaklaşık %75'inin aileleri veya bakımını üstlenen bireyler tarafından düzenli şekilde fiziksel veya duygusal istismarla karşılaştığını göstermektedir (DSÖ, 2022). Lu vd. (2020) ergenlerle yapmış oldukları çalışmada fiziksel istismarın %13, cinsel istismarın %16,1 ve duygusal istismarın %14,2, fiziksel ihmalin %78,6 ve duygusal ihmalin %60 oranında olduğu tespit edilmiştir. Solis-Garcia vd. (2018) çalışmasında en yaygın istismar türünün %40,3 oranında fiziksel istismar olduğu tespit edilmiştir. Mulder vd. (2018) yaptığı bir meta-analiz çalışmasında toplam 729 bin 840 çocuk içerisinde 19 bin 851'inin yani %2,72 ihmal mağduru olduğu tespit edilmiştir. Hebert vd. (2022) Kanada'nın Quebec eyaletinde liseye devam eden ergenlerle yaptıkları çalışmada

ortalama 15 yaşlarındaki ergenlerde, kızların %14,9'unun ve erkeklerin %3,9'unun cinsel istismar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Runarsdottir vd. (2019) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların %15'inin cinsel istismara maruz kaldığı, özellikle kızların erkeklere kıyasla daha sık istismara maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Borelli vd. (2019) çalışmasında ise dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan araştırmalarda yetişkin kadınların %20'si, yetişkin erkeklerin ise %5-10'u çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca fiziksel istismar sıklığı ülkeler arasında değişiklik gösterse de Stoltenberg vd. (2015) yaptığı meta analiz çalışmasında dünya genelindeki sıklığı %22,6 olarak belirlenmiştir.

Ülkemizdeki çocuk istismarına ilişkin yapılan araştırmalar en yaygın istismar türünün duygusal istismar olduğunu ortaya koymaktadır. Örsel vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada çocuk bakım birimine başvuran 215 vakada yaklaşık %21,4'ünün duygusal istismara uğradığı tespit edilmiştir. Kalyon ve Yazıcı'nın (2020) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların %16,6'sı fiziksel istismar, %18,9'u cinsel istismar, %30,1'i duygusal istismar, %24,1'i fiziksel ihmal ve %18,7'si duygusal ihmale maruz kaldığı saptanmıştır. Karasu ve Bilgen'in (2017) yapmış oldukları araştırmada annelerin %89,7'sinin çocuklarına en az bir kez fiziksel istismar/ihmal, %79,5'inin duygusal istismar/ihmal davranışlarında bulundukları saptanmıştır. Yöyen'in (2017) yapmış olduğu çalışmada katılımcıların %26,4'ünde duygusal istismar; %12,5'inde fiziksel istismar; %30,4'ünde fiziksel ihmal; %15,7'sinde duygusal ihmal ve %18,1'inde cinsel istismar saptanmıştır. Yapılan başka bir çalışmada ise 842 üniversite öğrencisinin %10,8'i 18 yaşından önce en az bir cinsel istismar yaşadığını belirtmiştir (Koç, 2012). Bir başka çalışmada ise Bulut Şahin (2020) katılımcıların %41,6'sı çocukluk çağında en az bir kez cinsel istismar mağduru olduklarını bildirmişlerdir. Demirkapı'nın (2014) 944 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada çocukluk dönemi istismarı %17, cinsel istismar %8,9, fiziksel istismar %4,2 ve duygusal istismar %8,6 olarak rapor edilmiştir.

1.1.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Faktörleri

Çocukluk çağı travmalarının risk faktörleri, çocuklara yönelik ihmal ve istismarı artıran faktörlerdir (DSÖ 2022). Çocukluk çağı travmaları için çocuk, aile ve toplumla ilgili risk faktörleri bulunmaktadır (Gürhan, 2015).

1.1.4.1. Çocuklukla İlgili Risk Faktörleri

Sahip oldukları özellikler ne olursa olsun çocuklar travmalara sebep olan yaşantılardan sorumlu tutulamazlar (Bayraktar, 2015). Bununla beraber bazı risk faktörleri istismar ve ihmali artırabilmektedir. Bunlar;

- Hiperaktivite,
- Engelli birey olması,
- Hiçbir nedeni olmadan devamlı ağlaması,
- Davranış bozuklukları,
- Akademik başarısızlık,
- Uyku düzenindeki problemler,
- Beklendik cinsiyete sahip olmaması,
- Yeme bozuklukları,
- Refakatsiz çocuk olması,
- Çocuğun davranışları ve karakteri,
- Mülteci olması,
- Kronik hastalıklar olarak belirtilmektedir (Gürhan, 2015; Karaçay ve Güloğlu, 2022).

1.1.4.2. Aile ile İlgili Risk Faktörleri

Aile bireyleri veya bakıcıların özelliklerine ilişkin risk faktörlerini içermektedir (DSÖ, 2022). Bunlar;

- Çocukluk döneminin mutsuz geçirilmesi,
- Psikolojik sorunlar,
- Çocuğun sorumluluğunu alamayacak yaşta olmaları,
- Ebeveynlerde cinsel problemler,
- Zararlı madde kullanımı,
- Tek ebeveyn olması,
- Erken dönemde çocuk sahibi olması,
- Sürekli kısa aralıklarla çocuk sahibi olma,
- Sevgisiz olmaları,
- Öfke kontrolünün olmaması,
- Ebeveynlerin çocuktan gerçekçi olmayan gelişim beklentisi,
- Yetersiz sosyal destek,

- Aile yapısı (ataerkil, geniş aile),
- Düşük eğitim düzeyi,
- Ebeveynlerin çalışma durumu (gece vardiyası vb.),
- Evlilik dışı birliktelik,
- Ebeveynlerin adli geçmişi,
- Ebeveynlerin benlik saygısının düşük olması,
- Maddi anlamda yoksunluk gibi durumlardır (Gürhan, 2015; Şenkal ve Işıklı, 2015; Yıldırım vd., 2022; Zeren vd., 2012).

1.1.4.3. Toplumsal Risk Faktörleri

Çocuklara kötü muamele riskini artırabilecek toplulukların ve toplumların özelliklerini içermektedir (DSÖ, 2022). Bunlar;

- Maddi yetersizlik,
- Sosyal eşitsizlik,
- Erken yaşta yaptırılan evlilikler,
- Şiddetin normalleştirilmesi,
- Toplumda ötekileştirilmiş dini, etnik ve kültürel gruplar,
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği,
- Kontrolsüz sanal ortam, medyanın olumsuz örnekleri,
- Sosyal bağların ve ilişkilerin düşük olduğu toplumlar,
- İstismara uğrayan çocuğun saptanması ve buna müdahale edecek hizmetlerin kapsamı ve yaygınlığı konusundaki yetersizlikler,
- Zayıf sosyal yardım sistemleri,
- Sosyalleşmede yetersizlikler,
- Okul eğitimi ile ilgili aksaklıklar,
- Ebeveynlerden birinin çocuğunu bırakması,
- Savaşlar olarak sıralanmaktadır (Gürhan, 2015; Yıldırım vd., 2022).

1.1.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Sonuçları

DSÖ çocukluk çağı travmalarının genel sonuçlarının; aşırı ve uzun süreli stres, sinir ve bağışıklık sisteminin gelişiminde bozulma ve ilerleyen yetişkinlik dönemlerinde davranışsal, fiziksel ve ruhsal problemlere yatkın olma şeklinde ortaya çıkabileceğini bildirmiştir (DSÖ,

2022). Çocuğu fiziksel ve psikolojik olarak zedeleyen istismar ve ihmal, çocukların benlik kavramının olumsuz yönde etkilemekte; istismar ve ihmal mağduru olan çocuklarda sorunun kendilerinden dolayı ortaya çıktığı, bunu hak ettikleri ve değersiz biri oldukları şeklinde bilişler gelişmektedir (Kahveci, 2016; Ünal, 2008).

Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlik dönemindeki etkileri, bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal yaşantılarını olumsuz şekilde etkileyebilir ve ciddi problemlere yol açabilir (Famularo vd., 1996; Zara-Page, 2004). Bu problemlerin bazıları anksiyete, depresyon, kaygı, stres, düşük akademik performans, kişilerarası ilişki sorunları, yalan söyleme, suçluluk ve utanç duygusu, kişilik bozuklukları, intihar düşünceleri, kendine zarar verme, suça eğilim, öfke patlamaları, saldırganlık, uyku ve yeme bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, cinsel bozukluklar ve alkol ve madde kullanımıdır (Aslan, 2020; Hornor, 2010; Kaplan vd., 1999; Runyan vd., 2002).

Downey ve Crummy (2022) İrlanda'daki 9 klinik uzmanının bakış açısından çocukluk çağı travmasının yetişkin davranışları üzerindeki etkisini incelemiştir. Çocukluk travmasına maruz kalan bireylerin alkol ve madde bağımlılığı, uyku bozuklukları ile karşılaştıkları, özellikle anne baba tarafından yapılmışsa olumsuz etkileri inkâr ettikleri, düşük benlik saygısı ve yetersizlik hissi sebebiyle depresyon ve kaygı belirtileri yaşadıkları saptanmıştır.

Mandelli vd. (2015) yapmış oldukları bir meta analiz çalışmasında çocuklukta yaşanan travmaların yetişkinlikte depresif bozuklukların ortaya çıkması üzerindeki etkisini araştırmıştır. Sonuçlar duygusal istismar ve ihmalin depresyonla çok güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu, depresyonun aynı zamanda diğer travma türleri ile de anlamlı ilişkileri olduğunu göstermiştir.

Langevin vd. (2023) yapmış olduğu çalışma da Kanada'da bulunan 185 anne ve 18-25 yaşlarında gelişmekte olan yetişkin çocuklarını ele almıştır. Annenin istismar geçmişinin, istismar görmüş yetişkinler için çocuklukta maruz kalınan ihmal ve fiziksel istismar eylemlerinin artmasıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. İstismar görmüş ve görmemiş annelere sahip istismar görmüş yetişkinlerin daha fazla psikolojik zorluk yaşadığı belirlenmiştir.

Galea (2012) 312 Maltalı üniversite öğrencisi arasında yapmış olduğu çalışmada çocuk istismarı geçmişi olan aile profiline sahip çocukların, aileye uyum ve kendini ifade etme düzeyleri düşük, çatışma eğilimleri yüksek bulunmuştur. Ayrıca istismarcı ailelerin daha az sevgi dolu olduğu görülmüştür.

Siverns ve Morgan (2019) İran'ın Şiraz kentinde 5-13 yaş arası çocuğu olan 489 ebeveyn üzerinde kesitsel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre

çocuklukta kötü muamelenin ebeveynlik yeterliliği duygusu üzerinde olumsuz doğrudan bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Akpınar vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin önemli bir yüzdesinin çocukluk döneminde fiziksel, psikolojik, cinsel, toplumsal ve ekonomik şiddet gibi çeşitli şiddet türlerine maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin çoğunun yaşadıkları şiddet nedeniyle özgüvenlerini kaybettikleri ve şiddete tepki vermedikleri görülmüştür.

İlikçi İygün (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma 425 üniversite öğrencisi arasında çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar gibi çocukluk çağı travmalarının, öğrencilerin duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada, çocukluk çağı travmalarının öğrencilerin kaygı düzeylerini artırdığı ve somatik belirtiler gibi subjektif belirtilerle ilişkili olduğu gözlemlenmiştir.

Aydın (2018) 205 yetişkin ile yapmış olduğu çalışmada çocukluk çağı travmatik yaşantıların yetişkinlerin psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmanın sonucuna göre çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarından duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca depresyon belirti düzeyleri ile çocukluk çağı travmalarının alt boyutları arasında duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

1.2. Aile Uyumu Kavramı

1.2.1. Aile Kavramı ve Türleri

Aile kavramıyla ilgili birden çok tanımlamalar olmasına rağmen, aile “biyolojik ve psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birlik” olarak tanımlanmaktadır (Gladding, 2015). Bununla birlikte aile, toplumun en küçük yapı taşı olan, bireylerin ortak amaçlar doğrultusunda birliktelik yaşamış olduğu ve yapısal ve işlevsel yönleri olan bir kurum olarak ifade edilebilmektedir (Doğan, 2020). Başka bir ifadeye göre de aile; rol ve statüler tarafından belirlenmiş, sosyal bir grup olarak tanımlanmaktadır (Taylan, 2009).

Aile yapısına tarih boyunca farklı görevler verilmiş ve birçok değişikliklere maruz kalmış ancak toplum içerisindeki önemi hiçbir zaman değişmemiştir (Kır, 2011). Özellikle

çocuklar için aile kavramı oldukça önemlidir. Çocukların toplumsallaşmaya entegre olduğu, sosyal becerilerinin geliştiği, güvenilir ilişkilerinin temelini atıldığı ilk yer ailedir. Bu bağlamda aile sosyo-kültürel bakımından önemli bir yere sahiptir (Hosseinnezhad Hendvari, 2019; Ozankaya, 1996). Aynı zamanda aile ortamı çocuklar için rollerin, davranış kalıplarının, sevgi, saygı, güven, anlayış, sorumluluk sahibi olma gibi değerlerin öğrenildiği alandır (Sayın, 1994).

Aile tipleri en genel sınıflamasıyla geniş aile ve çekirdek aile olarak iki türden oluşmaktadır:

Geniş aile, endüstri öncesi toplumlarda ve kırsal bölgelerde çokça gözlemlenen modeldir (Keskin, 2020). Toprak mülkiyetinin ön planda olduğu dönemlerde, toprakların bütünsel bir şekilde işlenmesi ve aile üyeleri tarafından birlikte yönetilmesi zorunluluğu, geniş aile yapısının uzun süre varlığını sürdürmesine etki etmiştir (Bayer, 2013; Cansel, 1969). Gökçe'ye (2011) göre geniş aile; kırsal alanda yaşayan, tarımla geçimini sürdüren, aile ilişkileri kuvvetli, aile isminin önemli olduğu, erkek egemenliği olan, yaşça büyük olan erkeğin ya da erkeklerin aile sorumluluğunun üstlendiği bir aile tipidir. Özkalp (1998) geniş aileyi; aynı evi paylaşan, mali kaynaklarını birlikte kullanan iki veya daha fazla bireyin bir arada bulunduğu yani, babaanne, dede, amcalar, dayılar, yengeler, halalar ve teyzelerden oluşmaktadır (Henslin, 1992).

Çekirdek aile; anne, baba ve/veya çocuklardan oluşan, genellikle birey merkezli olan aile tipi olarak tanımlanmaktadır (Baybek ve Yavuz, 2005). Çoğunlukla şehir merkezinde görüldüğünden çekirdek ailedeki bireyler modern, eğitilmiş, şehir yaşantısına uyumludur. Ayrıca aile çocuklarına karşı çok ilgilidir ve onlara önem verir (Baybek ve Yavuz, 2005). Geniş aileden evirilen çekirdek aile yapısında çocuk sayısında azalma görülmektedir (Buyankara, 2016). Çocuk sayısındaki azalma yaşam standartlarının da çekirdek aile içerisinde farklılaştığını göstermektedir. Geniş aile bağlarından uzaklaşmak, aile büyüklüğündeki düşüşle ilişkilendirilebilir. Kadınların iş hayatındaki artan rolü, genellikle daha küçük aileleri tercih etmelerine neden olabilir (Marenzi vd., 2003).

1.2.2. Aile Uyumu Kavramı

Aile uyumu, aileyi meydana getiren bireylerin kişisel farklılıklarından ve içinde bulundukları şartlardan kaynaklanan problemleri, aile sisteminin bütüncül çıkarları doğrultusunda çözümleyebilmesidir (Soner, 1995). Aile içindeki görevlerin, aile içi uygulamalarının aile üyeleri arasındaki anlaşma biçimlerinin ve ailedeki normların niteliği ve

ifade ediliş biçimi, esneklik veya değişime uyum kabiliyeti olarak değerlendirilmektedir (Olson, 2011). Duygusal ve zihinsel uyum açısından değerlendirilen aile uyumu, ailenin zor ve stresli dönemlerinde aile bireylerini bir arada tutma işlevini üstlenir ve onları birleştirici bir rol oynar (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Aile üyelerinin sahip olduğu inanç ve davranışların, değer yargıları ve bakış açılarının diğer kişilerle benzerlik göstermesi bilişsel uyumu, ayrıca aile üyelerinin birbirilerine karşı merhamet, sevgi, güven, özlem ve aidiyet gibi duygular beslediği ve en sağlam duygusal bağ ve dayanak olarak ailelerini görmeleri duygusal uyumu açıklamaktadır (Gönül vd., 2018). Uyumlu ailelerde, ortak değer ve hedeflere sahip olmanın etkisiyle bireyler aile içerisindeki görevlerine uygun davranışlar sergilerler. Herhangi bir olayda çeşitli fikirlere sahip olsalar bile, çözüme ulaşmak için iş birliği içinde bulunabilirler. Çözüm sürecinde aile üyeleri birbirilerine yapıcı bir rol üstlenerek ailenin güçlenmesine katkıda sunabilirler (Cickerman, 2017).

Ebeveynler ve çocuklar duygularını rahat bir şekilde paylaştıklarında ve etkin iletişim kurduklarında yaşanan problemlere çözüm üretebilir. Böyle aileler sağlıklı aileler olarak nitelendirilmektedir (Yavuzer, 2004). Sağlıklı aile ilişkilerine sahip ailelerde duygu ve düşüncelerin açıkça paylaşılması önemlidir. Çocuk hem kendisine hem de çevresine karşı güven duygusunu hisseder (Stephen, 1993). Sağlıklı ailenin dinamiklerini aile üyeleri arasındaki bağlar ve aile içerisindeki her bir bireyin kendi kendini yönetme dengesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla duygusal anlamda birbirine bağlılık gösteren aile bireyleri, ailelerine olan ait olma duygularını geliştirebilmektedir (Minuchin ve Fishman, 1981; Vetere, 2001). Aile içerisindeki bireylerin uyum ve bütünlük içinde yaşamadığı, ailenin işleyiş ve kurallarının ihmal edilmesi ise sağlıklı aile olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 1993). Samani vd. (2010) yapmış oldukları çalışma sonucuna göre sağlıklı ailelerin sağlıklı olmayan ailelere oranla daha fazla çocukla ilgilenme davranışı gösterdikleri, sağlıklı olmayan ailelerin sağlıklı olan ailelere göre daha fazla şiddetle cezalandırma ve zayıf anne-baba takibi davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir.

1.2.3. Aile Uyumunu Etkileyen Faktörler

Aile uyumu üzerine etki eden faktörler çeşitlidir ve bu faktörler farklı araştırmalarla desteklenmektedir. Annesi çalışan bireylerde aile uyumu üzerinde olumsuz bir etki olduğu belirlenmiştir (Bisht, 2021; Satbhai, 2020). Eğitim düzeyi yüksek ailelerde aile uyumunun daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Kim vd., 2023; Li, 2023). Boşanmış veya tek ebeveynli ailelerin aile uyum düzeyi ise daha düşük bulunmuştur. Bu durumda parçalanmış aile

yapılarının aile uyumunda olumsuz bir etkiye sahip olabileceğini söylemek mümkündür. Bu etkileyici faktörlerin yanı sıra, bireylerin ciddi olaylar yaşaması, örneğin doğal afetler veya trafik kazaları gibi durumlar, aile uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Attwood vd., 2023; Çınar vd., 2023; Julianto ve Fatmawati, 2021). Aile uyumunu etkileyen bir başka faktör de evlilik uyumudur. Buna göre aile içerisinde karı-koca ve çocuklar arasındaki bağ ne kadar güçlüyse aile uyumunu da o derece etkileyeceği ifade edilebilir (Eminoğlu, 2021).

Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; annenin çalışma durumunun, ebeveynlerin eğitim durumunun, aile tipinin, ebeveyn birlikteliğinin ve travmatik bir olay yaşanmanın aile uyumu kavramını etkileyen faktörler olduğunu söylemek mümkündür.

1.2.4. Aile İlişkileri

Aile bireyleri birbirleriyle kurdukları ilişkilerden derin bir şekilde etkilenirler. Bireylerin kendilerini değerli ya da güvende hissedip hissetmemelerinde kurulan ilişki önem arz etmektedir. Çünkü bu durum aile bireylerinin işlevselliğini ve ruh sağlığını önemli derecede etkilemektedir (Öksüz, 2002). Aile ilişkisi, bireylerin sağlığını etkileyebilecek şekilde yaşamda önemli bir yere sahiptir (Baltaş, 1993).

Aile içi ilişkiler, çocuk gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Repetti vd., 2015). İnsanların hem kendini hem de diğerlerini anlayabilmesi, çevresiyle etkileşim içinde olmasına bağlıdır. Aile, çocuğunu anlamaya çalışır ve sağlıklı bir iletişim kurabilirse bu durum çocuğun duygularını ve fikirlerini sağlıklı bir şekilde ifade edebilmesine katkıda bulunabilir (Şahin ve Aral, 2012). Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişki çocuğun davranışlarını etkilemektedir (Öngider, 2013). Çocukların yapıcı, yaratıcı, işbirlikçi ve sorumluluk sahibi kişiler olarak yetişmeleri için ebeveynler çocuklarıyla sağlıklı bir şekilde konuşmalı, onlara fırsat vermeli, empati kurmalı ve onları anlamaya çalışmalıdırlar (Yavuzer, 1993).

Duygusal bağlamda çocuklarına yakın olan ebeveynler, duygularını açıkça ifade eder ve sevgilerini çocuklara net bir şekilde gösterirler. Aynı zamanda çocuklarını anlamak için çaba harcarlar. Bu şekilde davranan ebeveynler çocuklarıyla olan ilişkisi sağlıklı bir zeminde gelişir (Lagattuta ve Wellman, 2001). Çocukların hayatlarının ilk yıllarında, özellikle anneleri başta olmak üzere ebeveynlerle kurdukları olumlu ilişki, çocukların çok yönlü gelişimine katkıda bulunmaktadır (Şahin, 2015; Yılmaz ve Ülker, 2018).

Çocuğun sevgi, saygı ve karşılıklı anlayışın olduğu bir ortamda yetişmesi, ruhsal açıdan çok daha güçlü olmasına neden olur (Çiftçi, 1991). Aile içinde çocuğa karşı olumsuz davranışlar, ebeveynler arasında yaşanan problemler ve ailenin işlevselliğindeki problemler ise

çocuklarda duygusal güvenlik problemline yol açar (Frey vd., 2008; Sakız-Kuyucu vd., 2017). Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişki hem anne-babayı hem de çocuğu etkilemektedir (Rayana ve Atak, 2022).

1.2.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Aile Uyumuna Etkisi

Çocukluk çağı travmalarına yönelik yapılan araştırmalar, bu deneyimlerin bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki aile içi uyum ve ilişkiler üzerinde ciddi olumsuz etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Üstündağ Köksal, 2022). Özellikle duygusal istismar, ekonomik stres ve fiziksel ihmal gibi faktörler, yetişkin bireylerde ruhsal sağlık problemlerine, ilişki kurma zorluklarına ve aile içi gerginliklerine neden olmaktadır (Banford Witting ve Busby, 2019). Çalışmalar, yetişkin bireylerin çocukluk çağında maruz kaldıkları istismarın, aile memnuniyeti ve depresif belirtilerle olan ilişkisinde aracı rol oynadığını ve bu tür deneyimlerin depresyon ve kendine zarar verme davranışları gibi ciddi sonuçlarla bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (Çelik ve Hocaoglu, 2018). Ayrıca, istismarın yetişkinlikteki endişe ve kaygı seviyeleri üzerinde de belirgin bir etkisi olduğu, bu durumun aile içi çatışmalar ve güvensizlik ile ilişkilendirilebileceği belirlenmiştir (Cantón-Cortés vd., 2019). Sonuç olarak, çocukluk çağında yaşanan travmalar, yetişkinlik döneminde bireylerin aile içi ilişkileri ve genel ruh sağlığı üzerinde uzun vadeli ve derin etkilere sahiptir.

1.3. Yaşam Doyumu Kavramı

1.3.1. Yaşam Doyumu Kavramı

Pozitif psikolojinin önemli kavramlarından biri olan yaşam doyumu kavramı 1961 yılında Neugarten tarafından ortaya atılmıştır (Neugarten vd., 1961). Yaşam doyumu, bireyin yaşamına odaklanarak kendi yaşamına dair kişisel değerlendirmelerin tamamını içine alan bir kavramdır (Dağlı ve Baysal, 2016; Güler ve Usluca, 2021). Bu kavram sadece bireyin yaşamının belirli bir bölümüyle sınırlı kalmayıp, genel olarak yaşamının tümünü kapsayan yargıları ifade etmektedir (Tel ve Sarı, 2016). Bireyin kendi yaşamını olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirmesi olarak da tanımlanan yaşam doyumu, bireyin yaşam kalitesini de belirlemektedir (Heller vd., 2002).

Yaşam doyumu, bireyin ruh sağlığının genel bir göstergesi olarak kabul edilmekte ve yaşamın tüm alanlarını kapsamaktadır (Boylu ve Paçaçoğlu, 2016). Yaşam doyumu yüksek olan bireylerin olumlu bir benlik imajı oluşturdıkları, günlük aktivitelerden keyif aldıkları, yaşamlarının anlamlı olduğunu hissettikleri, geçmişlerini kabullenmiş oldukları, yaşama

olumlu bir tutum sergiledikleri ve sahip oldukları mutluluğu devam ettirdikleri, belirlemiş oldukları hedeflerine ulaşacaklarına dair bir inanca sahip oldukları düşünülmekte ve bu ölçütlere uygun tutum ve davranışlar sergilemeleri beklenmektedir (Neugarten vd., 1961).

Yaşam doyumu düşen bireyler, psikolojik ve sosyal sorunlar açısından risk altında olabilirler. Bu durumda umutsuzluk, depresyon, anksiyete ve sosyal etkileşim zorlukları gibi problemler yaşayabilirler (Gilman ve Heubner, 2006). Ayrıca, bireylerde riskli davranışlar, kötü alışkanlıklar ve zararlı madde kullanımı, intihar düşünceleri veya intihar girişimleri gibi durumlarda düşük yaşam doyumu ile ilişkilidir (Gilman ve Huebner, 2003; Çolak ve Ünal, 2020).

1.3.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumunu etkileyen faktörler dört ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; bireysel faktörler, iş ile ilgili faktörler, çevresel faktörler ve toplumsal faktörlerdir.

Bireysel Faktörler

Bireylerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyi ve medeni durumları yaşam doyumunu farklı şekillerde etkileyebilir.

Yaş: Yaşam doyumuyla alakalı faktörlerden ilki yaştır. Bu doğrultuda birden fazla araştırma yapılmış ve çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Toker (2012) akademisyenlerin yaşam doyumunu belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada 51 yaş ve üzeri akademisyenlerin yaşam doyumları 31-40 ve 41-50 yaş arasındaki akademisyenlerin yaşam doyumlarından fazla bulunmuştur. Öte yandan Fugl-Meyer vd. (2002) 18-64 yaş aralığındaki 2533 İsveçli birey üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, yaş ilerledikçe hem kadınların hem de erkeklerin aile yaşantıları, meslekleri ve elde ettikleri gelirle ilgili doyum seviyelerinin arttığı görülmüştür. Benzer şekilde bir tıp fakültesindeki 310 öğrenci ile yapılan çalışmada yaş arttıkça yaşam doyumunun azaldığı tespit edilmiştir (Ergin vd., 2011). Ayrıca yaşam doyumunun orta yaşlarda azaldığı ve emeklilik sürecine doğru arttığı belirlenmiştir (De Ree ve Alessie, 2011).

Cinsiyet: Yaşam doyumunu etkileyen bir diğer faktör ise cinsiyettir. Cinsiyet etmeni ile ilgili yapılmış olan araştırmalarda kadınların yaşamlarından almış oldukları doyum düzeyi, erkeklerin aldıkları doyum düzeylerine göre daha yüksek bulunmuştur (Koçak, 2016). Katar Üniversitesi'nde 151'i kadın, 168'i erkek olmak üzere 319 öğrenci ile yapılan bir çalışmada, kadın öğrencilerinin yaşam doyumunun erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Al-Attayah ve Nasser, 2016). Aynı zamanda öğretmen adayları ile yapılan başka bir çalışmada öğretmen adaylarının yaşam doyumları incelenmiş ve sonuç olarak kadın

öğretmen adaylarının yaşam doyumları, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (Recepoğlu, 2013). İnce (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadın öğrencilerin yaşam doyumunun erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer yandan Eken ve Ebadi (2020) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada kadınların yaşam doyumunun erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Belirtilen sonuçların aksine Kaçık ve Acar (2020) ve Demirbilek ve Bozanoğlu (2023) ise yapmış oldukları çalışmalarda, yaşam doyumunun cinsiyetle bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Gelir düzeyi: Maddi kaynakların ve yüksek gelirin yaşam doyumu üzerinde etkisi olduğu belirtilmektedir (Boes ve Winkelmann, 2010; Diener vd., 1999). Dilmaç ve Ekşi (2008) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre gelir seviyesi ile yaşam doyumu arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Cheung ve Lucas (2015) ise yüksek gelirli bireylerin daha yüksek seviyede yaşam memnuniyeti yaşadıklarını tespit etmiştir. İnce (2023) de sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bireylerin elde ettikleri gelir sayesinde gereksinimlerini karşılaması, yaşam doyumunu olumlu yönde etkileyecektir (Diener, 2000). Gelir düzeyinin insanların yaşam kalitesine etkisi yalnızca maddi kazanımlarla sınırlı olmayıp, aynı zamanda daha derin ve kapsamlı etki yaratmaktadır. Yeterli gelir düzeyi, bireylerin çok daha iyi sağlık hizmetlerine ulaşabilmesine olanak sağlamaktadır (Kara ve Öztürk, 2021). Daha yüksek gelir düzeyi, yaşam kalitesini artırıp bireylerin daha tatmin edici bir yaşam sürdürmelerine olanak tanımaktadır (Diener vd., 2018).

Medeni durum: Evlilik süresi arttıkça bireylerin yaşam doyumunun arttığı tespit edilmiştir (Dikmen, 1995). Bekar çalışan bireylerin evli çalışanlara göre problemlerle karşılaşma olasılığının daha az olduğu ve yaşamdan aldıkları doyumun daha fazla olduğu gözlenmiştir (Kousha ve Mohseni, 1997). Medeni durum ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin pozitif düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Koçak, 2016). Çin kültüründe evlilik ile medeni durumun yaşam doyumu açısından etkisinin belirlenebilmesi için birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara göre evlenmiş veya evlenmeden birlikte yaşayan çiftlerin yaşam doyum seviyeleri evli olmayan veya birlikte yaşamayan çiftlere göre daha iyi düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca evli olan ve evlilik kalitesi iyi düzeyde olan çiftlerin yaşam doyumu, evli olan ve evlilik kalitesi iyi düzeyde olmayan çiftlere göre daha yüksek düzeydedir. Dolayısıyla evli olan bireylerin evlilik yaşam kalitesi yaşam doyumu için oldukça önemli bir kriterdir. Ayrıca evli olmayan bireylerin yaşam doyumu ise evli olan ve evlilik kalitesi düşük olan kişilerden daha iyi olduğunu söylemek mümkündür (Liu vd., 2013). Donovan vd. (2002)

yapmış oldukları çalışmada evli bireylerin hiçbir zaman evlenmeyen, ayrılmış veya boşanmış bireylere göre yaşamlarından daha çok doyum aldıkları belirlenmiştir.

İş ile İlgili Faktörler

Yaşam doyumunu ile iş doyumunu arasında güçlü bir ilişki vardır (Keser, 2006). Bireylerin birçoğu yaşamlarının büyük bir kısmını iş yerinde geçirmektedir. Bundan dolayı iş sorumluluğu, maaş, iş güvenliği gibi iş ile alakalı faktörlerin, bireylerin yaşam doyumunda etkisi olduğundan söz edilmektedir (Keser, 2006; Tutcu, 2018). İş ve iş istikrarının sağlanması, yaşam doyumunun yüksek düzeyde elde edilmesi için oldukça önemlidir (Kırcı Çevik ve Korkmaz, 2014) Bu durumda çalışan bireyler iş yerlerinde daha uzun çalışabilme, işe gitmemelik yapmama, çok daha fazla yüksek motivasyona ve bağlılık seviyesine sahip olmaktadır. İş ve yaşam dengesi ile oluşan yaşam doyumunu sayesinde bireyler daha aktif, daha üretici ve yüksek morale sahiptirler (Morgenstern, 2004). Aydın ve Koç (2016) ile Demirel (2014) tarafından yapılan çalışmada iş ve yaşam doyumları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Çevresel ve Toplumsal Faktörler

Yaşam doyumuna ulaşmada çevresel ve toplumsal faktörler etkilidir. Yaşamış olduğu toplumun değer ve yargılarını taşıyan ve bunu içselleştiren bireyler mutlu olduğu için yaşam doyumuna ulaşmış olurlar. Aynı zamanda bireyin yaşadığı ülke ve ülkenin yaşam şartları ve milli gelir düzeyi gibi çevresel unsurlar bireyin yaşam doyum düzeyinde de olumlu ya da olumsuz açıdan etkilemektedir (Tutcu, 2018).

1.3.3. Yaşam Doyumu Kuramları

Yaşam doyumuna yönelik birçok araştırmacı tarafından geliştirilmiş kuramlar mevcuttur. Bu kuramlar; Ereksel Kuram, Etkinlik Kuramı, Bağ Kuramı, Haz ve Acı Kuramı, Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramı, Yargı Kuramı şeklinde açıklanmaktadır.

Ereksel Kuram, bireyin yaşam doyumunu açıklamaya çalışan bir yaklaşım olarak öne çıkar ve bu doğrultuda, amaç ve gereksinim kavramlarına yoğunlaşmaktadır (Sarıdemir, 2015). Diener (1984) tarafından da belirtildiği gibi, bireyin belirlemiş olduğu amaçların türü, yapısı, bu amaçlara ulaşmadaki başarısı ve hedeflere ulaşmak için gösterdiği çaba, duygusal durumu ve yaşam doyumunu etkilemektedir. Ereksel Kuram Wilson tarafından ortaya atılan bir kuramdır. Yaşam doyumunu etkileyen faktörler ihtiyaçların doyurulmasıdır. İhtiyaçları doyurulan birey mutlu olur ve yaşamdan memnun olurken, ihtiyaçlarından tatmin olmayan kişiler mutsuz olur (Bakar ve Osman, 2021). Doyum sağlamak için gereken gereksinim

karşılama düzeyi geçmiş deneyimlerden, başkalarıyla karşılaştırmalardan, kişisel değerlerden etkilenmektedir (Wilson, 1961). Gereksinim kuramı çerçevesinde kişinin doyum sağlamak istediği bazı doğuştan öğrenilmiş gereksinimler bulunmaktadır. Kişi bu gereksinimlerin farkında olabilir fakat olamaması da olasılık dahilindedir. Gereksinimlerin farkında olup olmamasına bakılmaksızın gereksinimlerin doyurulması ile bireyin mutluluk duyacağı belirtilmiştir (Diener, 1984). Bu gereksinimler fizyolojik, güvenlik, sevgi, ait olma, saygı ve kendini gerçekleştirme gereksinimleri olarak ifade edilmektedir (Maslow, 1968).

Etkinlik kuramının en önemli temsilcisi Aristoteles'tir. Aristoteles'e göre mutluluk, insanların erdemli etkinliklerden beklenmektedir. Kuramın temel düşüncesi bireyin kendini anlamasının kendi mutluluğunu azalttığı şeklindedir. Bireyler, kendilerini bir etkinlik üzerine odaklandıklarında, mutluluğun kendiliğinden ortaya çıkacağını savunur (Diener, 1984). Kendine önem veren, sosyal ilişkileri iyi, egzersiz yapan, hobilerle uğraşan bireylerin yaşam doyumlarının yüksek olduğu görülmüştür (Ryu ve Heo, 2018). Etkinlik kuramını destekleyen görüşlere göre bireye keyif veren etkinliklerin yaşam doyumunu artırma potansiyeline sahiptir. Bu amacı taşıyan etkinlikler arasında spor yapmak, doğa yürüyüşü, resim çizmek, tiyatroya gitmek, seyahat etmek gibi çeşitli faaliyetler bulunmaktadır (Hancock vd., 2021)

Bağ kuramı, bilişsel alanda çalışan psikologlar tarafından kişilerin yaşamış olduğu olaylara yüklediği anlamı ifade etmektedir. Kişiler tarafından yaşanan olayların, bilişsel anlamda yorumlanması, kişilerin yaşam doyumunu etkileyebileceği için hatırlama, hafıza ve koşullama gibi süreç ve kavramlar arasındaki ilişkiyi açıklayan bir kuram olarak ifade edilmektedir (Yazıcı Çelebi ve Çelebi, 2018). Bu kurama göre, kişilerin yaşam doyumunu bakımından mutluluğa ulaşmaları zihinlerindeki deneyimlere ile ilişkili bilişsel incelemelere bağlı olmaktadır. Bu doğrultuda, kişinin yaşantıları sonucunda, zihinde bu deneyimlerle ilişkili duygu ve düşünceler arasında bilişsel bağla oluşmaktadır. Bu durum, kişinin kendi hayatında olumlu olaylara ilişkin pozitif düşünce kalıplarının ve duygusal bağların güçlü bir şekilde geliştiğini söylemek mümkündür (Diener, 1984).

Haz ve acı kuramı Wilson'un (1967) ortaya koymuş olduğu ihtiyaç kuramından temel almaktadır. Eğer birey ihtiyaç ve amaçları tam anlamıyla doyurulursa en büyük mutluluğa erişebileceği düşünülebilir. Öte yandan Wilson (1967), ihtiyaçlarının doğada dairesel döngü şeklinde olduğunu ve belirli bir sırayı izlediğini belirtmektedir. Bu dairesel döngü içerisinde, ihtiyaçların doyurulmasının en önemli mutluluğu oluşturduğunu ifade etmektedir (Köker, 1991). Bireyin yaşamında hem haz hem de acıya yönelik önemli kaynaklar bulunmaktadır. Hoşlanmaya yönelik kaynaklar arttıkça, acının kaynakları da buna bağlı olarak artacaktır. Bu kaynaklara erişmenin mutluluğu arttırmayacağı, fakat kayıp durumunda mutsuzluğun ortaya

çıkabileceğini belirtmiştir (Diener, 1984). Bu yaklaşım, belirli bir alışkanlık üzerine kurulmuştur. Kişi, haz ve acı veren objelere alıştıkça, bu duyguların yoğunluğunun azaldığı gözlemlenir. Aynı zamanda kişinin uyum sağladığı durumlar karşısında varlığının doyumda herhangi bir değişiklik yaratmayacağı vurgulanmaktadır. Örneğin uzun süreli zenginlik ve fakirlik doyum üzerinde bir değişikliğe sebep olmamaktadır (Costa ve McCrae, 1980).

Aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya kuramına göre, yaşam doyumu; çeşitli alandan kişinin doyum almasını kapsar. Bu alanlar; aile, gelir durumu, yaşam alanı, evlilik ve iş yaşamı gibi alanlardır. Aşağıdan yukarıya kuramında, bireyin ortak bir noktada bulunduğu aile ortamının, tatmin edici bir iş yaşamının, sağlıklı birlikteliğin ve gelir güvencesinin kişinin yaşam doyumunu arttırdığı ifade edilmektedir. Yukarıdan aşağıya kuramında ise bireyin genel yaşam doyumunun diğer alt alanlardaki memnuniyeti etkilediği kabul edilmektedir (Brief vd., 1993). Schimmack vd. (2008) ifade ettiğine göre, yaşam doyumu üzerinde olumlu veya olumsuz deneyimlerin çevre ile etkileşimi de oldukça önemli bir etkiye sahiptir.

Yargı kuramı, mutluluğun bireyin yaşamış olduğu gerçek koşulları belirli standartlarla karşılaştırarak ortaya çıktığını savunmaktadır (Şekeroğlu, 2013). Eğer kişinin yaşamış olduğu gerçek koşullar, belirlenmiş bir standartın üzerindeyse, mutluluk ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda bireyin gerçek koşullarıyla belirli bir standart arasındaki uyum, mutluluk seviyesini etkileyen önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir (Deiner, 1984). Birey kendine kriter edindiği değerlendirmelere göre yaşamdan doyum alır veya almaz. Bireyin ele aldığı kriterlerin değerlendirilmesi ne kadar iyiye alınan doyum hazzı o kadar fazla olabilir (Shin ve Johnson, 1978). Bu kuramda kişilerin kullanmış olduğu standartların ön planda olduğunu söylemek mümkündür. Bu karşılaştırmalarda, birey kendisini diğer bireylerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan duygu, genellikle doyum seviyesini belirler. Bu sosyal karşılaştırmaların, bireyin ruh sağlığını etkileyebileceği vurgulanmaktadır (Köker, 1991).

1.3.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaşam Doyumuna Etkisi

Çocukluk dönemindeki travmatik deneyimler, özellikle duygusal, fiziksel ve cinsel istismar, bireylerin yetişkinlik dönemindeki yaşam doyumunu önemli ölçüde negatif yönde etkileyebilmektedir (Buccioli ve Zarri, 2020; Kalyon ve Yazıcı, 2020; LaBrenz vd., 2021). Çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile yaşam doyumu arasında negatif bir ilişki olduğu, çocuklukta yaşanan istismar ve ihmal arttıkça yetişkinlikte yaşam doyumunun azaldığı bildirilmiştir (İnik, 2020; Mamur, 2020).

Bu travmalar yetişkinlikte sağlıklı ilişkiler kurma yeteneğini de olumsuz etkilemektedir (Mosley-Johnson vd., 2019). Araştırmalar, istismar ve ihmalin artması ile yaşam doyumunun azaldığını göstermektedir (Kalyon ve Yazıcı, 2020; Qasim ve Muzaffar, 2021). Özellikle duygusal ihmalin yoğunlaştığı durumlarda yaşamdan alınan doyumun azaldığı bilinmektedir (Monteleone vd., 2023; Saleem vd., 2021). Ayrıca düşük gelir düzeyi, ihmal ve istismar olasılığını artırabilir; buna karşın, yüksek gelir düzeyine sahip bireyler genellikle daha yüksek yaşam doyumu rapor etmektedir (Akboğa ve Gürkan, 2019; İncekara, 2018; Sincar vd., 2020). Ekonomik durum, temel ihtiyaçların karşılanması ve kendini gerçekleştirme fırsatlarının elde edilmesi açısından yaşam doyumunu etkileyen önemli bir faktördür. Öte yandan ciddi olaylar (trafik kazaları, doğal afetler, yakın birinin kaybı gibi) yaşayan bireylerin yaşam doyum seviyelerinin genellikle daha düşük olduğu ve bu etkilerin uzun süreli olabileceği tespit edilmiştir (Buccioli ve Zarri, 2020). Bu durum, yaşam doyumuna dair geniş kapsamlı etkilerin daha iyi anlaşılması için önemli bir gösterge sunmaktadır.

II. BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın etik yönü hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde, kesitsel bir araştırmadır. Bu araştırma modeli, belirli bir zaman dilimi içerisinde değişkenler arasındaki geçici ilişkileri herhangi bir müdahalede bulunmadan incelemeyi amaçlamaktadır (Howitt ve Cramer, 2014). Bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişki bu model kapsamında ele alınmıştır.

2.2. Araştırmanın Değişkenleri

Neden-sonuç ilişkisinin incelendiği araştırmalarda neden olan değişken “bağımsız değişken”, sonuç olan değişken ise “bağımlı değişken” olarak tanımlanmaktadır (Nahcivan, 2014). Bu doğrultuda araştırmanın bağımlı değişkenleri aile uyumu ve yaşam doyumu düzeyleri; bağımsız değişkeni ise çocukluk çağı travmalarıdır. Üniversite öğrencilerinin sosyodemografik ve aile özellikleri de bu araştırmanın bağımsız değişkenleri arasında yer almaktadır.

2.3. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Amasya Üniversitesi'nin il merkezinde bulunan fakülte ve yüksekokullarında gerçekleştirilmiştir.

Amasya Üniversitesi, 17 Mart 2006 tarih ve 26111 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 15 yeni üniversite kurulması hakkındaki 5467 Sayılı Kanun ile Amasya’da kurulmuş bir Devlet Üniversitesidir. 2023 yılı itibariyle bünyesinde toplam 8 fakülte, 8 meslek yüksekokulu, 3 enstitü ve 1 yüksekokula sahiptir. 2023-2024 eğitim-öğretim yılında toplam 20072 kayıtlı öğrencisi, 40258 mezun öğrencisi bulunmakta; 725 akademik personel ve 625 idari personel görev yapmaktadır.

Araştırmanın uygulaması, verilerin analiz edilmesi ve sonuçlarının raporlanması Eylül 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın gerekli etik ve kurum izinleri

alındıktan sonra, Eylül 2023 tarihinde araştırmanın hazırlık aşaması tamamlanmış, Kasım-Aralık 2023 tarihlerinde veriler toplanmış, Ocak-Haziran 2024 tarihlerinde ise verilerin değerlendirilmesi ve sonuçların raporlanması tamamlanmıştır.

2.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın amacı doğrultusunda tanımlanabilen ancak ulaşılması neredeyse olanaksız olan evren “genel evren”, genel evreni temsil edebilecek ulaşılabilir olan evren ise “çalışma evreni” olarak tanımlanmaktadır (Esin, 2014). Bu araştırmanın genel evreni tüm üniversite öğrencileri; çalışma evreni ise araştırmanın yapıldığı Amasya Üniversitesi’nde 2023-2024 öğretim yılında kayıtlı olan tüm öğrencilerdir.

Genel evren

2023-2024 yılında üniversiteye kayıtlı toplam öğrenci sayısı 20072’dir. Bu sayı çalışmanın genel evrenini oluşturmaktadır.

- Örgün öğretimdeki öğrenci sayısı:15361
- İkinci öğretimdeki öğrenci sayısı: 2311
- Uzaktan eğitimdeki öğrenci sayısı: 2400
- Toplam öğrenci sayısı: 20072

Çalışma evreni

Çalışma evrenini Amasya il merkezinde bulunan üç kampüs içinde yer alan fakülte ve yüksekokullarda örgün öğretim gören öğrenciler oluşturmuştur. Enstitüler hariç tutulmuştur. Merkezde yer alan ve bu kriterlere uygun öğrenci sayısı toplam 10109’dur. Bu sayı araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem

Örneklem ise evreni oluşturan tüm birimler yerine, bazı kriterlere göre seçilen birimlerin oluşturduğu, çalışma grubunu temsil edebilecek bir alt gruptur (Esin, 2014). Araştırmanın örneklemi çalışma evreninden seçilen üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini için dâhil etme ve dışlama kriterleri belirlenmiştir.

2.4.1. Dahil Etme Kriterleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinde aşağıdaki dahil etme kriterleri aranmıştır;

- 18 yaş ve üzerinde olma
- Lisans ya da ön lisans öğrencisi olma
- Birinci öğretime kayıtlı olma

- Devamlı öğrenci olma
- T.C. vatandaşı olma
- Çalışmaya katılmaya gönüllü olma

2.4.2. Dışlama Kriterleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinde aşağıdaki dışlama kriterleri sağlanmıştır;

- Uzaktan eğitim programında olma
- Evli olma
- Yabancı uyruklu olma

2.4.3. Örneklem Seçim Yöntemi

Araştırmada örneklem seçim yöntemi olarak olasılıklı yöntemlerden biri olan tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, sınırları belirli bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılan bir yöntem olup her tabakadan alınacak örneklem sayılarının orantılı ve orantısız şekilde belirlendiği bir yöntemdir. Orantılı tabakalamada örnekleme alınacak bireyler tabakalardaki birey sayısına orantılı olarak seçilmektedir (Esin, 2014). Amasya Üniversitesi'nin il merkezinde bulunan birimlerine ait tüm bölümlerden tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile orantılı bir seçim yapılmıştır. Her bölümün kendi içindeki toplam kayıtlı öğrenci sayısına bakılmış ve o bölümden alınacak öğrenci sayısı hesaplanmıştır.

2.4.4. Örneklem Büyüklüğü

Araştırmanın çalışma evreni (N=10109) için örneklem hesaplaması yapılmıştır. %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile örneklem sayısının 371 olması gerekmektedir. Ancak verilen yanıtların geçersiz olabilme ihtimali, kayıp verilerin olma ihtimali düşünülerek ve araştırmanın güven düzeyini artırmak amacıyla hesaplanan sayının 2 katına ulaşılması hedeflenmiştir (n=742). Örneklem sayısı için her birimdeki öğrenci sayısına göre o birimin tabaka ağırlığı hesaplanmıştır (Tablo 1). Tüm birimlerin her alt biriminden ve her sınıftan öğrencilere ulaşılmıştır (Tablo 2). Araştırma 814 üniversite öğrencisi ile tamamlanmıştır.

Tablo 1. Orantılı Tabakalı Örneklem Yöntemi ile Birimlerdeki Örneklem Sayıları

Birim Adı	Toplam Örgün Eğitim Öğrenci Sayısı	Tabaka Ağırlığı	Örnekleme Alınması Gereken Öğrenci Sayısı*	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı
Eğitim Fakültesi	2045	2045/10109 =	0.20x742 = 150	163
Fen Edebiyat Fakültesi	779	779/10109 =	0.07x742 = 57	63
İlahiyat Fakültesi	561	561/10109 =	0.05x742 = 41	48
Mimarlık Fakültesi	409	409/10109 =	0.04x742 = 30	33
Mühendislik Fakültesi	358	358/10109 =	0.03x742 = 26	29
Sağlık Bilimleri Fakültesi	827	827/10109 =	0.08x742 = 61	70
Tıp Fakültesi	275	275/10109 =	0.02x742 = 20	25
Sabuncuoğlu Şerefeddin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	1416	1416/10109 =	0.14x742 = 104	110
Yabancı Diller Yüksekokulu	299	299/10109 =	0.02x742 = 22	25
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	1168	1168/10109 =	0.11x742 = 86	90
Tasarım Meslek Yüksekokulu	514	514/10109 =	0.05x742 = 38	44

Teknik Bilimler	1458	$1458/10109 = 0.14 \times 742 =$	107	114
Meslek				
Yüksekokulu				
TOPLAM	10109		742	814

Not. Ondalıklı sayılar nedeniyle çarpım değerleri değişkenlik göstermiştir. Bu nedenle tabaka ağırlığı aynı olsa bile hesaplanan öğrenci sayılarında farklılık olmuştur.

Tablo 2. Örneklemeye Alınan Öğrencilerin Birimlere, Bölümlere ve Sınıflara Göre Dağılımı

Birim, Bölüm ve Sınıf Bilgisi		Sayı	Yüzde
Fakülte/Yüksekokul	Eğitim Fakültesi	163	20,0
	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	114	14,0
	Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO	110	13,5
	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	90	11,0
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	70	8,6
	Fen Edebiyat Fakültesi	63	7,7
	İlahiyat Fakültesi	48	5,9
	Tasarım Meslek Yüksekokulu	44	5,4
	Mimarlık Fakültesi	33	4,1
	Mühendislik Fakültesi	29	3,6
	Yabancı Diller Yüksekokulu	25	3,1
	Tıp Fakültesi	25	3,1
Bölüm	İlahiyat	48	5,9
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	39	4,8
	Hemşirelik	35	4,3
	Ebelik	35	4,3
	Reklamcılık	35	4,3
	Sağlık Bilgi Sistemleri	34	4,2
	Şehir ve Bölge Planlama	33	4,1
	Rehberlik Psikolojik ve Danışmanlık	33	4,1
	Türkçe Öğretmenliği	32	3,9
	Sınıf Öğretmenliği	32	3,9
	Büro Yönetimi	29	3,5
	Okul Öncesi Öğretmenliği	27	3,3

	Halkla İlişkiler	26	3,2
	Yabancı Dil	25	3,1
	Tıp	25	3,1
	Engelli Bakım	25	3,1
	Türk Dili ve Edebiyatı	24	2,9
	Bilgisayar Programcılığı	24	2,9
	Grafik Tasarım	22	2,7
	Bilgisayar Programcılığı Tasarım	22	2,7
	Fizyoterapi	22	2,7
	Harita ve Kadastro	22	2,7
	Matematik	20	2,5
	Tarih	19	2,3
	Makina Teknikerliği	19	2,3
	Çocuk Gelişimi	18	2,2
	Eczane Hizmetleri	17	2,1
	İlk ve Acil Yardım	17	2,1
	Makine Mühendisliği	16	2,0
	İnşaat Teknolojisi	15	1,8
	Bilgisayar Mühendisliği	13	1,6
	Yaşlı Bakım	11	1,4
Sınıf	1	197	24,2
	2	281	34,5
	3	149	18,3
	4	187	23,0
TOPLAM		814	100

2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların tanılayıcı özelliklerini belirlemek amacıyla literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenlerini incelemek amacıyla Türkçe geçerlik ve güvenirliği yapılmış, yapılandırılmış, öz bildirime dayalı ölçüm araçları kullanılmıştır. Öz bildirime dayalı ölçek, bireylerin kendisi ile ilişkili duygu, düşünce ve yaşadığı tecrübelerine dayalı cevapladığı ölçüm araçlarıdır (Aydemir ve Köroğlu, 2012).

2.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Gençtosun, 2022; Kandemir, 2022; Koser, 2021) hazırlanan bilgi formu, üniversite öğrencilerinin yaş, cinsiyet, okudukları bölüm gibi bireysel özellikleri, anne-baba ve aile yaşantısı hakkında sosyodemografik özellikleri içeren 30 sorudan oluşmaktadır. Sorular kısa cevaplı, açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardır (Ek 1).

2.5.2. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Kısa Formu

Bernstein vd. (2003) tarafından geliştirilen Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Kısa Formu (ÇÖYÖ-KF), çocukluk dönemindeki istismar geçmişini gözden geçirmeye yönelik retrospektif bir ölçme aracıdır. Türkçeye ilk uyarlaması Şar vd. (2012) tarafından yapılmış ve bu araştırmada madde analizi yöntemi kullanılmamıştır. Bu nedenle daha sonra Kaya (2014) tarafından uyarlanmıştır. ÇÖYÖ-KF'nin gerek orijinal gerek Türkçe formu 28 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde bir ölçme aracı olup Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Biraz Katılıyorum (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) biçiminde cevaplandırılmaktadır. Ölçekten alınan puanın artması, çocukluk döneminde yaşanan istismar yaşantılarının yoğunlaştığı anlamını taşır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Ölçekte ters puanlanması gereken maddeler 2., 5., 7., 13., 26. ve 28. maddelerdir. Kontrol amacı taşıyan 3 madde (10., 16. ve 22. maddeler) puanlamaya dahil edilmemektedir. Bu nedenle kontrol amacı taşıyan bu maddelerin ters puanlanmasının gereği yoktur. Ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; fiziksel istismar (9., 11., 12., 15. ve 17.maddeler), cinsel istismar (20., 21., 23., 24. ve 27. maddeler), duygusal istismar (3., 8., 14., 18. ve 25. maddeler), fiziksel ihmal (1., 4., 6., 2. ve 26. maddeler) ve duygusal ihmal (5., 7., 13., 19. ve 28. maddeler) alt boyutlarıdır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları farklı gruplarda duygusal istismar için 0,84-0,89 arasında, fiziksel istismar için 0,81-0,86 arasında, cinsel istismar için 0,92-0,95 arasında, duygusal ihmal için 0,85-0,91 arasında ve fiziksel ihmal için 0,61-0,78 arasında saptanmıştır (Kaya, 2014) (Ek 2).

2.5.3. Aile Uyum Ölçeği

Aile Uyum Ölçeği (AUÖ) aile uyumunu değerlendirmek amacıyla Kavikondala vd. (2016) tarafından geliştirilen ve Duman-Kula vd. (2018) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan bir ölçektir. Beş maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde değerlendirilmektedir. Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle

Katılıyorum (5) biçiminde cevaplandırılmaktadır. Ölçek tek faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. Toplam puanı 5-25 arasında değişen ölçekte yükselen puanlar aile uyumunun arttığını göstermektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,91 olarak ölçülmüştür (Duman-Kula vd., 2018) (Ek 3).

2.5.4. Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) Diener vd. (1985) tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak Türkiye’de Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmış ancak yedili likert formu eleştirilmiştir. Beş maddeden oluşan ölçeğin daha sonra Dağlı ve Baysal (2016) tarafından beşli likert formunda geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Yaşam doyumunun değerlendirildiği bu ölçekteki ifadelerin puanlanması; Hiç katılmıyorum (1), Çok az katılıyorum (2), Orta düzeyde katılıyorum (3), Büyük oranda katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5) şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 25, en düşük puan ise 5’tir. Ölçekten alınan yüksek puan, yaşam doyumunun yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçeği oluşturan maddelerin iç tutarlığını veren Cronbach Alpha katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır (Dağlı ve Baysal, 2016) (Ek 4).

Bu araştırmada veri toplama araçları ve alt boyutlara ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçüm Araçlarına İlişkin Cronbach Alpha Değerleri

Ölçüm Araçları ve Alt Boyutları	Cronbach Alpha Değeri
Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği	0,927
Fiziksel İstismar	0,819
Cinsel İstismar	0,917
Duygusal İstismar	0,793
Fiziksel İhmal	0,725
Duygusal İhmal	0,802
Aile Uyum Ölçeği	0,945
Yaşam Doyumu Ölçeği	0,890

Güvenirlik analizi ölçeklerde yer alan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etme amacıyla yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2006). Yapılan testlerin ve sonuçların güvenilir olabilmesi için ölçümlerin güvenilir olmasını gerekmektedir. Bu bağlamda ölçeğe ilişkin güvenilirlikler bir iç tutarlılık yaklaşımı olan Cronbach’s Alpha (α) katsayısı ile

hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nin genel güvenirlik değeri 0,927 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarına ilişkin Alpha değerleri ise sırası ile Fiziksel İstismar için 0,819; Cinsel İstismar için 0,917; Duygusal İstismar için 0,793; Fiziksel İhmal için 0,725; Duygusal İhmal için 0,802 olarak hesaplanmıştır. Aile Uyum Ölçeği için Alpha değeri 0,945 olarak hesaplanırken; Yaşam Doyumu Ölçeği için ise 0,890 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik analizinde, 0-1 arasında değişen Alpha katsayısı değeri; 0,00-0,40 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı; 0,40-0,60 arasında ise düşük güvenirlikte, 0,60-0,80 arasında ise oldukça güvenilir ve 0,80-1,00 arasında ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005).

2.6. Verilerin Toplanması

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerle yüz yüze görüşme sağlanmış, araştırma hakkında sözlü olarak bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılmaya istekli olan ve kriterlere uygun olan öğrenciler “Bilgilendirilmiş Onam Formu” imzalayarak çalışmaya katılmayı kabul ettiklerini beyan etmişlerdir (Ek 5). Katılımcıların zaman açısından uygunluğu, formları tamamlarken doğru bilgiler vermeleri ve soruları içtenlikle cevaplamaları açısından önemlidir. Bu nedenle veri toplama formları yazılı olarak öğrencilerin uygun olduğu zamanda ve sınıf ortamında araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Formların tamamlanması için yeterli zaman verilmiş, tamamlanan formlar araştırmacı tarafından teslim alınmıştır. Tüm formların tamamlanması için katılımcılar yaklaşık 15-20 dakika zaman ayırmıştır.

2.7. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bir istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı normallik testlerinin yanı sıra histogram, Q-Q grafiği ve kutu-çizgi (box-plot) grafikleri ile; çarpıklık ve basıklık; varyasyon katsayısı gibi dağılım ölçüleriyle değerlendirilebilir (Hayran ve Hayran, 2011). Normallik sağlanması için verilerin saçılma diyagramında değerlerin 45 derecelik doğruya yakın gözlenmesi ve kutu-çizgi grafiğinde kutunun ortanca çizgisini ortalamaya konumlanması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2011). Bu doğrultuda yapılan normallik testleri sonuçlarına göre verilerin normal dağılmadığı görülmüştür.

Normal dağılıma uygunluk Shapiro Wilk normallik test ile kontrol edilmiştir. Verilerin aykırı uç değerleri içerdiği görülmüştür. Ancak örnekleme yöntemi olarak tabakalı örnekleme

yöntemi kullanıldığı için veri çıkartma işlemi yapılmamıştır. Bu nedenle veriler, toplanan veri seti ile veri çıkarılmadan analiz edilmiştir. Veri seti normal dağılım göstermediğinden sürekli olan ölçüm araçları puanlarının dağılımları non-parametrik olarak değerlendirilmiş ve parametrik olmayan testler uygulanmıştır.

Ölçek puanlarının normal dağılım varsayımını sağlanmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda niceliksel verilerin karşılaştırılması için, iki bağımsız grup karşılaştırması için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Kategori sayısı ikiden fazla olan gruplarda Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için ise düzeltilmiş Bonferroni testi uygulanmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişki, normal dağılan verilerde Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin güvenirlikler Cronbach Alpha katsayısı ile incelenmiştir.

2.8. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için Amasya Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan yazılı izin alınmıştır (01 Haziran 2023 tarihli 2023/77 sayılı karar) (Ek 6). Etik kurul onayı ile araştırmanın yapıldığı Amasya Üniversitesi Rektörlüğü'nden yazılı izin alınmıştır (14.06.2023 tarihli 135497 sayılı karar) (Ek 7). Ölçek sahiplerinden yazılı izin alarak uygulama yapılmıştır (Ek 8, Ek 9, Ek 10). Yapılan araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlanmıştır. Katılımcılara araştırmayla ilgili sözlü ve yazılı olarak bilgilendirme yapılmıştır.

III. BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların tanımlayıcı özellikleri, ölçüm araçları ve ölçek alt boyutlarından elde edilen sonuçlar, çocukluk çağı örselenme yaşantı düzeyleri, aile uyumu düzeyleri, yaşam doyumu düzeyleri ve ölçüm araçları arasında korelasyon ve regresyon bulgularına yer verilmiştir.

3.1. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 4. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Özellikler	Ort.	SS	Min.	Mak.
Yaş	20,68	1,50	18,00	25,00
			Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın		539	66,2
	Erkek		275	33,8
Birlikte yaşadığı kişiler	Aile ile		117	14,4
	Evde yalnız		28	3,4
	Evde ev arkadaşı ile		36	4,4
	Yurtta		633	77,8
Gelir kaynağı: anne babadan gelen harçlık	Yok		240	29,5
	Var		574	70,5
Gelir kaynağı: kredi	Yok		646	79,4
	Var		168	20,6
Gelir kaynağı: burs	Yok		561	68,9
	Var		253	31,1
Gelir kaynağı: çalışıyor	Çalışıyor		770	94,6
	Çalışmıyor		44	5,4
Hayatında ciddi bir olay yaşama durumu	Evet		483	59,3
(sevilen birinin ölümü, doğal afet, göç, şiddet vb.)	Hayır		331	40,7
TOPLAM			814	100

Not. Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 4'te katılımcıların tanımlayıcı özellikleri verilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması $20,68 \pm 1,50$ 'dir. Katılımcıların %66,2'si kadın, %33,8'i erkektir. Katılımcıların kimlerle yaşadığına bakıldığında %14,4'ünün ailesi ile yaşadığı, %3,4'ünün evde yalnız yaşadığı, %4,4'ünün evde ev arkadaşı ile yaşadığı, %77,8'inin ise yurttan yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların %70,5'inin ise anne babadan gelen harçlık, %20,6'sının kredi, %31,1'inin burs olarak gelir kaynağı sağladığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %94,6'sının gelir kaynağı için çalıştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %59,3'ünün bugüne kadar başlarına gelen ve onları çok etkileyen ciddi bir olay yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailesine İlişkin Özellikleri

Özellikler		Sayı	Yüzde
Kaç kardeşsiniz (siz dâhil)	Tek çocuk	37	4,5
	2 çocuk	239	29,4
	3 çocuk	307	37,7
	4 ve üzeri	231	28,4
Kaçınıcı çocuksunuz	1. Çocuk	317	39,0
	2. Çocuk	268	32,9
	3. Çocuk ve üzeri	229	28,1
Sizi büyüten, size bakım veren kimdi?	Anne ve Baba	502	61,7
	Sadece anne / Sadece baba (Tek ebeveyn)	292	35,9
	Diğer (Babanne, anneanne, hala, teyze, dayı, amca vd.)	20	2,4
Ailede en yakın hissettiğiniz kişi kimdi?	Anne ve baba	82	10,1
	Anne	429	52,7
	Baba	80	9,8
	Kardeş	177	21,7
	Diğer (Babanne, anneanne, hala, teyze, dayı, amca vd.)	46	5,7
Anneniz hayatta mı?	Hayatta	802	98,5
	Vefat etti	12	1,5
Babanız hayatta mı?	Hayatta	781	95,9
	Vefat etti	33	4,1
Annenizin öz-üvey	Öz	809	99,4

durumu nedir?	Üvey	5	0,6
Babanızın öz-üvey	Öz	811	99,6
durumu nedir?	Üvey	3	0,4
Anne ve babanız birlikte	Evli ve birlikte yaşıyor	705	86,6
mi?	Evli ve ayrı yaşıyor	46	5,7
	Boşandılar	63	7,7
Annenizin eğitim durumu	İlkokul ve altı	389	47,8
	Ortaokul	208	25,6
	Lise	158	19,4
	Üniversite ve üstü	59	7,2
Babanızın eğitim durumu	İlkokul ve altı	257	31,6
	Ortaokul	203	24,9
	Lise	209	25,7
	Üniversite ve üstü	145	17,8
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	658	80,8
	Çalışıyor	156	19,2
Baba çalışma durumu	Çalışmıyor	215	26,4
	Çalışıyor	599	73,6
Ailenizin gelir düzeyi	Gelir giderden az	147	18,0
	Gelir gidere eşit	489	60,1
	Gelir giderden fazla	178	21,9
Ailenizle birlikte ikamet	Köy	157	19,3
ettiğiniz yer	İlçe	280	34,4
	Şehir merkezi	377	46,3
Ailede kimlerle	Çekirdek aile	648	79,6
yaşadığınız (aile tipiniz)	Geniş aile	90	11,1
	Parçalanmış aile	76	9,3
Fiziksel ya da kronik bir	Yok	742	91,2
hastalık durumu	Var	72	8,8
Ruhsal/psikiyatrik bir	Yok	747	91,8
hastalık durumu	Var	67	8,2
	Yok	585	71,9

Ailede fiziksel ya da kronik bir hastalık durumu	Var	229	28,1
Fiziksel ya da kronik hastalık varsa kimde*	Anne	75	35,7
	Baba	75	35,7
	Anne ve Baba	28	13,3
	Diğer (Kardeş, babaanne, anneanne, dede, hala, teyze, dayı, amca vd.)	32	15,3
Ailede ruhsal/psikiyatrik bir hastalık durumu	Yok	756	92,9
	Var	58	7,1
Ruhsal hastalık varsa kimde*	Anne	21	40,4
	Baba	11	21,1
	Diğer (Kardeş, babaanne, anneanne, dede, hala, teyze, dayı, amca vd.)	20	38,5
TOPLAM		814	100

Not. *Bu sorular bazı katılımcılar tarafından boş bırakılmıştır. Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 5'te katılımcıların aile ile ilişkili özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Katılımcıların %37,7'sinin 3 çocuk olduğu, %38,9'u ailenin birinci çocuğu olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %61,7'sini büyüten ve bakım veren kişi anne ve babasıdır. Katılımcıların %35,9'unu büyüten ve bakım veren annesi ya da babasıdır. Katılımcıların %10,1'inin ailede en yakın hissettiği kişi anne ve babadır. Katılımcıların %52,7'sinin ailede en yakın hissettiği kişi annedir. Katılımcıların %21,7'sinin ailede en yakın hissettiği kişi kardeşidir. Katılımcıların %98,5'inin annesi, %95,9'unun babası hayattadır. Katılımcıların %99,4'ünün annesi, %99,6'sının babası özdü. Katılımcıların %86,6'sının anne ve babasının evli ve birlikte yaşadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %47,8'inin annesinin, %31,6'sının babasının eğitim durumu ilköğretim ve altıdır. Katılımcıların %19,2'sinin annesi, %73,6'sının babası çalışmaktadır. Katılımcıların %60,1'inin gelirinin gidere eşit olduğu görülmüştür. Katılımcıların %46,3'ünün ailesi ile birlikte ikamet ettiği yer şehir merkezidir. Katılımcıların %79,6'sının yaşadığı aile tipinin çekirdek aile olduğu görülmüştür. Katılımcıların %11,1'inin yaşadığı aile tipinin geniş olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %9,3'ünün yaşadığı aile tipinin ise parçalanmış aile olduğu görülmüştür. Katılımcıların %8,8'inin fiziksel ya da kronik bir rahatsızlığının olduğu, %8,2'sinin ruhsal bir hastalığı vardır. Katılımcıların %28,1'inin

ailesinde fiziksel ya da kronik bir hastalık vardır. Katılımcıların %7,1'inin ailesinde ruhsal hastalık durumu vardır.

3.2. Ölçüm Araçları ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Tablo 6. Ölçüm Araçları ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Ölçüm Araçları ve Alt Boyutları	<i>n</i>	Min.	Mak.	Ort.	SS
Fiziksel İstismar	814	5,00	25,00	6,61	3,34
Cinsel İstismar	814	5,00	25,00	6,72	4,15
Duygusal İstismar	814	5,00	25,00	8,51	4,18
Fiziksel İhmal	814	5,00	25,00	7,66	3,29
Duygusal İhmal	814	5,00	25,00	9,36	4,07
Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği	814	25,00	125,00	38,85	15,17
Aile Uyumu Ölçeği	814	5,00	25,00	20,01	4,89
Yaşam Doyumu Ölçeği	814	5,00	25,00	15,60	4,92

Not. Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 6'da verilmiştir. İlgili istatistikler incelendiğinde ÇÖYÖ ortalama değeri $38,85 \pm 15,17$ olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarına ilişkin ortalama değeri ise sırası ile Fiziksel İstismar için $6,61 \pm 3,34$; Cinsel İstismar için $6,72 \pm 4,15$; Duygusal İstismar için $8,51 \pm 4,18$, Fiziksel İhmal için $7,66 \pm 3,29$ ve Duygusal İhmal için $9,36 \pm 4,07$ olarak hesaplanmıştır. AUÖ'nün ortalama değeri $20,01 \pm 4,89$ olarak hesaplanmıştır. YDÖ'nün ortalama değeri ise $15,60 \pm 4,92$ olarak hesaplanmıştır.

3.3. Tanımlayıcı Özelliklere Göre ÇÖYÖ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇÖYÖ Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırması

Özellikler		Fiziksel İstismar Ort±SS(Med)	Cinsel İstismar Ort±SS(Med)	Duygusal İstismar Ort±SS(Med)	Fiziksel İhmal Ort±SS(Med)	Duygusal İhmal Ort±SS(Med)
Cinsiyet	Kadın	6,39±3,15(5)	6,98±4,43(5)	8,56±4,24(7)	7,53±3,13(7)	9,44±4,07(9)
	Erkek	7,03±3,65(5)	6,21±3,48(5)	8,41±4,09(7)	7,91±3,56(7)	9,19±4,08(8)
Mann Whitney U		-2,511	-2,306	-0,202	-0,979	-1,087
p değeri		0,012*	0,021*	0,840	0,327	0,277
Kardeş sayısı	Tek çocuk (1)	5,97±1,91(5)	6,05±2,27(5)	9,05±3,34(9)	7,49±2,71(6)	10,57±4,36(10)
	2 çocuk (2)	6,57±3,15(5)	6,48±3,87(5)	8,41±4,31(6)	7,29±3,2(6)	8,88±3,99(8)
	3 çocuk (3)	6,77±3,79(5)	7,14±4,82(5)	8,48±4,25(7)	7,53±3,4(7)	9,24±4,05(8)
	4 ve üzeri (4)	6,53±3,06(5)	6,5±3,63(5)	8,56±4,11(7)	8,23±3,26(7)	9,8±4,09(9)
Kruskal Wallis H		0,748	2,154	3,179	17,037	10,947
p değeri		0,862	0,541	0,365	0,001*	0,012*
					4>2,3	4>2
Kaçınıcı çocuk olduğu	1. çocuk (1)	6,52±3,01(5)	6,46±3,7(5)	8,58±4,12(7)	7,27±3(6)	9,36±4,05(9)
	2. çocuk (2)	6,76±3,95(5)	6,65±4,33(5)	8,49±4,44(7)	7,88±3,53(7)	9,33±4,21(9)
	3. çocuk ve üzeri (3)	6,54±2,98(5)	7,15±4,49(5)	8,44±3,98(7)	7,93±3,33(7)	9,38±3,96(9)
Kruskal Wallis H		0,751	3,960	0,476	7,062	0,191

p değeri		0,687	0,138	0,788	0,029*	0,909
Post-hoc					3>1	
Bakım veren kişi	Anne ve baba birlikte (1)	6,52±3,42(5)	6,53±3,94(5)	8,07±3,89(7)	7,36±3,16(6)	8,85±3,87(8)
	Sadece anne / sadece baba (2)	6,72±3,2(5)	6,98±4,47(5)	9,06±4,45(8)	8,05±3,38(7)	10,04±4,23(9)
	Diğer (3)	7,2±3,27(5)	7,5±4,29(5)	11,7±5,13(12)	9,3±4,12(8,5)	12,15±4,44(12)
Kruskal Wallis H		7,014	7,984	18,930	15,157	23,577
p değeri		0,030*	0,018*	0,000*	0,001*	0,000*
Post-hoc		2>1	3>1	3>1,2 ; 2>1	2>1	2,3>1
Ailede yakın hissedilen kişi	Anne-baba (1)	6,32±3,22(5)	6,1±3,36(5)	7,06±3,24(6)	7,09±3,24(6)	8±3,87(7)
	Anne (2)	6,48±3,21(5)	6,36±3,63(5)	8,2±3,98(6)	7,56±3,19(6)	9,14±3,91(9)
	Baba (3)	6,33±2,79(5)	6,65±4,22(5)	8,55±3,87(8)	7,36±2,6(7)	9,38±3,48(9)
	Kardeş (4)	6,87±3,78(5)	7,8±5,33(5)	9,29±4,65(8)	7,97±3,58(7)	9,94±4,25(9)
	Diğer (5)	7,76±3,6(6)	7,09±4,01(5)	10,96±4,74(11)	8,93±3,85(8)	11,46±5,13(12)
Kruskal Wallis H		16,329	14,411	33,487	11,611	24,266
p değeri		0,003*	0,006*	0,000*	0,020*	0,000*
Post-hoc		5>1,2,3	4>1	5>1,2,3 ; 4>1	5>1	2,3,4,5>1
Anne ve baba birlikteliği	Evli ve birlikte yaşıyor (1)	6,54±3,26(5)	6,62±4,09(5)	8,23±4,05(7)	7,52±3,17(6)	9,02±3,91(8)
	Evli ve ayrı yaşıyor (2)	7,7±4,81(5)	8,11±5,51(5)	9,89±5,03(9)	8,87±4,44(7,5)	10,37±4,39(9)
	Boşandılar (3)	6,6±2,77(5)	6,76±3,41(5)	10,62±4,28(10)	8,33±3,36(7)	12,41±4,32(13)
Kruskal Wallis H		4,788	7,147	26,320	8,891	39,394
p değeri		0,091	0,028*	0,000*	0,012*	0,000*

Post-hoc			2>1	3>1	3>1	3>1
Annenin eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	6,54±3,24(5)	6,87±4,24(5)	8,69±4,27(7)	7,88±3,29(7)	9,61±4,07(9)
	Ortaokul (2)	6,69±3,52(5)	6,78±4,39(5)	8,08±3,97(7)	7,67±3,62(6)	9,14±4,37(8)
	Lise (3)	6,82±3,28(5)	6,65±4,02(5)	8,54±4,27(6,5)	7,38±2,84(7)	9,17±3,93(9)
	Üniversite ve üstü (4)	6,19±3,51(5)	5,68±2,66(5)	8,8±4,11(8)	6,93±3,1(5)	8,92±3,34(8)
Kruskal Wallis H		3,940	4,199	3,022	10,231	4,401
p değeri		0,268	0,241	0,388	0,017*	0,221
Post-hoc					1,2>4	
Babanın eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	6,54±3,1(5)	6,97±4,44(5)	8,67±4,21(7)	8,01±3,45(7)	9,69±4,17(9)
	Ortaokul (2)	6,76±3,47(5)	6,81±4,17(5)	8,62±4,23(7)	7,91±3,49(7)	9,57±4,3(9)
	Lise (3)	6,64±3,46(5)	6,47±3,73(5)	8,35±4,3(7)	7,48±3,23(6)	9,11±3,98(8)
	Üniversite ve üstü (4)	6,46±3,4(5)	6,49±4,15(5)	8,32±3,93(7)	6,94±2,62(6)	8,81±3,65(8)
Kruskal Wallis H		2,300	2,293	1,670	11,388	4,663
p değeri		0,513	0,514	0,644	0,010*	0,198
Post-hoc					1,2>4	
Ailenin gelir durumu	Gelir giderden az (1)	7,41±3,91(5)	7,8±4,98(5)	10,31±5,11(9)	9,06±3,87(8)	11,14±4,6(11)
	Gelir gidere eşit (2)	6,22±2,92(5)	6,35±3,65(5)	8,07±3,74(7)	7,3±2,91(6)	9,01±3,72(8)
	Gelir giderden fazla (3)	7,01±3,73(5)	6,84±4,52(5)	8,25±4,14(7)	7,47±3,45(6)	8,84±4,16(8)
Kruskal Wallis H		18,873	19,860	23,065	31,031	29,953
p değeri		0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
Post-hoc		1,3>2	1>2,3	1>2,3	1>2,3	1>2,3

Aile ile birlikte ikamet edilen yer	Köy	6,58±2,78(5)	6,96±4,19(5)	8,54±4,04(7)	7,9±3,26(7)	9,52±4,18(9)
	İlçe	6,48±3,29(5)	6,6±3,75(5)	8,3±3,95(7)	7,82±3,46(7)	9,23±4,07(9)
	Şehir Merkezi	6,71±3,58(5)	6,71±4,41(5)	8,66±4,41(7)	7,44±3,16(6)	9,38±4,04(9)
Kruskal Wallis H		1,486	1,678	0,648	3,574	0,439
p değeri		0,476	0,432	0,723	0,167	0,803
Aile tipi	Çekirdek aile (1)	6,66±3,48(5)	6,69±4,25(5)	8,39±4,14(7)	7,6±3,31(7)	9,19±4,02(8,5)
	Geniş aile (2)	6,21±2,41(5)	6,91±3,99(5)	8,02±4,19(6)	7,58±3,14(7)	8,7±3,64(8)
	Parçalanmış aile (3)	6,64±3,02(5)	6,67±3,37(5)	10,11±4,26(10)	8,26±3,3(7,5)	11,5±4,42(11,5)
Kruskal Wallis H		1,198	4,686	16,541	4,312	22,485
p değeri		0,549	0,096	0,000*	0,116	0,000*
Post-hoc				3>1,2		3>1,2
Fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	6,58±3,31(5)	6,68±4,06(5)	8,44±4,17(7)	7,71±3,34(7)	9,37±4,12(9)
	Var	6,83±3,65(5)	7,07±4,95(5)	9,22±4,25(8)	7,14±2,7(6)	9,18±3,6(9)
Mann Whitney U		-0,493	-0,026	-1,942	-1,175	-0,002
p değeri		0,622	0,979	0,052	0,240	0,998
Ruhsal hastalık durumu	Yok	6,5±3,29(5)	6,49±3,77(5)	8,23±3,94(7)	7,61±3,23(7)	9,23±4,03(9)
	Var	7,79±3,69(6)	9,25±6,62(5)	11,69±5,43(12)	8,24±3,87(7)	10,75±4,31(10)
Mann Whitney U		-4,490	-3,813	-5,285	-0,954	-2,927
p değeri		0,000*	0,000*	0,000*	0,340	0,003*
Ailede fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	6,63±3,41(5)	6,49±3,86(5)	8,48±4,15(7)	7,71±3,4(7)	9,35±4,08(9)
	Var	6,54±3,16(5)	7,29±4,77(5)	8,59±4,29(7)	7,52±3(7)	9,36±4,08(9)

Mann Whitney U		-0,108	-2,044	-0,450	-0,389	-0,039
p değeri		0,914	0,041*	0,653	0,697	0,969
Ailede fiziksel hastalık varsa	Anne (1)	6,32±2,68(5)	6,93±4,22(5)	7,77±3,42(6)	7,48±2,97(6)	9,21±4,13(9)
kimde	Baba (2)	5,91±2,29(5)	6,45±3,69(5)	7,51±3,43(6)	6,73±2,47(6)	8,28±3,43(7)
	Anne Baba (3)	7,14±3,25(5)	8,57±6,21(5)	9,64±4,49(9)	7,46±2,76(6,5)	9,82±3,37(9)
	Diğer (4)	6,44±2,78(5)	7,59±5,08(5)	9,13±4,24(7,5)	8,06±3,53(7)	9,94±4,63(8,5)
Kruskal Wallis H		5,844	3,999	8,755	5,780	6,285
p değeri		0,119	0,262	0,033*	0,123	0,099
Post-hoc				3>1,2		
Ailede ruhsal hastalık durumu	Yok	6,53±3,29(5)	6,61±4(5)	8,29±4(7)	7,57±3,21(7)	9,25±4,05(9)
	Var	7,57±3,82(5,5)	8,12±5,58(5)	11,41±5,39(10,5)	8,84±4,08(8)	10,76±4,18(10)
Mann Whitney U		-2,866	-2,407	-4,563	-2,367	-2,866
p değeri		0,004*	0,016*	0,000*	0,018*	0,004*
Ailede ruhsal hastalık varsa	Anne (1)	6,14±2,08(5)	8±5,72(5)	10,81±5,17(9)	7,76±3,39(8)	10,33±4,44(10)
kimde	Baba (2)	10,18±5,02(8)	9,45±7,16(5)	13,27±6,84(12)	11,27±5,48(10)	11±4,4(11)
	Diğer (3)	7,65±3,96(6)	7,75±5,18(5)	11,7±4,99(12)	9,2±3,83(9,5)	11,55±4,1(11)
Kruskal Wallis H		7,925	0,276	1,070	4,472	1,074
p değeri		0,019*	0,871	0,586	0,107	0,584
Post-hoc		2>1				
Ciddi bir olay yaşama durumu	Evet	6,81±3,48(5)	6,96±4,34(5)	9,08±4,4(8)	7,8±3,31(7)	9,63±4,26(9)
	Hayır	6,32±3,11(5)	6,36±3,82(5)	7,68±3,7(6)	7,46±3,25(6)	8,95±3,76(8)

Mann Whitney U	-2,361	-2,887	-4,846	-2,059	-1,982
p değeri	0,018*	0,004*	0,000*	0,039*	0,047*

Not. n: Örneklem sayısı, *Min:* Minimum değer, *Mak:* Maksimum değer, *Ort:* Ortalama, *SS:* Standart Sapma, *Med:* Medyan

p: Anlamlılık değeri

* $p < 0,05$

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre karşılaştırma sonuçları Tablo 7’de verilmiştir. Tablo içinde tanımlayıcı istatistik olarak sırası ile ortalama, standart sapma ve medyan değerleri verilmiştir.

Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar alt boyut puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Erkeklerin Fiziksel İstismar puanları kadınlara göre daha yüksek; kadınların Cinsel İstismar puanları erkeklere göre daha yüksek bulundu.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar alt boyut puanlarının katılımcıların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Fiziksel İhmal için dört ve daha fazla kardeşi olan kişilerin puanları iki ve üç kardeş olanlara göre daha yüksektir. Duygusal İhmal için dört ve daha fazla kardeşi olan kişilerin puanları iki kardeş olanlara göre daha yüksek yüksektir.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların kaçınıcı çocuk olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Fiziksel İhmal alt boyut puanı için kaçınıcı çocuk olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0,05$) ve üç ve daha fazla olanların puanları birinci çocuk olanlara göre daha yüksek olduğu saptandı.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Fiziksel İstismar için sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir. Cinsel İstismar için diğer bakım verenlerin puanları anne ve babanın beraber bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir. Duygusal İstismar için diğer bakım verenlerin puanları anne ve babanın beraber bakım verdiğini; sadece annenin ya da sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir. Ayrıca sadece annenin ya da sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın beraber bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir. Fiziksel İhmal için sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir. Duygusal İhmal için sadece anne- sadece babanın bakım

verdiğini, diğer kişilerin bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailede yakın hissedilen kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Fiziksel İstismar için diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba; anne, baba, kardeş cevabını verenlere göre daha yüksektir. Cinsel İstismar için kardeş cevabını verenlerin puanları anne-baba cevabını verenlere göre daha yüksektir. Duygusal İstismar için diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba; anne, baba, kardeş cevabını verenlere göre daha yüksektir ayrıca kardeş cevabını verenlerin puanları anne-baba cevabını verenlere göre daha yüksektir. Fiziksel İhmal, diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba cevabını verenlere göre daha yüksektir. Duygusal İhmal için anne, baba, kardeş, diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba cevabını verenlere göre daha yüksektir.

Fiziksel İstismar alt boyut puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Ancak Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Cinsel İstismar için anne babası evli ve ayrı yaşayan kişilerin puanları anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksektir. Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal ve Duygusal İhmal için ise anne babasının boşandığını ifade edenlerin puanları anne babasını evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksektir.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların anne ve baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Ancak Fiziksel İhmal alt boyut puanları için anne ve baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0,05$) ve anne ve baba eğitim durumu ilkokul ve altı ve ortaokul olan kişilerin puanlarının anne ve baba eğitim durumu üniversite ve üstü olanlara göre daha yüksek puan aldığı tespit edildi.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Fiziksel İstismar için gelir durumu geliri giderinden az, geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlerin puanları geliri giderine eşit olduğunu ifade edenlere göre daha yüksektir. Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyutları için ise geliri giderinden az olduğunu ifade edenlerin puanları geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek puan almıştır.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Fiziksel İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Ancak Duygusal İstismar ve Duygusal İhmal alt boyut puanları için katılımcıların aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0,05$) ve parçalanmış aileye sahip olan kişilerin puanlarının çekirdek aile ve geniş aileye sahip kişilere göre daha yüksek puan aldığı tespit edildi.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların fiziksel ya da kronik bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$).

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ruhsal bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ruhsal bir hastalığı olduğunu ifade eden kişilerin puanlarının ruhsal bir hastalığı olmadığını ifade edenlere göre daha yüksek olduğu tespit edildi. Sadece Fiziksel İhmal puanları için katılımcıların ruhsal bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$).

Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel ya da kronik bir hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Sadece Cinsel İstismar alt boyut puanları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0,05$) ve ailesinde fiziksel ya da kronik bir hastalığı olan kişilerin puanlarının olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel hastalığı olanların fiziksel hastalığın kimde olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$). Ancak Duygusal İstismar alt boyut puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel hastalığı olanların fiziksel hastalığın kimde olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Anne ve babasında hastalık olduğunu ifade eden kişilerin puanları anne veya babasında hastalık olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailede ruhsal hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesinde ruhsal hastalık olduğunu ifade edenlerin puanları ailesinde ruhsal hastalık olmayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

Fiziksel İstismar alt boyut puanlarının katılımcıların ailede ruhsal hastalığın kimde olduğu durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Farklılık gösteren grupları tespit edebilmek için yapılan çoklu karşılaştırma testine göre, babasında hastalık olduğunu ifade edenlerin puanları annesinde hastalık olduğunu ifade edenlerin puanlarına göre daha yüksektir.

Fiziksel İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal alt boyut puanlarının katılımcıların ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre ÇÖYÖ Puanlarının Karşılaştırması

Özellikler		ÇÖYÖ Ort±SS(Med)
Cinsiyet	Kadın	38,9±15(34)
	Erkek	38,75±15,52(33)
Mann Whitney U test		-0,395
p değeri		0,693
Kardeş sayısı	Tek çocuk (1)	39,14±10,51(36)
	2 çocuk (2)	37,64±15,12(32)
	3 çocuk (3)	39,17±16,55(33)
	4 ve üzeri (4)	39,62±13,88(36)
Kruskal Wallis H test		9,118
p değeri		0,028*
		4>2
Kaçınıcı çocuk olduğu	1, çocuk	38,19±14,14(34)
	2, çocuk	39,11±16,76(34)
	3 çocuk ve üzeri	39,45±14,61(34)
Kruskal Wallis H test		1,155
p değeri		0,561
Bakım veren kişi	Anne ve baba birlikte (1)	37,33±14,73(32)
	Sadece anne / sadece baba (2)	40,85±15,59(37)
	Diğer (3)	47,85±13,79(51)
Kruskal Wallis H test		24,193

p değeri		0,000*
Post-hoc		2,3>1
Ailede yakın hissedilen kişi	Anne-baba (1)	34,56±13,95(30)
	Anne (2)	37,74±14,36(33)
	Baba (3)	38,26±12,67(35)
	Kardeş (4)	41,86±17,13(37)
	Diğer (5)	46,2±16,73(45,5)
Kruskal Wallis H test		30,756
p değeri		0,000*
Post-hoc		4,5>1,2
Anne ve baba birlikteliği	Evli ve birlikte yaşıyor (1)	37,92±14,71(33)
	Evli ve ayrı yaşıyor (2)	44,93±20,28(39,5)
	Boşandılar (3)	44,73±13,75(45)
Kruskal Wallis H test		27,985
p değeri		0,000*
Post-hoc		2,3>1
Annenin eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	39,59±15,11(34)
	Ortaokul (2)	38,35±16,44(33)
	Lise (3)	38,56±14,41(33)
	Üniversite ve üstü (4)	36,51±12,66(34)
Kruskal Wallis H test		4,301
p değeri		0,231
Babanın eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	39,88±15,48(35)
	Ortaokul (2)	39,67±15,54(33)
	Lise (3)	38,06±15,01(34)
	Üniversite ve üstü (4)	37,01±14,2(33)
Kruskal Wallis H test		5,216
p değeri		0,157
Ailenin gelir durumu	Gelir giderden az (1)	45,71±17,53(43)
	Gelir gidere eşit (2)	36,95±13,25(33)
	Gelir giderden fazla (3)	38,4±16,44(33)
Kruskal Wallis H test		36,304
p değeri		0,000*

Post-hoc		1>2,3
Aile ile birlikte ikamet edilen yer	Köy	39,49±14,15(34)
	İlçe	38,43±14,99(33,5)
	Şehir Merkezi	38,89±15,73(34)
Kruskal Wallis H test		1,070
p değeri		0,586
Aile tipi	Çekirdek aile (1)	38,54±15,52(33)
	Geniş aile (2)	37,42±13,24(33,5)
	Parçalanmış aile (3)	43,18±13,6(42,5)
Kruskal Wallis H test		16,227
p değeri		0,000*
Post-hoc		3>1,2
Fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	38,79±15,18(34)
	Var	39,44±15,1(35)
Mann Whitney U test		-0,503
p değeri		0,615
Ruhsal hastalık durumu	Yok	38,05±14,5(33)
	Var	47,72±19,24(46)
Mann Whitney U test		-4,118
p değeri		0,000*
Ailede fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	38,67±15,11(34)
	Var	39,3±15,34(34)
Mann Whitney U test		-0,386
p değeri		0,700
Ailede fiziksel hastalık varsa kimde	Anne (1)	37,72±13,42(33)
	Baba (2)	34,88±11,26(31)
	Anne Baba (3)	42,64±15,98(36,5)
	Diğer (4)	41,16±16,2(35,5)
Kruskal Wallis H test		9,089
p değeri		0,028*
Post-hoc		3>2
Ailede ruhsal hastalık durumu	Yok	38,24±14,7(33)
	Var	46,71±18,73(43)

Mann Whitney U test		-3,587
p değeri		0,000*
Ailede ruhsal hastalık varsa kimde	Anne (1)	43,05±17,79(40)
	Baba (2)	55,18±23,77(51)
	Diğer (3)	47,85±17,28(44,5)
Kruskal Wallis H test		2,734
p değeri		0,255
Ciddi bir olay yaşama durumu	Evet	40,28±15,47(36)
	Hayır	36,76±14,49(32)
Mann Whitney U test		-3,680
p değeri		0,000*

Not. n: Örneklem sayısı, Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS:

Standart Sapma, Med: Medyan

p: Anlamlılık değeri

* $p < 0,05$

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların tanımlayıcı özelliklere göre karşılaştırma sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Dört ve daha fazla kardeşi olan kişilerin puanları iki kardeş olanlara göre daha yüksektir.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini, diğer kişilerin bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha yüksektir.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ailede yakın hissedilen kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Kardeş ve diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba; anne cevabını verenlere göre daha yüksektir.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p > 0,05$). Anne babası evli ve ayrı yaşayan kişilerin puanları, anne babası boşanan kişilerin puanları anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksektir.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Geliri giderinden az olduğunu ifade

edenlerin puanları geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek puan almıştır.

ÇÖYÖ puanları için katılımcıların aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edildi ($p < 0,05$). Parçalanmış aileye sahip olan kişilerin puanlarının çekirdek aile ve geniş aileye sahip kişilere göre daha yüksek puan aldığı tespit edildi.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ruhsal bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ruhsal bir hastalığı olduğunu ifade eden kişilerin puanlarının ruhsal bir hastalığı olmadığını ifade edenlere göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel hastalığı olanların fiziksel hastalığın kimde olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Anne ve babasında hastalık olduğunu ifade eden kişilerin puanları babasında hastalık olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ailede ruhsal hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesinde ruhsal hastalık olduğunu ifade edenlerin puanları ailesinde ruhsal hastalık olmayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

ÇÖYÖ puanlarının katılımcıların cinsiyetine, kaçınıcı çocuk olduğuna, anne ve babanın eğitim durumuna, fiziksel ya da kronik bir hastalığının olma durumuna, ailesinde fiziksel ya da ruhsal bir hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$).

3.4. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Aile Uyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 9. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre AUÖ Puanlarının Karşılaştırması

Özellikler		AUÖ Ort±SS(Med)
Cinsiyet	Kadın	19,62±4,78(20)
	Erkek	20,78±5,01(22)
Mann Whitney U test		-4,409
p değeri		0,000*

Kardeş sayısı	Tek çocuk	18±5,83(20)
	2 çocuk	20,38±4,87(21)
	3 çocuk	20,06±4,9(21)
	4 ve üzeri	19,88±4,69(20)
Kruskal Wallis H test		7,647
p değeri		0,054
Kaçıncı çocuk olduğu	1, çocuk	19,86±4,9(20)
	2, çocuk	20,11±5,01(21)
	3, çocuk ve üzeri	20,1±4,74(20)
Kruskal Wallis H test		0,787
p değeri		0,675
Bakım veren kişi	Anne ve baba birlikte (1)	20,52±4,68(21)
	Sadece anne / sadece baba (2)	19,39±4,99(20)
	Diğer (3)	16,2±5,93(17,5)
Kruskal Wallis H test		19,714
p değeri		0,000*
Post-hoc		1>2,3
Ailede yakın hissedilen kişi	Anne-baba (1)	21,71±4,65(23,5)
	Anne (2)	20,12±4,85(21)
	Baba (3)	20,38±5,04(22)
	Kardeş (4)	19,50±4,54(20)
	Diğer (5)	17,33±5,47(18)
Kruskal Wallis H test		35,742
p değeri		0,000*
Post-hoc		1,2,3,4>5; 1>2,4
Anne ve baba birlikteliği	Evli ve birlikte yaşıyor (1)	20,46±4,62(21)
	Evli ve ayrı yaşıyor (2)	18,43±5,44(19)
	Boşandılar (3)	16,17±5,55(17)
Kruskal Wallis H test		43,213
p değeri		0,000*
Post-hoc		1>2,3
Annenin eğitim durumu	İlkokul ve altı	19,86±4,82(20)
	Ortaokul	20,61±4,54(21,5)

	Lise	19,59±5,46(21)
	Üniversite ve üstü	19,97±4,88(20)
Kruskal Wallis H test		3,530
p değeri		0,317
Babanın eğitim durumu	İlkokul ve altı	19,79±4,97(20)
	Ortaokul	19,7±5(20)
	Lise	20,32±4,78(21)
	Üniversite ve üstü	20,39±4,74(21)
Kruskal Wallis H test		3,632
p değeri		0,304
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	20,21±4,82(21)
	Çalışıyor	19,15±5,08(20)
Mann Whitney U test		-2,470
p değeri		0,013*
Baba çalışma durumu	Çalışmıyor	19,85±4,98(20)
	Çalışıyor	20,07±4,86(21)
Mann Whitney U test		-0,646
p değeri		0,518
Ailenin gelir durumu	Gelir giderden az (1)	18,02±5,41(19)
	Gelir gidere eşit (2)	20,46±4,45(21)
	Gelir giderden fazla (3)	20,43±5,2(21,5)
Kruskal Wallis H test		28,444
p değeri		0,000*
Post-hoc		2,3>1
Aile ile birlikte ikamet edilen yer	Köy	20,31±4,74(21)
	İlçe	20,19±4,85(21)
	Şehir Merkezi	19,75±4,98(20)
Kruskal Wallis H test		1,844
p değeri		0,398
Aile tipi	Çekirdek aile (1)	20,34±4,7(21)
	Geniş aile (2)	20,11±4,44(20)
	Parçalanmış aile (3)	17,05±5,98(18)
Kruskal Wallis H test		23,002

p değeri		0,000*
Post-hoc		1,2>3
Fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	20,07±4,9(21)
	Var	19,39±4,74(20)
Mann Whitney U test		-1,432
p değeri		0,152
Ruhsal hastalık durumu	Yok	20,27±4,72(21)
	Var	17,13±5,83(18)
Mann Whitney U test		-4,519
p değeri		0,000*
Ailede fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	20,19±4,9(21)
	Var	19,55±4,84(20)
Mann Whitney U test		-2,073
p değeri		0,038*
Ailede fiziksel hastalık varsa kimde	Anne (1)	19,92±4,72(20)
	Baba (2)	21,05±3,69(21)
	Anne Baba (3)	17,93±5,48(19)
	Diğer (4)	19,34±4,94(20)
Kruskal Wallis H test		8,609
p değeri		0,035*
Post-hoc		2>3
Ailede ruhsal hastalık durumu	Yok	20,23±4,78(21)
	Var	17,16±5,41(18)
Mann Whitney U test		-4,521
p değeri		0,000*
Ailede ruhsal hastalık varsa kimde	Anne	18,67±4,6(20)
	Baba	17,27±6,56(17)
	Diğer	16,2±5,75(16)
Kruskal Wallis H test		1,984
p değeri		0,371
Birlikte yaşadığı kişiler	Aile ile (1)	21,79±4,26(24)
	Evde yalnız (2)	18,79±5,27(19,5)
	Evde ev arkadaşı ile (3)	19,61±5,07(21)

	Yurtta (4)	19,76±4,91(20)
Kruskal Wallis H test		26,321
p değeri		0,000*
Post-hoc		1>2,3,4
Ciddi bir olay yaşama durumu	Evet	19,4±5,16(20)
	Hayır	20,89±4,33(21)
Mann Whitney U test		-4,151
p değeri		0,000*

Not. Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma

p: Anlamlılık değeri

* $p < 0,05$

AUÖ puanlarının katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre karşılaştırma sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

AUÖ puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Erkeklerin puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

AUÖ puanlarının katılımcıların bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini, diğer kişilerin bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha düşüktür.

AUÖ puanlarının katılımcıların ailede yakın hissedilen kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Diğer cevabını verenlerin puanları anne-baba; anne, baba, kardeş cevabını verenlere göre daha düşüktür. Ayrıca anne baba cevabını verenlerin puanları anne ve kardeş cevabını verenlere göre daha yüksektir.

AUÖ puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p > 0,05$). Anne babası evli ve ayrı yaşayan kişilerin puanları, anne babası boşanan kişilerin puanları anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha düşüktür.

AUÖ puanlarının katılımcıların anne çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Annesi çalışmayan kişilerin puanları annesi çalışan kişilere göre daha yüksek bulunmuştur.

AUÖ puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Geliri giderinden az olduğunu ifade edenlerin

puanları geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha düşük puan almıştır.

AUÖ puanları için katılımcıların aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edildi ($p < 0,05$). Parçalanmış aileye sahip olan kişilerin puanlarının çekirdek aile ve geniş aileye sahip kişilere göre daha düşük puan aldığı tespit edildi.

AUÖ puanlarının katılımcıların ruhsal bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ruhsal bir hastalığı olduğunu ifade eden kişilerin puanlarının ruhsal bir hastalığı olmadığını ifade edenlere göre daha düşük olduğu tespit edildi.

AUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel ya da ruhsal bir hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesinde fiziksel ya da ruhsal hastalığı olan kişilerin puanları ailesinde fiziksel ya da ruhsal hastalığı olmayanlara göre daha düşük puanı vardır.

AUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde fiziksel hastalığı olanların fiziksel hastalığın kimde olduğuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Anne ve babasında hastalık olduğunu ifade eden kişilerin puanları babasında hastalık olduğunu ifade edenlere göre daha düşük olduğu tespit edildi.

AUÖ puanlarının katılımcıların ailede ruhsal hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesinde ruhsal hastalık olduğunu ifade edenlerin puanları ailesinde ruhsal hastalık olmayanlara göre daha düşük puan almıştır.

AUÖ puanlarının katılımcıların birlikte yaşadığı kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesi ile birlikte yaşayan kişilerin puanları evde yalnız, evde ev arkadaşları ile ve yurttta yaşayanlara göre daha yüksektir.

AUÖ puanlarının katılımcıların ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha düşük puan almıştır.

AUÖ puanlarının katılımcıların kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna, anne ve babanın eğitim durumuna, babanın çalışma durumuna, aile ile birlikte ikamet etme durumuna, fiziksel ya da kronik bir hastalığının olma durumuna, ailede ruhsal hastalık kimde olduğu durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$).

3.5. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 10. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre YDÖ Puanlarının Karşılaştırması

Özellikler		YDÖ
		Ort±SS(Med)
Cinsiyet	Kadın	15,64±4,76(15)
	Erkek	15,54±5,22(15)
Mann Whitney U test		-0,128
p değeri		0,898
Kardeş sayısı	Tek çocuk	15,08±4,49(15)
	2 çocuk	16,04±5,12(16)
	3 çocuk	15,48±4,86(15)
	4 ve üzeri	15,4±4,84(15)
Kruskal Wallis H test		2,493
p değeri		0,477
Kaçıncı çocuk olduğu	1, çocuk	15,88±4,75(16)
	2, çocuk	15,36±5,01(15)
	3, çocuk ve üzeri	15,51±5,03(15)
Kruskal Wallis H test		1,695
p değeri		0,428
Bakım veren kişi	Anne ve baba birlikte (1)	15,96±4,88(16)
	Sadece anne / sadece baba (2)	15,04±4,91(15)
	Diğer (3)	14,85±5,2(15)
Kruskal Wallis H test		7,487
p değeri		0,024*
Post-hoc		1>2
Ailede yakın hissedilen kişi	Anne-baba (1)	16,16±5,14(16)
	Anne (2)	15,74±4,7(15)
	Baba (3)	16,1±5,14(16)
	Kardeş (4)	15,1±4,97(15)
	Diğer (5)	14,43±5,65(13)
Kruskal Wallis H test		7,309
p değeri		0,120

Anne ve baba birlikteliği	Evli ve birlikte yaşıyor (1)	15,78±4,87(16)
	Evli ve ayrı yaşıyor (2)	14,26±5,47(14,5)
	Boşandılar (3)	14,62±4,75(14)
Kruskal Wallis H test		7,449
p değeri		0,024*
Post-hoc		1>2
Annenin eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	15,02±4,79(15)
	Ortaokul (2)	15,65±4,82(15)
	Lise (3)	16,32±5,03(16,5)
	Üniversite ve üstü (4)	17,39±5,16(17)
Kruskal Wallis H test		17,174
p değeri		0,001*
Post-hoc		3,4>1
Babanın eğitim durumu	İlkokul ve altı (1)	14,78±4,85(14)
	Ortaokul (2)	15,2±4,88(15)
	Lise (3)	16,42±5,02(16)
	Üniversite ve üstü (4)	16,45±4,65(17)
Kruskal Wallis H test		19,746
p değeri		0,000*
Post-hoc		3,4>1
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	15,55±4,96(15)
	Çalışıyor	15,84±4,71(15)
Mann Whitney U test		-0,514
p değeri		0,607
Baba çalışma durumu	Çalışmıyor	15,05±4,81(15)
	Çalışıyor	15,8±4,94(16)
Mann Whitney U test		-1,845
p değeri		0,065
Ailenin gelir durumu	Gelir giderden az (1)	12,99±4,47(13)
	Gelir gidere eşit (2)	15,83±4,55(16)
	Gelir giderden fazla (3)	17,14±5,4(18)
Kruskal Wallis H test		63,518
p değeri		0,000*

Post-hoc		2,3>1 ;3>2
Aile ile birlikte ikamet edilen yer	Köy	15,27±5,27(15)
	İlçe	15,4±4,74(15)
	Şehir Merkezi	15,89±4,89(16)
Kruskal Wallis H test		2,549
p değeri		0,280
Aile tipi	Çekirdek aile	15,8±4,94(16)
	Geniş aile	14,72±4,6(14,5)
	Parçalanmış aile	14,99±4,98(15)
Kruskal Wallis H test		5,901
p değeri		0,052
Fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	15,6±4,89(15)
	Var	15,63±5,16(15)
Mann Whitney U test		-0,230
p değeri		0,818
Ruhsal hastalık durumu	Yok	15,76±4,84(15)
	Var	13,87±5,4(14)
Mann Whitney U test		-2,669
p değeri		0,008*
Ailede fiziksel ya da kronik hastalık durumu	Yok	15,68±5(15)
	Var	15,41±4,69(15)
Mann Whitney U test		-0,519
p değeri		0,604
Ailede fiziksel hastalık varsa kimde	Anne	15,57±4,64(15)
	Baba	16,23±4,39(17)
	Anne Baba	14,5±4,76(15)
	Diğer	15,03±4,75(15)
Kruskal Wallis H test		2,620
p değeri		0,454
Ailede ruhsal hastalık durumu	Yok	15,74±4,88(15)
	Var	13,76±5,1(13)
Mann Whitney U test		-2,944
p değeri		0,003*

Ailede ruhsal hastalık varsa kimde	Anne	13,9±5,22(15)
	Baba	13,91±6,36(13)
	Diğer	13,35±4,83(13)
Kruskal Wallis H test		0,128
p değeri		0,938
Birlikte yaşadığı kişiler	Aile ile (1)	16,97±4,9(17)
	Evde yalnız (2)	15,61±5,79(16)
	Evde ev arkadaşı ile (3)	15,81±5,11(15,5)
	Yurtta (4)	15,34±4,83(15)
Kruskal Wallis H test		10,349
p değeri		0,016*
Post-hoc		1>4
Ciddi bir olay yaşama durumu	Evet	14,96±4,89(15)
	Hayır	16,55±4,8(16)
Mann Whitney U test		-4,482
p değeri		0,000*

Not. n: Örneklem sayısı, Min: Minimum değer, Mak: Maksimum değer, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Med: Medyan

p: Anlamlılık değeri

* $p < 0,05$

YDÖ puanlarının katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre karşılaştırma sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

YDÖ puanlarının katılımcıların bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlerin puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha düşüktür.

YDÖ puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p > 0,05$). Anne babası evli ve ayrı yaşayan kişilerin puanları, anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha düşüktür.

YDÖ puanlarının katılımcıların anne ve babanın eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Anne ve babası lise ve üniversite mezunu olan kişilerin puanları anne ve babası ilköğretim ve altı bir okuldan mezun olanlara göre daha yüksek puan almıştır.

YDÖ puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Aile geliri giderinden az olduğunu ifade edenlerin

puanları aile geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha düşük puan almıştır. Ayrıca aile geliri giderine eşit olan kişilerin puanları geliri giderinden fazla olan kişilere göre daha düşük puan almıştır.

YDÖ puanlarının katılımcıların ruhsal bir hastalığının olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ruhsal bir hastalığı olduğunu ifade eden kişilerin puanlarının ruhsal bir hastalığı olmadığını ifade edenlere göre daha düşük olduğu tespit edildi.

YDÖ puanlarının katılımcıların ailede ruhsal hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesinde ruhsal hastalık olduğunu ifade edenlerin puanları ailesinde ruhsal hastalık olmayanlara göre daha düşük puan almıştır.

YDÖ puanlarının katılımcıların birlikte yaşadığı kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ailesi ile birlikte yaşayan kişilerin puanları yurtdışı yaşayanlara göre daha yüksektir.

YDÖ puanlarının katılımcıların ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$). Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha düşük puan almıştır.

YDÖ puanlarının katılımcıların cinsiyetine, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna, ailede yakın hissedilen kişiye, anne ve babanın çalışma durumuna, aile ile birlikte ikamet etme durumuna, aile tipine, fiziksel ya da kronik bir hastalığının olma durumuna, ailesinde fiziksel ya da kronik bir hastalık olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p > 0,05$).

3.6. Ölçüm Araçları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Bulguları

Tablo 11. Ölçüm Araçları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Ölçüm Araçları ve Alt Boyutları		1	2	3	4	5	6	7	8
1) Fiziksel İstismar	<i>r</i>	1.00							
	<i>p</i>								
2) Cinsel İstismar	<i>r</i>	0,507**	1.00						
	<i>P</i>	0,000							
3) Duygusal İstismar	<i>r</i>	0,549**	0,456**	1.00					
	<i>p</i>	0,000	0,000						
4) Fiziksel İhmal	<i>r</i>	0,422**	0,365**	0,488**	1.00				
	<i>p</i>	0,000	0,000	0,000					
5) Duygusal İhmal	<i>r</i>	0,476**	0,421**	0,648**	0,623**	1.00			
	<i>p</i>	0,000	0,000	0,000	0,000				
6) ÇÖYÖ	<i>r</i>	0,671**	0,612**	0,824**	0,748**	0,868**	1.00		
	<i>p</i>	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000			
7) AUÖ	<i>r</i>	-0,364**	-0,337**	-0,564**	-0,481**	-0,639**	-0,629**	1.00	
	<i>p</i>	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
8) YDÖ	<i>r</i>	-0,261**	-0,244**	-0,406**	-0,384**	-0,435**	-0,450**	0,541**	1.00
	<i>p</i>	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	

Not. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Tablo 11’de ölçüm araçları ve alt boyutları arasındaki korelasyon bulguları verilmiştir.

Fiziksel İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki vardır ($r = -0,364$; $p = 0,000$). Fiziksel İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki vardır ($r = -0,261$; $p = 0,000$).

Cinsel İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki vardır ($r = -0,337$; $p = 0,000$). Cinsel İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki vardır ($r = -0,244$; $p = 0,000$).

Duygusal İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,564$; $p = 0,000$). Duygusal İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,406$; $p = 0,000$).

Fiziksel İhmal alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,481$; $p = 0,000$). Fiziksel İhmal alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki vardır ($r = -0,384$; $p = 0,000$).

Duygusal İhmal alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,639$; $p = 0,000$). Duygusal İhmal alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,435$; $p = 0,000$).

ÇÖYÖ ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,629$; $p = 0,000$). ÇÖYÖ ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = -0,450$; $p = 0,000$).

AUÖ ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ve orta düzey bir ilişki vardır ($r = 0,541$; $p = 0,000$).

Tablo 12. ÇÖYÖ ve Alt Boyutlarının AUÖ Üzerindeki Etkisi

Model	Beta	Std. H	t	p	F	p	R ²
				Değeri	Değeri	Değeri	
1 (Sabit)	28,246	0,323	87,343	0,000	686,697	0,000	0,465
n=789 ÇÖYÖ	-0,205	0,008	-26,205	0,000			
2 (Sabit)	28,304	0,303	93,344	0,000	197,347	0,000	0,554
n=790 Fiziksel İstismar	0,075	0,047	1,597	0,111			
Cinsel İstismar	-0,004	0,033	-0,110	0,913			
Duygusal İstismar	-0,351	0,039	-8,887	0,000			
Fiziksel İhmal	-0,053	0,047	-1,147	0,252			
Duygusal İhmal	-0,544	0,040	-13,697	0,000			

Not. Beta: Beta katsayısı, Std. H: Standart hata, p: Anlamlılık değeri t: Test değeri, F: Test değeri, R²: Belirtme katsayısı

ÇÖYÖ ve alt boyutlarının AUÖ üzerindeki etkisi belirleyebilmek için yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle her bir regresyon için hataların dağılımı incelenmiş ve normalliği bozan veriler her bir regresyonda çıkarılmıştır.

Sonuçlara göre, model 1’de ÇÖYÖ genel puanlarının AUÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 686,697$; $p = 0,000$). ÇÖYÖ puanlarında meydana gelen bir birimlik artış AUÖ puanlarını -0,205 birim azaltmaktadır (Beta = -0,205). Ayrıca AUÖ puanlarında meydana gelen değişimin %46,5’i ÇÖYÖ puanları ile açıklanmaktadır ($R^2 = 0,465$).

Model 2’de ÇÖYÖ alt boyut puanlarının AUÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 197,347$; $p = 0,000$). Duygusal İstismar alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış AUÖ puanlarını -0,351 birim azaltmaktadır (Beta = -0,351). Duygusal İhmal alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış AUÖ puanlarını -0,544 birim azaltmaktadır (Beta = -0,544). Ayrıca AUÖ puanlarında meydana gelen değişimin %55,4’ü ÇÖYÖ alt boyut puanları ile açıklamaktadır ($R^2 = 0,554$).

Tablo 13. ÇÖYÖ ve Alt Boyutlarının YDÖ Üzerindeki Etkisi

Model		Beta	Std. H	t	p	F	p	R ²
					Değeri	Değeri	Değeri	
1	(Sabit)	21,269	0,428	49,716	0,000	202,840	0,000	0,199
n=812	ÇÖYÖ	-0,147	0,010	-14,242	0,000			
2	(Sabit)	21,457	0,421	50,976	0,000	54,551	0,000	0,248
n=811	Fiziksel İstismar	0,246	0,066	3,709	0,000			
	Cinsel İstismar	-0,059	0,047	-1,267	0,205			
	Duygusal İstismar	-0,273	0,054	-5,032	0,000			
	Fiziksel İhmal	-0,210	0,064	-3,258	0,001			
	Duygusal İhmal	-0,332	0,054	-6,094	0,000			

Not. Beta: Beta katsayısı, Std. H: Standart hata, p: Anlamlılık değeri t: Test değeri, F: Test değeri, R²: Belirtme katsayısı

ÇÖYÖ ve alt boyutlarının YDÖ üzerindeki etkisi belirleyebilmek için yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle her bir regresyon için hataların dağılımı incelenmiş ve normalliği bozan veriler her bir regresyonda çıkarılmıştır.

Sonuçlara göre, model 1'de ÇÖYÖ genel puanlarının YDÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 202,840$; $p = 0,000$). ÇÖYÖ puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını -0,147 birim azaltmaktadır (Beta = -0,147). Ayrıca YDÖ puanlarında meydana gelen değişimin %19,9'u ÇÖYÖ puanları ile açıklamaktadır ($R^2 = 0,199$).

Model 2'de ÇÖYÖ alt boyut puanlarının YDÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 54,551$; $p = 0,000$). Fiziksel İstismar alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını 0,246 birim azaltmaktadır (Beta = 0,246). Duygusal İstismar alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını -0,273 birim azaltmaktadır (Beta = -0,273). Fiziksel İhmal alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını -0,210 birim azaltmaktadır (Beta = -0,210). Duygusal İhmal alt boyut puanlarında meydana gelen bir birimlik artış YDÖ puanlarını -0,332 birim azaltmaktadır (Beta = -0,332). Ayrıca YDÖ puanlarında meydana gelen değişimin %24,8'i ÇÖYÖ alt boyut puanları ile açıklamaktadır ($R^2 = 0,248$).

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu bölümde katılımcıların tanımlayıcı özellikleri, ölçüm araçları ve ölçek alt boyutlarından elde edilen sonuçlar, çocukluk çağı örselenme yaşantı düzeyleri, aile uyumu düzeyleri, yaşam doyumu düzeyleri ve ölçüm araçları arasında korelasyon ve regresyon bulgularının tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

4.1. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması $20,68 \pm 1,50$ 'dir. Üniversite öğrencileri ile yapılan benzer çalışmalarda da yaş ortalamasının 20-21 arasında değiştiği görülmektedir (Chang vd., 2021; Özçevik ve Güneş, 2019; Söyünmez, 2020; Usta, 2022). Üniversite öğrencilerinin cinsiyeti incelendiğinde öğrencilerin %66,2'si kadın, %33,8'i erkek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yapılan çalışmalarda da bu çalışmaya benzer şekilde kadın sayısının erkeklere oranla fazla olduğu görülmektedir (Söyünmez, 2020; Usta, 2022).

Üniversite öğrencilerinin %60,1'inin gelirinin gidere eşit olduğu görülmüştür. Literatürde yapılan benzer çalışmalarda ise üniversite öğrencilerinin %48-92,4'ünün gelirinin gidere eşit olduğu tespit edilmiştir (Chang vd., 2021; Özçevik ve Güneş, 2019; Seven, 2023; Shi vd., 2020; Söyünmez, 2020; Tunç, 2019; Usta, 2022).

Üniversite öğrencilerinin %46,3'ünün ailesi ile ikamet ettiği yer şehir merkezidir. Seven (2023)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada bu oran %63,5, Özçevik ve Güneş (2019)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise %27,1'dir. Üniversite öğrencilerinin %79,6'sının çekirdek ailede yaşadığı görülmüştür. Söyünmez (2020)'in çalışmasında bu oran %77,08 iken, Özçevik ve Güneş (2019)'in çalışmasında %78,9'dur.

4.2. Ölçüm Araçları ve Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Üniversite öğrencileri ile yapılan bu çalışmada ÇÖYÖ ve alt boyutları olan fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmalin ortalama puanları değerlendirilmiştir. Çalışmada ÇÖYÖ ortalama değeri $38,85 \pm 15,17$ olarak hesaplanmış ve üniversite öğrencilerinin olumsuz çocukluk yaşantılarının düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Fiziksel İstismar için $6,61 \pm 3,34$; Cinsel İstismar için $6,72 \pm 4,15$; Duygusal İstismar için $8,51 \pm 4,18$ olarak, Fiziksel İhmal için $7,66 \pm 3,29$ ve Duygusal İhmal için

9,36±4,07 olarak hesaplanmış ve her alt boyut için olumsuz çocukluk yaşantılarının düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Barak (2018)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin ÇÖYÖ ortalama değeri 38,30 olup, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ÇÖYÖ alt boyutları olan fiziksel istismar (6,52), cinsel istismar (6,74), duygusal istismar (8,08), fiziksel ihmal (8,23) ve duygusal ihmal (8,71) ortalama değerlerinin de düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Usta (2022)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada da öğrencilerin ÇÖYÖ ortalama değerinin 46,18 olduğu, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ÇÖYÖ alt boyutları olan fiziksel istismar (5,64), cinsel istismar (6,21), duygusal istismar (7,53), fiziksel ihmal (%8,80) ve duygusal ihmal (9,89) ortalama değerleri de incelenmiş ve düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada AUÖ ortalama değeri 20,01±4,89 olup, öğrencilerin aile uyumunun yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinde sınırlı çalışılan bir konu olmakla birlikte lise öğrencilerinde aile uyumunu değerlendiren bir çalışmada AUÖ puan ortalamasının 18,96 olduğu tespit edilmiştir (Aygün, 2022).

Bu çalışmaya göre YDÖ ortalama değeri 15,60±4,92 olup, öğrencilerin yaşam doyumunun orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Koçak Özcan (2024)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin YDÖ puan ortalaması 13,89; Bağcı Keskin (2023)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin YDÖ puan ortalaması 15,74; Yılmaz (2023)'ın yalnız kadın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada YDÖ puan ortalaması 15,52; Meriç (2022)'in genç yetişkinlerle yapmış olduğu çalışmada YDÖ puan ortalaması 13,76 olarak bulunmuştur. Tüm bu çalışmalar mevcut çalışma ile benzerlik göstermekte ve öğrencilerin yaşam doyum düzeyinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.3. Tanımlayıcı Özelliklere Göre ÇÖYÖ Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ÇÖYÖ toplam puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi. Bu sonuç diğer sonuçlara göre karşılaştırıldığında bazı benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Bu çalışma ile benzer şekilde Sulhan (2021), Demirkapı (2014), Wei vd., (2021) ve Germen (2023) de cinsiyet ve çocukluk çağı travma yaşantıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlardan farklı olarak Bilim (2012)'in yetişkinlerle yapmış olduğu

çalışmasında erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla örselenme deneyimi yaşadıkları saptanmıştır.

Bu çalışma, fiziksel ve cinsel istismar yaşantılarının cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin fiziksel istismara daha sık maruz kaldıkları, kadın öğrencilerin ise cinsel istismara daha çok maruz kaldıkları gözlenmiştir. Germen (2023) tarafından genç yetişkinler ile yapılan çalışmada duygusal istismar ve cinsel istismarın kadınlarda daha yüksek düzeyde; fiziksel istismarın ise erkek katılımcılarda daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Elçi (2019) ve Çağatay ve Özerk (2021)'in üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyet değişkenine dayalı olarak erkeklerin kadınlara oranla duygusal ihmale ve fiziksel istismara daha çok maruz kaldıkları belirtilmektedir. Benzer şekilde Meriç (2022)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada fiziksel istismar puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılaştığı ve kadınların fiziksel istismar düzeyinin erkeklere oranla daha düşük olduğu görülmüştür. Soyer vd. (2021) yetişkinler ile yapmış oldukları çalışmada cinsel ve duygusal istismar açısından cinsiyetler arası bir fark gözlenmezken, erkeklerin fiziksel ihmal ve istismara kadınlardan daha fazla maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, fiziksel istismarın erkekler arasında daha yaygın olduğunu göstermektedir. Kadınların duygusal ve fiziksel istismara erkeklere oranla daha fazla maruz kaldığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Ballı, 2019). Bununla birlikte mevcut çalışmada olduğu gibi Altınışık (2024)'in üniversite öğrencileri ile ve Sunley vd. (2020) yetişkinlerle yapmış oldukları çalışmalarda da kadınların erkeklere göre daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Altunpul (2022) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada kadın öğrencilerin cinsel istismara daha yüksek oranda maruz kaldığını, erkek öğrencilerin ise fiziksel ihmal düzeylerinin daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda Chandraratne vd. (2018) öğrencilerle ve Akyüz (2020)'ün genç yetişkin bireyler ile yapmış oldukları çalışmalarda da cinsel istismarın kadınlarda daha yaygın olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan Sivaz (2021)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada erkeklerin cinsel istismar düzeylerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar çocukluk çağı örselenme yaşantılarının cinsiyete göre önemli farklılıklar gösterdiğini kanıtlamaktadır. Bunun sebebinin ölçüm araçlarının farklılığından ya da sosyolojik faktörler, yaşanan coğrafi bölge, kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyut puanlarının katılımcıların kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Fiziksel ihmal için dört ve daha fazla kardeşi olanların puanları iki ve

üç kardeş olanlara göre daha yüksektir. Duygusal ihmal için dört ve daha fazla kardeşi olanların puanları iki kardeş olanlara göre daha yüksek yüksektir. Güler ve Tuncay (2021)'in genç yetişkin bireylerle gerçekleştirdikleri çalışmada duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismarın kardeş sayısı ve kardeş sırası ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak, fiziksel ihmal ile kardeş sayısı ve kardeş sırası arasında zayıf düzeyde pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bozgün ve Pekdoğan (2018)'in öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada da dört ve daha fazla kardeşi olan öğrencilerin fiziksel ihmal ve istismar toplam puanlarının, kardeşi olmayan ya da kardeş sayısı dörtten az olan öğrencilere göre daha anlamlı olduğu bildirilmiştir. Arabacıoğlu (2022)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, bir ya da iki kardeşi olanlar ile üç veya daha fazla kardeşi olan öğrenciler, kardeşi olmayanlara kıyasla ihmal ve istismara daha sıklıkla maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Çobanoğlu (2020)'nin üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada beş veya daha fazla kardeşe sahip olanların, diğer kardeş sayısına sahip olanlara göre cinsel istismar açısından anlamlı derecede daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Witte vd. (2018) ailelerle yapmış oldukları çalışmada birden fazla çocuğu olan ailelerde çocuk istismarının ve ihmalinin görülme riskinin arttığını belirtmiştir. Özellikle kardeş sayısının artması, her iki kardeşte de istismar ve ihmal türlerinin ortaya çıkma olasılığını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma sonuçları kardeş sayısının artması ile daha fazla ihmal ve istismar olma ihtimalini göstermektedir. Bu durumun temel nedenleri arasında yaşam alanının sınırlı olması ve ebeveynlerin mahremiyetlerini sağlayamamaları gibi faktörler yer almaktadır. Bu koşullar altında, bireylerin ihtiyaçları ve hakları göz ardı edilerek, aile içi iletişim ve sağlıklı ilişkiler zedelenebilir. Bu durum aile içindeki stresi ve gerilimi artırarak çocukların duygusal ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebilir. Ailede çocuk sayısının artması, her bir çocuğa ayrılan zamanın azalmasına ve anne-babanın çocukların fiziksel ve duygusal gereksinimlerini karşılama konusunda çok daha fazla zorlanmalarına neden olabilir. Bu da çocukların hem duygusal hem de fiziksel olarak ihmal edilmesine yol açabilir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ÇÖYÖ toplam puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Anne babası evli ve ayrı yaşayan veya anne babası boşanmış olanların, anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksek oranda örselendiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Uğur (2023) çalışmasında ebeveynleri ayrı olan katılımcıların olumsuz çocukluk çağı yaşantılarının ebeveynleri birlikte olan katılımcılardan daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Sivaz (2021)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada anne baba ayrılığının, anne baba birlikteliğine göre daha yüksek düzeyde çocukluk çağı travmasına neden olduğu bulunmuştur. Arabacıoğlu (2022)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ebeveynleri

boşanan ve ayrı yaşayan öğrencilerin, ebeveynleri ile yaşayan öğrencilere göre daha fazla ihmal ve istismar yaşadığı rapor edilmiştir. Diğer yandan Aytaç Alp ve Durat (2019)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada anne babanın birlikteliğinin veya ayrılığının, çocukların yaşadığı travmayı doğrudan etkilemediği belirtilmiştir. Aynı şekilde Örsel vd. (2011) psikiyatrik bozukluğu tanısı alan 183 hasta ile yapmış olduğu çalışmasında da anne-baba ayrılığının veya anne-baba kaybının çocukluk çağı travmalarıyla bir ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile dinamikleri, çocuğun yaşadığı diğer sosyal etmenler ve bireysel farklılıklar gibi faktörlerin de bu ilişkileri etkilediği düşünülmektedir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyut puanlarının katılımcıların anne baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Anne babası evli ve ayrı yaşayan kişilerin cinsel istismar puanları anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Ayrıca duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal için anne babasının boşandığını ifade edenlerin puanları anne babası evli ve beraber yaşayanlara göre daha yüksek bulundu. Yapılan çalışmalar da ebeveynlerin birliktelik durumunun çocukların yaşadıkları örselenme ve fiziksel ihmal ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermektedir. Şahin (2019)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada boşanmış ve ayrı yaşayan ebeveynlerle büyüyen kişilerin fiziksel ve duygusal istismara daha sık maruz kaldıklarını belirtmiştir. Güvenç (2019)'ın rastgele seçilen 110 kişi ile yapmış olduğu araştırmasında birlikte yaşayan ebeveynleri olan kişilerin boşanmış ebeveynlere sahip olanlara oranla çocukluk döneminde daha az travmatik deneyimlere maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ÇÖYÖ toplam puanlarının aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Parçalanmış aileye sahip olan kişilerin puanlarının çekirdek aile ve geniş aileye sahip kişilere göre daha yüksek puan aldığı tespit edildi. Benzer şekilde Koser (2021)'in yapmış olduğu çalışmada çocukluk çağı travması ölçek puanları yüksek olan öğrencilerin anne-baba ayrı ya da anne-baba kaybı (parçalanmış) olan aile tipine sahip oldukları görülmüştür. Baylan (2019)'ın genç yetişkin bireylerle yapmış olduğu çalışmada anne-baba ayrı olan katılımcıların birlikte yaşayan anne-babaya sahip olanlara göre daha yüksek çocukluk çağı travma düzeyleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular aile yapısının çocukluk çağındaki travmalar üzerinde etkili olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle parçalanmış ailelerde büyüyen çocukların, çocukluk çağı travmalarına daha fazla maruz kalma ihtimali olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ÇÖYÖ toplam puanlarının katılımcıların annenin ve babanın eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği

tespit edildi. Bu sonuç diğer sonuçlara göre karşılaştırıldığında bazı benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Aytaç Alp ve Durat (2019)'ın üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ve Güneş ve Tarhan (2022)'in genç yetişkinlerle yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı, baba eğitim düzeyi yüksek olanların travma deneyimlerinin daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karayiğit (2018) de çalışmasında baba eğitim düzeyi düşük olan bireylerin çocukluk çağı travma puanlarının yüksek olduğunu bildirmiştir. Kürtüncü vd. (2020) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada eğitim düzeyi yüksek annelerin ve eğitim düzeyi düşük olan babaların çocuklarının daha fazla örselenme yaşadığı sonucunda varılmıştır. Bu sonuçlar anne ve babanın eğitim düzeyinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları üzerindeki etkisinin karmaşıklığını göstermektedir. Bu etkiyi daha iyi anlamak ve çocukluk çağı örselenmeyi önlemeye yönelik daha etkili stratejiler geliştirmek için daha fazla araştırma gerekmektedir.

Bu çalışmada anne eğitim düzeyi ile fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu, anne eğitim durumu ilkökul ve altı, ortaokul olan öğrencilerin puanlarının anne eğitim durumu üniversite ve üstü olanlara göre daha yüksek puan aldığı tespit edildi. Özçelik (2020)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise annenin eğitim seviyesi düştükçe fiziksel ihmali arttığı, farklı olarak ise annenin eğitim seviyesi düştükçe duygusal istismarın arttığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda Altunpul (2022)'un üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada okur-yazar olmayan annelerin çocuklarının, daha yüksek eğitim seviyesine sahip annelerin çocuklarına oranla daha çok fiziksel ihmal deneyimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Gençtosun (2022)'un yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmasında anne eğitim düzeyine bağlı olarak, çocukluk çağındaki fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği ortaya konulmuştur. Sonuç olarak bu çalışma bulgularının, anne eğitim düzeyinin çocuk istismarı ve ihmali üzerindeki etkisi bakımından farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu nedenle, çocuk istismarı ve ihmali ile mücadelede tek bir değişkenin üzerinde odaklanmanın yeterli olmadığı, çeşitli sosyo-ekonomik faktörlerin, aile içi dinamikler, çocukların yaşadığı çevresel stres faktörlerinin de dikkate alınması gerektiği sonucuna varılabilir.

Bu çalışmada fiziksel ihmal açısından, babanın eğitim düzeyi düşük olduğunda (ilkökul ve ortaokul seviyesi), çocukların bu tür ihmale maruz kalma puanlarının, babası üniversite ve üzeri eğitim almış olanlara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Malgaz Güçlü ve Acemioğlu (2020) kliniğe başvuran danışanların raporlarına ilişkin incelemesinde babanın eğitim düzeyi ile fiziksel istismar arasında ilişki olduğunu tespit etmiştir. Gençtosun

(2022)'un yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmada babanın eğitim düzeyi düştükçe fiziksel ihmale maruz kalma düzeyinin yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Özçelik (2020)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında ise lise mezunu babaların çocukları ile okuryazar olmayan babaların çocukları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, okuryazar olmayan babaların çocuklarının duygusal istismar yaşama oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, çocuk istismarı ve ihmali üzerinde etkili politika ve müdahale stratejileri geliştirmek için baba eğitim düzeyinin göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır. Daha düşük eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarına yönelik fiziksel ihmalin artma eğiliminde olduğu göz önüne alındığında bu durumu ele alacak önleyici ve destekleyici tedbirlerin alınması önemlidir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ÇÖYÖ toplam puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Geliri giderinden az olduğunu ifade edenlerin puanları geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek puan almıştır. Benzer şekilde Sivaz (2021)'in üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada aile gelir durumu düşük olanların, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olanlara kıyasla daha fazla olumsuz çocukluk çağı yaşantılarına sahip oldukları bulunmuştur. Aydın ve İşmen (2003)'in 308 erkekle yapmış oldukları çalışmada da gelir düzeyi daha düşük bireylerin daha fazla örselenmeye maruz kaldığı vurgulanmaktadır. Viola vd. (2016) meta-analiz çalışmasının sonuçlarına göre Avrupa ve Asya ülkelerinde çocukluk çağı travma anketi düşük çıkarken, Güney Amerika'da ise araştırılmış kıtalar arasında en yüksek travmaya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel farklılıklar, coğrafi farklılıklar ve ekonomik yapıların çocukluk çağı travmalarının türleri ve sıklığı üzerinde belirleyici olduğu söylenebilir. Özellikle Hollanda, Çin ve Birleşik Krallık gibi gelir düzeyi yüksek olan ülkelerde yapılan çalışmalarda kötü muamele oranları daha düşük görülmüştür. Gelir düzeyi yüksek olan bu ülkelerde çocuk koruma politikaları ve çocuklara yönelik hizmetler daha etkin ve çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesi ile ilgili politikaların daha çok gelişmiş olabileceği söylenebilir. Sonuç olarak, aile gelirinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyut puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Fiziksel istismar için gelir durumu geliri giderinden az, geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlerin puanları geliri giderine eşit olduğunu ifade edenlere göre daha yüksektir. Cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyutları için ise geliri giderinden az olduğunu ifade

edenlerin puanları geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek puan almıştır. Balli (2019)'nin üniversite öğrencileri yapmış olduğu çalışmada duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar ile aylık gelir düzeyi arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre düşük aylık gelire sahip bireylerin duygusal, fiziksel ve cinsel istismar riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Gençtosun (2022)'un yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmada düşük gelirli ailelerde yaşayan bireylerin fiziksel istismar ve ihmale daha sık maruz kaldıklarını gözlemlemiştir. Altunpul (2022)'un ise üniversite öğrencileri yapmış olduğu çalışmada fiziksel ve duygusal istismarın düşük sosyoekonomik düzeydeki bireyler arasında daha yüksek olduğunu, aynı zamanda fiziksel ihmalin düşük ve düşük-orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde daha yüksek sosyoekonomik düzeylere sahip öğrencilere kıyasla daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal ihmal seviyelerinin de düşük sosyoekonomik düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Kourt (2011)'un üniversite öğrencileri ile çalışmasında aile içi gelir düzeyi düştükçe fiziksel ihmal yaşama sıklığının arttığını bulmuştur. Kumar vd. (2023) lise öğrencileri yapmış oldukları çalışma da düşük gelir düzeyine sahip aileler de daha çok istismara maruz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalar düşük gelir düzeyi ve ekonomik problemlerin çocuk istismar ve ihmali artırıldığını ortaya koymaktadır.

4.4. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Aile Uyum Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin AUÖ puanlarının aile tipine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Parçalanmış aileye sahip olan kişilerin puanlarının çekirdek aile ve geniş aileye sahip kişilere göre daha düşük puan aldığı tespit edildi. Bu çalışma daha önce yapılan çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Buna göre Kim vd. (2023) Koreli gençlerle yapmış oldukları çalışmada aile tipinin sağlık davranışları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışma sonucuna göre boşanmış veya tek ebeveynli aile ile yaşayan gençlerin her iki ebeveynle yaşayan gençlere göre daha fazla riskli sağlık problemleri yaşadığı gözlemlenmiştir. Bu durumda parçalanmış aile yapılarının aile uyumunu olumsuz bir yönde etkileyeceğini söylemek mümkündür. Benzer şekilde Kumari (2020)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada farklı toplumsal tabakalı ailelerde aile tipinin ergenlerin çocuk-ebeveyn ilişkisine olan algısına etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre çekirdek ve geniş aile tipleri arasında özellikle yüksek toplumsal tabakalı ailelerde ebeveyn-çocuk ilişkileri açısından önemli farklar olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar aile

tipinin aile uyumu üzerinde belirleyici bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak farklı aile tiplerinin aile uyumu üzerinde önemli etkileri olduğunu ve bu etkilerin ebeveyn-çocuk ilişkilerini, sağlık davranışlarını etkileyeceği söylenebilir. Aile tipinin aile uyumunu etkilemesi konusunda daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

Bu çalışmada öğrencileri AUÖ puanlarının ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha düşük bulundu. Julianto ve Fatmawati (2021)'nin evli çiftler ile yapmış oldukları çalışmada Pidie Jaya bölgesinde depreme maruz kalmış bireylerin aile işlevselliğini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre aile bireylerinin çoğu, aile işlevlerini orta düzeyde devam ettirebildiğini ifade etmiştir. Bu durum ailelerin travmatik olaylar karşısında yeniden uyum sağlamakta zorlandıklarına işaret etmektedir. Benzer şekilde Çınar vd. (2023) aileler ile yapmış oldukları çalışmada Kahramanmaraş depreminde etkilenen ailelerin deneyimlerini incelemişlerdir. Çalışma sonucuna göre deprem sonrası maddi ve manevi kayıplar yaşanmış, temel gereksinimleri ile birtakım problemlerle karşı karşıya kalınmış ve bu durumların aile uyumunu etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca Attwood vd. (2023) yaşlı aileler ile yapmış oldukları çalışmada da trafik kazası sonucunda sevdiği yakını kaybeden bireylerin tecrübeleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre aile bireylerinin yaşamış olduğu bu durumun aile uyumu üzerinde etkileri olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonuçları aile içinde yaşanan ciddi olayların aile uyumunu olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

4.5. Tanımlayıcı Özelliklere Göre Yaşam Doyumu Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin YDÖ toplam puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi. Benzer şekilde Yaşartürk vd. (2017), İncekara (2018), Küçükkeskin (2021), Keleş, (2023), Akdeniz vd. (2021) de üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ve cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak farklılık görülmediğini rapor etmiştir. Bu sonuçlardan farklı olarak Köylü (2022) ve Akbıyık (2020)'ın üniversite öğrencileri ve Mamur (2020)'un yetişkinler ile yapmış oldukları çalışmalarda kadınların yaşam doyum düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmalar arasındaki bu farklı sonuçların katılımcı yaş grupları, coğrafi bölgeler veya kültürel gruplardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin YDÖ toplam puanlarının katılımcıların bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulundu. Araştırma sonuçlarına göre sadece anne-sadece babanın bakım verdiğini ifade edenlerin yaşam doyumu puanları anne ve babanın birlikte bakım verdiğini ifade edenlere göre daha düşük bulunmuştur. Hsieh vd. (2009) bakıcılar ile yapmış oldukları çalışmada çekirdek aile yapısının (sadece anne veya sadece baba yerine anne-baba birlikte) çocukların bakımında daha yüksek sağlık memnuniyeti ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu çalışma aile yapısının ve kimin bakım verdiğinin çocuklar ve bakıcıların yaşam doyumu üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Öte yandan Rimmerman (2001)'in annelerle orta derecede zihinsel engelli yetişkin çocukları ile yaptığı çalışmada tek ebeveynli ailelerde (sadece anne veya sadece baba) yaşayan yetişkin çocukların iki ebeveynli aile çocuklarına göre daha yüksek yaşam doyumu bildirdikleri bulunmuştur. Bu bulgular aile yapısının ve anne-baba tutumlarının çocukların yaşam doyumu üzerinde farklı etkileri olabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin YDÖ toplam puanlarının katılımcıların anne ve babanın eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Anne ve babası lise ve üniversite mezunu olanların puanları, anne ve babası ilköğretim ve altı bir okuldan mezun olanlara göre daha yüksek bulundu. Bu sonuçlar diğer çalışma sonuçları ile karşılaştırıldığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Sincar vd. (2020) ve Başaran (2020)'in üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda anne ve babanın üniversite seviyesinde eğitim almış olmalarının öğrencilerin yaşam doyum puanlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca bu çalışmalar anne ve baba eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin yaşam doyumunun da arttığını vurgulamıştır. Güçlü (2022)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise baba eğitim düzeyleri yükseldikçe yaşam doyumlarının da arttığı görülmüştür. Bu sonuçlardan farklı olarak Brieskorn (2019), Kalfa (2017), Sincar vd. (2020) ve İncekara (2018)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda anne eğitim düzeyinin yaşam doyumu üzerinde bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Bostan vd. (2021) özel yetenekli öğrenciler ile yapmış oldukları çalışmada babanın eğitim durumunun yaşam doyum puanları üzerinde bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin YDÖ toplam puanlarının katılımcıların ailenin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Aile geliri giderinden az olduğunu ifade edenlerin puanları aile geliri giderine eşit ve geliri giderinden fazla olduğunu ifade edenlere göre daha düşüktür. Ayrıca aile geliri giderine eşit olan kişilerin puanları geliri giderinden fazla olan kişilere göre daha düşüktür. Benzer şekilde Sincar vd.

(2020) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada gelir durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Keleş (2023) ve Güçlü (2022)'nin üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda yaşam doyumunun gelire göre farklılaştığı, aylık gelir düzeyi artıkça öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin yükseldiği tespit edilmiştir. Akboğa ve Gürkan (2019), İncekara (2018) ve Sincar vd. (2019) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda da aile geliriyle yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ekonomik durumun yaşam doyumu üzerindeki etkisi, kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli olan etkinliklere katılabilmesi ile ilgilidir. Bu nedenle ekonomik düzeyin yaşam doyumunu artıran bir faktör olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin YDÖ toplam puanlarının katılımcıların ciddi bir olay yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi. Ciddi bir olay yaşayanların puanları ciddi bir olay yaşamayanlara göre daha düşük bulundu. Lamoureux-Lamarche ve Vasiliadis (2017)'in yaşlı bireyler ile yapmış oldukları çalışmada yaşlı bireyler arasında hayatı boyunca maruz kaldıkları travmatik olayların yaşam doyumuna olan etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre; şiddet, istismar, önemli kazalar gibi travmatik deneyimlerin özellikle kadınların yaşam doyumu üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Öte yandan Bucciol ve Zarri (2020)'nin yapmış oldukları çalışmada fiziksel saldırı ve ağır bir hastalık geçirmiş bireylerin yaşam doyum düzeylerinin daha düşük olduğunu belirlemiştir. Sonuç olarak, ciddi olaylar yaşayan bireylerin yaşam doyumunun genellikle daha düşük olduğu ve etkilerinin uzun süreli olabileceği söylenebilir.

4.6. Ölçüm Araçları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmada Fiziksel İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki olduğu, fiziksel istismar gören bireylerde aile içi uyum düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel istismara maruz bırakılan bireyler aileleri ile daha az uyumlu ve duygusal olarak daha ulaşılamaz olarak algılanmaktadırlar. İstismarın şiddet düzeyi, maruz kaldığı yaş ve aile işlevselliğini doğrudan etkilemese de fiziksel istismarın varlığı aile bireylerinin daha katı ve uyumsuz olarak algılanmasına yol açmaktadır (Pelcovitz vd., 2000). Benzer şekilde Banford Witting ve Busby (2019) çiftler ile yapmış oldukları araştırmada çocukluk döneminde fiziksel istismara maruz kalmış bireylerin ailede yaşanan olaylarla baş etmekte güçlük çektikleri belirlenmiş, çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismarın, yetişkinlik dönemindeki ilişkileri de olumsuz yönde etkilediği sonucuna

ulaşılmıştır. Ayrıca aile ortamının çocuk istismarı ile ruh sağlığı ve mutluluk arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığı belirlenmiştir. Öte yandan, Kumar vd. (2023) lise öğrencileri yapmış oldukları çalışmada çocuk istismarının mutluluk düzeyleri ve ruhsal sağlık üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışma, aile ortamının, çocuk istismarı ile ruhsal sağlık ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkide önemli rol oynadığı gözlemlenmiştir. İstismar, aile desteğinin algılanmasında azalmaya yol açarken, bu durumun bireylerin ruhsal sağlığını negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar fiziksel istismarın aile uyumu ve aile işlevselliği üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Özellikle aile içerisindeki iletişim ve bağlılık problemlerine neden olabilir ve çocukların sosyal duygusal ve bilişsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu çalışmada Cinsel İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki olduğu, cinsel istismara maruz kalan bireylerin aile uyumunun düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Cantón-Cortés vd. (2019) yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmanın, yetişkinlik döneminde aile içi çatışma ve aile sistemi içindeki güvensizlikle ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Guerra vd. (2018) 106 kadın ergenle yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağındaki cinsel istismarın yetişkinlikte endişe, kaygı ve depresyon gibi aile ilişkilerini olumsuz etkileyebilecek ruhsal problemlere neden olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada başa çıkma, kendini yeterli hissetme ve algılanan aile desteği gibi faktörlerin bu etkileri azalttığı sonucuna ulaşılıp, destekleyici aile ortamının iyi olma sürecindeki rolü vurgulanmıştır. McCartan vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada cinsel istismarın kardeşler arasında gerçekleşmesi aile sistemlerinin ve dinamiklerinin üzerinde bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. McElvaney vd. (2022) yapmış oldukları çalışmada cinsel istismara maruz kalmış çocukların, istismarın ortaya çıkmasının kardeş ve aile ilişkileri üzerinde etkileri olduğu, ortaya çıkmasının ardından kardeşlere destek olmanın hem cinsel istismara maruz kalmış bireyin hem de aile bireylerinin iyi oluşu için önemli olduğu belirlenmiştir. Genel olarak cinsel istismarın aile üzerinde önemli etkileri olduğu, aile içi uyum ve uyum sağlama yeteneğini azalttığı söylenebilir.

Bigras vd. (2015) yapmış oldukları çalışmada Duygusal İstismar alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal İstismar, bireylerin duygusal sağlığı üzerinde önemli etkilere sahip olabilir ve bu da aile içi ilişkilerin dengesini bozarak aile uyumsuzluğa yol açabilir. Çocukluk çağında yaşanan duygusal istismar, yetişkinlik döneminde de etkisini sürdürürken ilişki kurma ve yönetme gibi birtakım alanlarda zorluklara yol açabilir (Li vd., 2019). Ayrıca

duygusal istismar kardeşler arasında da yaşanabilir ve aile içi uyumu etkileyebilir ve bireylerin yetişkin yaşamındaki duygusal sağlıklarını olumsuz etkileyebilir (Witte vd., 2018). Çalışma sonuçları doğrultusunda duygusal istismarın yalnızca bireyler üzerinde değil, kardeş ilişkileri ve aile uyumu üzerinde de etkileri olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Bu çalışmada Fiziksel İhmal alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki bulunmuştur. Turner vd. (2019) 14-17 yaş aralığındaki çocuklar ile yapmış oldukları çalışmada çocukların yaşamış olduğu ekonomik stresin fiziksel ihmal ile ilişkilendirilebileceği görülmüştür. Bu durum aile içi gerilimi arttırabilir ve çocukların farklı türlerde istismar ve ihmale maruz kalma riskini arttırabilir. Öte yandan Kumar vd. (2023) sağlıklı bir aile ortamının, ihmalin olumsuz etkilerini hafifletmede önemli bir faktör olabileceğini vurgulamıştır. Bu çalışmalar, fiziksel ihmalin çocukların ve gençlerin ruhsal ve duygusal sağlığı üzerinde derin etkiler bırakabileceğini ve bu etkilerle başa çıkmak için ailelerin desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Aile uyumunu ve bireysel psikolojik sağlığı desteklemek için müdahalelerin önemine dikkat çekilmelidir.

Bu çalışmada Duygusal İhmal alt boyutu ve AUÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zhao vd. (2018) 30 aile ile yapmış oldukları çalışmalarında göçmen ailelerde, ebeveyn çocuk ayrılığı, terkedilmiş çocuklar arasında duygusal ihmalin önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda duygusal ihmalin bireylerin depresif belirtileri ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Saleem vd. (2021) 14-19 yaş aralığındaki öğrenciler ile yapmış oldukları çalışmada duygusal ihmal ve kendine zarar verme davranışlarının, aile memnuniyeti ve depresif belirtiler arasındaki ilişkide tam aracı bir rol oynadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, duygusal ihmal bireyin ruhsal sağlığı, aile içi ilişkileri ve genel aile uyumu üzerinde önemli etkilere sahip olabilir.

Bu çalışmada Fiziksel İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel istismar arttıkça yaşam doyumu azalmaktadır. Mosley-Johnson vd. (2019) yetişkinler ile yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağında istismara maruz bırakılan bireylerin, yaşamdan aldıkları doyumun daha düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Yani çocukken yaşanan zorluklar yetişkinlikte de sağlıklı ilişkiler kurmayı etkilemiştir. Benzer şekilde LaBrenz vd. (2021) yetişkinler ile Amerika Birleşik Devletleri'nde yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağında fiziksel istismara maruz bırakılan bireylerin yetişkinlik döneminde de yaşam doyumu seviyelerinin düşük olduğu ortaya konulmuştur. Buccioli ve Zarri (2020)'nin yetişkinler ile yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağında fiziksel istismara maruz bırakılan bireylerin yaşam doyum düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlarından farklı olarak Lee ve Kim

(2022)'in Güney Kore'de genç yetişkin bireylerle yapmış oldukları çalışmada çocukken yaşamış oldukları istismarın yetişkinlik dönemindeki yaşam doyumu üzerinde uzun vadeli etkileri incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre duygusal ifade yeteneği yüksek düzeyde olan bireylerin, çocukluk döneminde istismara maruz kalsalar bile yetişkinlik döneminde daha yüksek yaşam memnuniyeti yaşama eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada Cinsel İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç daha önce yapılan çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Kalyon ve Yazıcı (2020)'nın üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağında cinsel istismar yaşantısı olan katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Işık (2023)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada istismara uğramış bireylerin yaşam doyum düzenin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Strizzi vd. (2021) yapmış olduğu çalışmada da cinsel istismara maruz kalmış bireylerin yaşam doyumlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani cinsel istismar düzeyi arttıkça yaşam doyum düzeyi azalmaktadır.

Bu çalışmada Duygusal İstismar alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma diğer çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Lee ve Kim (2022)'in Koreli genç yetişkin bireylerle yapmış oldukları çalışmaya göre duygusal istismarın hem ruh sağlığını hem de yaşam doyum düzeyini negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Qasim ve Muzaffar (2021)'in Pakistan'da yaşayan evli bireyler ile yapmış oldukları çalışmada duygusal istismara maruz kalmış bireylerin yaşam doyum seviyesi daha düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir. Mosley-Johnson vd. (2019) yetişkinler ile yapmış oldukları çalışmada duygusal istismara maruz kalan bireylerin yaşam doyumu daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada Fiziksel İhmal alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve zayıf düzey bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma daha önce yapılan çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Buna göre Mamur (2020)'un yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmada fiziksel ihmal ile yaşam doyum arasında negatif yönde ilişki olduğu, fiziksel ihmal arttıkça yaşam doyum düzeyinin arttığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Gürcan ve Kolburan (2019)'ın 268 kadın öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada ise fiziksel ihmalin yaşam doyumunu azaltıcı yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir. Fiziksel ihmalin genel yaşam doyumu üzerinde önemli ve kalıcı etkileri olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada Duygusal İhmal alt boyutu ve YDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmalar duygusal

ihmal ile yaşam doyumu arasında çoğunlukla negatif ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre Saleem vd. (2021) 312 lisans öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada duygusal ihmal ve kendine zarar verme davranışlarının üniversite öğrencileri arasında aile uyum ve depresif belirtiler arasında ilişki olduğunu gözlemlemiştir. Farklı çalışma gruplarıyla yapılmış olsa da Ahn vd. (2020) yaşlı bireylerle yapmış oldukları çalışmada duygusal ihmalin yaşam doyumunu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Monteleone vd. (2023) yeme bozukluğu olan bireylerle yapmış olduğu çalışmada ise duygusal ihmalin yaşam doyumunu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak duygusal ihmalin bireylerin yaşam doyumunu azalttığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumu düzeyleri incelenmiş, çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılmış, çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında ve çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

- Üniversite öğrencilerinin cinsel istismar düzeyleri kadınlarda daha yüksek görülürken, fiziksel istismar düzeyleri erkeklerde daha yüksek bulunmuştur.
- Çocukluğunda anne ve babası tarafından birlikte bakım verilen üniversite öğrencilerinde tüm istismar ve ihmal puan ortalamalarının anne ve babası dışında bakım verilenlere göre (sadece anne, sadece baba, babaanne, anneanne, hala, teyze, dayı, amca vd.) daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- En yakın hissettiği kişinin anne ve babası olduğunu ifade eden üniversite öğrencilerinde tüm istismar ve ihmal puan ortalamalarının anne ve babası dışında yakın hissettiği kişilere göre (sadece anne, sadece baba, kardeş, babaanne, anneanne, hala, teyze, dayı, amca vd.) daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- Anne ve babası üniversite ve üstü eğitim seviyesine sahip olan üniversite öğrencileri, anne ve babası ortaokul ve altı eğitim seviyesine sahip olanlara göre daha düşük fiziksel ihmale maruz kaldığını bildirmiştir.
- Ailesinin gelir durumunu düşük olarak ifade eden üniversite öğrencilerinin tüm istismar ve ihmal puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- Parçalanmış aileye sahip üniversite öğrencilerinde çekirdek aile ya da geniş aileye sahip olanlara göre daha yüksek düzeyde duygusal istismar ve duygusal ihmal olduğu tespit edilmiştir.
- Ruhsal bir hastalığa sahip olan üniversite öğrencilerinin fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmal düzeyleri ruhsal hastalığı olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.
- Ailesinde ruhsal bir hastalık bulunan üniversite öğrencilerinde tüm istismar ve ihmal puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Babasında ruhsal bir hastalık olduğunu ifade edenlerde fiziksel istismar düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

- Ciddi bir olaya maruz kaldığını ifade eden üniversite öğrencilerinde tüm istismar ve ihmal puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- Anne ve babasının birlikte bakım verdiğini ifade eden ve anne-babası evli ve birlikte yaşayanlarda çocukluk çağı travmaları daha düşük düzeyde bulunmuştur.
- Ailenin gelir düzeyinin düşük olduğunu ifade eden, parçalanmış aileye sahip olan, kendisinde ve/veya ailesinde ruhsal hastalığa sahip olan, ciddi olay yaşadığını ifade eden üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
- Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre aile uyumu daha yüksek bulunmuştur.
- Anne ve babasının birlikte bakım verdiğini ifade eden ve anne-babası evli ve birlikte yaşayanlarda aile uyumu daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
- Annesi herhangi bir işte çalışmayanlarda aile uyumu daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
- Ailenin gelir düzeyinin düşük olduğunu ifade eden, parçalanmış aileye sahip olan, kendisinde ve/veya ailesinde ruhsal hastalığa sahip olan üniversite öğrencilerinde aile uyumu daha düşük düzeyde bulunmuştur.
- Ailesi ile birlikte yaşayanların aile uyumu daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
- Anne ve babasının birlikte bakım verdiğini ifade eden ve anne-babası evli ve birlikte yaşayan, aile gelir durumunun yüksek olduğunu ifade edenlerin yaşam doyumu daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
- Kendisinde ve/veya ailesinde ruhsal hastalık durumu olanların yaşam doyum düzeyleri daha düşük bulunmuştur.
- Ailesi ile birlikte yaşayanların yaşam doyum düzeyi yurttaki kalanlara göre daha yüksek bulunmuştur.
- Ciddi bir olaya maruz kaldığını ifade eden üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu düzeyi daha düşük bulunmuştur.
- Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Aile Uyum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki bulunmuştur.
- Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Yaşam Doyum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve orta düzey bir ilişki bulunmuştur.
- Aile Uyum Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ve orta düzey bir ilişki bulunmuştur.

- Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği puanlarında meydana gelen bir birimlik artışın Aile Uyum puanlarını -0,205 birim azalttığı; Aile Uyum puanlarında meydana gelen değişimin %46,5'inin Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği puanları ile açıklandığı tespit edilmiştir.
- Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği puanlarında meydana gelen bir birimlik artışın Yaşam Doyum puanlarını -0,147 birim azalttığı; Yaşam Doyumu puanlarında meydana gelen değişimin %19,9'unun Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği puanları ile açıklandığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Bu çalışma sadece üniversite öğrencileri ile sınırlıdır. Dolayısıyla çocukluk çağı örselenme yaşantıları, aile uyumu ve yaşam doyumu değişkenleri kullanılarak farklı örneklem grupları üzerinde araştırmalar yapılması önerilmektedir.
- Bu çalışmada 18 yaş ve üstündeki üniversite öğrencileri dahil edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ne kadar erken tespit edilebilir ve önlem alınabilirse daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir. Dolayısıyla gelecekteki çalışmalarda 18 yaş ve altı lise öğrencileri, ortaokul ve ilkokul öğrencileri ile çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Eğitim faaliyetleri içerisinde çocukluk çağından itibaren ihmal ve istismar konularında bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarına yer verilmesi önerilmektedir.
- Ailelere ihmal ve istismar kavramları ile ilgili farkındalık eğitimleri ve seminerleri düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M.O., Gülen, M., Avcı, A. ve İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Ahn, S. A., Jung, E. Y. ve Kong, J. H. (2020). The relationship among life-satisfaction, self-neglect, psychological well-being of the elderly. *The Journal of the Convergence on Culture Technology*, 6(3), 253-260. <https://doi.org/10.17703/JCCT.2020.6.3.253>
- Akbağ, M. (2021). *Çocuklarda duygusal istismar* (1. bs.). ABC Yayıncılık.
- Akbıyık, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 51(51), 280-301. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.620972>
- Akboğa, Ö. F. ve Gürkan, U. (2019). Gençlerde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasındaki ilişkinin yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 443-464.
- Akçe, İ. ve Doğan, H. (2020). Cinsel istismara maruz kalmış çocuklar üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(1), 12-20.
- Akdeniz, H., Savtekin, G. ve Köylü, K. (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının, psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-52. <https://doi.org/10.52272/srad.927472>
- Akpınar, R., Küçükoglu, S., Apay, S., Karaca, N. ve Balcı, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(62), 409-430.
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.
- Akyüz, E. (2020). *Çocukluk çağı travmaları ve boşanma ilişkisi: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezlerine başvuran bireyler örneği* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Al-Attiah, A. ve Nasser, R. (2016). Gender and age differences in life satisfaction within a sex-segregated society: sampling youth in Qatar. *International Journal of Adolescence and Youth*, 21(1), 84-95. <https://doi.org/10.1080/02673843.2013.808158>

- Alisinanoğlu, F. ve Bağcı, S. (2023). Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalık düzeyleri. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 63-78.
- Alpaslan, A. H. (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe tıp dergisi*, 15(2), 194-201.
- Altınışik, B. (2024). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenlemenin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Altunpul, N. (2022). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı istismarı ve ihmali ile suça yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Amerikan Psikiyatri Birliği, (2013). Ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal elkitabı *DSM-V* (5.bs.). (E. Köroğlu, Çev.). Hekimler Yayın Birliği (Orijinal eserin basım tarihi 2013, 5.bs.).
- Arabacıoğlu, İ. (2022). *Bir üniversitenin son sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının madde kullanımları ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Attwood, C., Benkwitz, A. ve Holland, M. (2023). “We are the forgotten grievers”: Bereaved family members’ experiences of support and mental ill-health following a road traffic collision. *Death Studies*, 47(9), 1025-1032. <https://doi.org/10.1080/07481187.2022.2160032>
- Aydemir, Ö. ve Köroğlu, E. (2012). *Psikiyatride kullanılan klinik ölçekler* (6. Baskı). HYB Yayıncılık.
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Aydın, O. ve İşmen, E. (2003). 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(18), 7-20.
- Aydıntan, B. ve Koç, H. (2016). İş tatmini ile yaşam tatmini arasındaki ilişki: Öğretmenler üzerinde ampirik bir çalışma. *Uluslararası İşletme ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(10), 72-80.

- Aygün, A. (2022). *Lise öğrencilerinde nomofobi düzeyi ile mutluluk, umutsuzluk ve aile uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Aytaçalp, A. ve Durat, G. (2019). Karabük üniversitesi öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının suçluluk-utanç duyguları ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi. *Sağlık akademisi Kastamonu*, 4(3), 144-187.
- Bağcı Keskin, S. (2023). *Üniversite öğrencilerinde affediciliğin, pozitif düşünme ve yaşam doyumu ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Bahar, G., Savas, H. A. ve Bahar A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Bir gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- Bakar, A. A. ve Osman, M. M. (2021). Satisfaction with life and human needs fulfillment. *Planning Malaysia: Journal of The Malaysian Institute of Planners*, 19(4), 197-206. <https://doi.org/10.21837/pm.v19i18.1045>
- Bakım, B., Karamustafalıoğlu, O., Akpınar, A., Tankaya, O., Özçelik, B., Ceylan, Y. C. ... ve Gönenli, S. (2011). Panik bozukluk hastalarında çocukluk çağı travmatik yaşantılarının cinsel işlev üzerine etkileri. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24(3), 182-188. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2011240303>
- Ballı, A. (2019). *Bir grup üniversite öğrencisinin çocukluk çağı travmaları ve fedakârlık deneyimlerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Baltaş, A. (1993). *Eğitim başarısını yükseltmede, sağlıklı ve mutlu insanlar yetiştirmede ailenin rolü* (1. bs.). Remzi Kitabevi.
- Banford Witting, A. ve Busby, D. (2019). The long arm of trauma during childhood: Associations with resources in couple relationships. *Journal of Marital and Family Therapy*, 45(3), 534-549. <https://doi.org/10.1111/jmft.12354>
- Barak, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi (bir vakıf üniversitesi örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Çağ üniversitesi.
- Baskak, İ. (2023). Çocuğa yönelik duygusal istismar. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 61-72. <https://doi.org/10.57114/jswrpub.1233975>
- Başaran, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Baybek, H. ve Yavuz, S. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(14), 73-95.

- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Baylan, N. (2019). *Çocukluk çağı travmalarının somatizasyon ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Bayraktar, S. (2015). *İnsanlığın kanayan yarası çocuk istismarı ve ihmali* (1. bs.). Nobel Tıp Kitapevleri.
- Bernstein, D. P., Stein, J.A., Newcomb, M.D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T. ... ve Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the childhood trauma questionnaire. *Child Abuse & Neglect*, 27(2), 169-190. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00541-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00541-0)
- Bigras, N., Godbout, N., Hébert, M., Runtz, M. ve Daspe, M. (2015). Identity and relatedness as mediators between child emotional abuse and adult couple adjustment in women. *Child Abuse & Neglect*, 50(1), 85-93. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.07.009>
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Aydın Üniversitesi.
- Binbay, D. A. (2009). Bipolar I bozukluk hastalarında şiddetli çocukluk çağı travmasının hastalık özellikleri üzerine olan etkisinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 238-245.
- Bisht, M. (2021). Behavioural problems of children among working and non-working mothers. *International Journal of Advances in Nursing Management*, 9(2), 123-130.
- Björnberg, Å. ve Nicholson, N. (2007). The family climate scales—Development of a new measure for use in family business research. *Family Business Review*, 20(3), 229-246.
- Boes, S. ve Winkelmann, R. (2010). The effect of income on general life satisfaction and dissatisfaction. *Social Indicators Research*, 95(1), 111-128. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9452-7>
- Borelli, J. L., Cohen, C., Pettit, C., Normandin, L., Target, M., Fonagy, P. ve Ensink, K. (2019). Maternal and child sexual abuse history: An intergenerational exploration of children's adjustment and maternal trauma-reflective functioning. *Frontiers in Psychology*, 10, 1062. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01062>
- Bostan, T., Bostan, A. ve Farsak, Ş. (2021). Özel yetenekli öğrencilerin yaşam doyumu ve öz duyarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(6), 83-111.
- Boylu, A. A. ve Paçaçoğlu, B. (2016). Yaşam kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 137-150.

- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F. ve Sungur, A. (2010). Ailenin karanlık yüzü: Türkiye'de ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1-37.
- Bozgün, K. ve Pekdoğan, S. (2018). Öğretmen adaylarının çocukluk dönemi istismar yaşantılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 982-996.
- Brief, A. P., Butcher, A. H., George, J. M. ve Link, K. E. (1993). Integrating bottom-up and top-down theories of subjective well-being: the case of health. *Journal of personality and social psychology*, 64(4), 646.
- Brieskorn, D. (2019). *Ergenlerde yaşam doyumu ve öfke ifade tarzının duygu regülasyonu değişkeni açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Aydın Üniversitesi.
- Brown, C. L., Yılanlı, M. ve Rabbitt, A. L. (2022). *Physical abuse and neglect of children*. StatPearls Publishing.
- Buccioli, A. ve Zarri, L. (2020). Wounds that time can't heal: Life satisfaction and exposure to traumatic events. *Journal of Economic Psychology*, 76, 102241. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2019.102241>
- Bulut Şahin, D. (2020). *Üniversite öğrencileri arasında çocukluk çağı cinsel istismar sıklığı, cinsel istismar bildirim sıklığı ve bildirim ile ilişkili faktörler* [Tıpta uzmanlık tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Bulut, I. (1993). *Ruh hastalığının aile işlevlerine etkisi*. T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı.
- Buyankara, M. (2016). Bingöl ailesinde sosyal değişme. *Bingöl Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 73-86.
- Bülbül, F., Çakır, Ü., Ülkü, C., Üre, I., Karabatak, O. ve Alpak, G. (2013). Yineleyen ve ilk atak depresyonda çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(2), 93-99. <https://doi.org/10.5455/apd.34484>
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum* (25. Baskı). Pegem Akademi.
- Can, M., Tırtıl, L. ve Dokgöz, H. (2009). Çocuk istismarı olgularında hekim sorumluluğu. Koç, S ve Can, M (Ed.), Birinci basamakta Adli Tıp içinde, (ss. 181-191). İstanbul Tabip Odası.
- Can, N. (2020). İstismarı önlemede psikolojik danışmanların etik, yasal sorumlulukları ve önleyici rehberlik çalışmalarına öneriler. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(3), 1129-1152. <https://doi.org/10.30964/auebfd.618883>

- Canlı, M. (2020). Fiziksel İstismar. E. S. Ercan, Ö. Bilaç, İ. P. Yazıcı, M. Ö. Kütük, Ü. Işık, A. G. Kılıçoğlu, F. S. Durak, H. Kandemir, K. U. Yazıcı, G. Ü. Bolat, C. Kavurma ve F. Kılıçaslan (Ed.), *Çocuk ve ergen psikiyatrisi güncel yaklaşımlar ve temel kavramlar içinde*, (ss. 897-912). Akademisyen Kitabevi.
- Cansel, E. (1969). Sosyal devlet ve aile. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 11-21.
- Cantón-Cortés, D., Cortés, M. R. ve Cantón, J. (2019). Paths from childhood sexual abuse to persistent anxiety. *Child Abuse & Neglect*, 97, 104148.
- Celiloğlu, B. (2018). *Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile okul öncesi öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2020). Preventing child abuse & neglect. <https://www.cdc.gov/violenceprevention/childabuseandneglect/fastfact.html> adresinden 12 Mayıs tarihinde alınmıştır.
- Chandraratne, N. K., Fernando, A. D. ve Gunawardena, N. (2018). Physical, sexual and emotional abuse during childhood: Experiences of a sample of Sri Lankan Young adults. *Child Abuse & Neglect*, 81, 214-224. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.05.004>
- Chang, J. J., Ji, Y., Li, Y. H., Yuan, M. Y. ve Su, P. Y. (2021). Childhood trauma and depression in college students: Mediating and moderating effects of psychological resilience. *Asian Journal of Psychiatry*, 65, 102824. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2021.102824>
- Chen, W. Y., Propp, J., Delara, E. ve Corvo, K. (2011). Child neglect and its association with subsequent juvenile drug and alcohol offense. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 28(4), 273-290.
- Cheung, F. ve Lucas, R. E. (2015). When does money matter most? Examining the association between income and life satisfaction over the life course. *Psychology and Aging*, 30(1), 120-135. <https://dx.doi.org/10.1037/a0038682>
- Child Welfare Information Gateway. (2019). What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms. U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau. <http://www.childwelfare.gov/pubs/factsheets/whatiscan> adresinden 12 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- Cickerman, N. W. (2017). The family approach to marital disorders. *Experimentation and Innovation in Psychotherapy*, 31(2), 176-183.

- Cohen, J. R., Menon, S. V., Shorey, R. C., Le, V. D. ve Temple, J. R. (2017). The distal consequences of physical and emotional neglect in emerging adults: A person-centered, multi-wave, longitudinal study. *Child Abuse & Neglect*, 63(1), 151-161. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.030>
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: happy and unhappy people. *Journal of personality and social psychology*, 38(4), 668-678. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.4.668>
- Çağatay, S. E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyleri ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Çelebi, B. M. ve Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkin bağlanma stillerinin ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 29-34. <https://doi.org/10.30934/kusbed.417436>
- Çelik, F. G. H. ve Hocaoglu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Çınar, F., Kaplan Afacan, Z., Korkmaz, E. ve Eti Aslan, F. (2023). Experiences of earthquake victim families in the disaster of the century: A qualitative study. *Archives of Pharmacy Practice*, 14(2), 117-121. <https://doi.org/10.51847/EOfyqHWXSN>
- Çiçek, A. U., Demirci, B. ve Mercan Işık, C. (2021). Aile içi cinsel istismar (ensest) ve enest olgularının psikiyatrik açıdan değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Forensic Medicine-Special Topics*, 7(4), 10-19.
- Çiftçi, O. (1991). Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 21-30.
- Çobanoğlu, B. (2020). *Çocukluk çağında travmaya uğramış bireylerin, beliren yetişkinlik döneminde duygusal yeme davranışı ve benlik saygısı oluşumu arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Çolak, H. ve Ünal, H. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde yaşam doyumu ve umutsuzluğun madde kullanma eğilimine etkisinin araştırılması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 344-357. <https://doi.org/10.21733/ibad.685268>
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. <https://doi.org/10.17755/esosder.75955>

- Dağlı, T. ve İnanıcı, M. A. (2011). *Hastane temelli çocuk koruma merkezleri için başvuru kitabı: İhmal ve istismara uğrayan çocuğa bütüncül yaklaşım* (1.bs.). Fersa Ofset Matbaacılık.
- Davis, J. L. ve Petretic-Jackson, P. A. (2000). The impact of child sexual abuse on adult interpersonal functioning: A review and synthesis of the empirical literature. *Aggression and Violent Behavior*, 5(3), 291-328. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(99\)00010-5](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(99)00010-5)
- De Ree, J. ve Alessie, R. (2011). Life satisfaction and age: Dealing with underidentification in age-period-cohort models. *Social Science & Medicine*, 73(1), 177-182. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.04.008>
- Demirbilek, N. ve Bozanoğlu, B. (2023). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu, iletişim becerileri ve yaşam boyu öğrenme düzeyleri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 312-333.
- Demirel, H. (2014). An investigation of the relationship between job and life satisfaction among teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 4925-4931.
- Demirkapı, E. Ş. (2014). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Desmond, R., Corrine, W., Robin, İkedä., Fatma, H. ve Laurle, R. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. In E. G. Kurug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, A. B. Zwi, ve R. Lozano (Eds.), *World report on violence and health* (ss. 59-86). World Health Organization. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/child-abuse-and-neglect-parents-and-other-caregivers-world-report>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American psychologist*, 55(1), 34.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Lucas, R. E. ve Oishi, S. (2018). Advances and open questions in the science of subjective well-being. *Collabra: Psychology*, 4(1), 15. <https://doi.org/10.1525/collabra.115>
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276>

- Dikmen, A. A. (1995). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(3), 105-116.
- Dilmaç, B., ve Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk University Social Sciences Institute Journal*, 20.
- Doğan, H. (2020). Aile içi çocuk eğitiminde takip edilecek temel dinî ve ahlâkî ilkeler. *Kafkas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 298-311.
- Dokgöz H, Kar H. (2017). Çocukta cinsel istismar. *Türkiye Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi-Özel Konular*, 3(3):169-174.
- Donovan, N., Halpern, D. ve Sargeant, R. (2002). *Life satisfaction: The state of knowledge and implications for government*. Cabinet Office, Strategy Unit.
- Downey, C. ve Crummy, A. (2022). The impact of childhood trauma on children's wellbeing and adult behavior. *European Journal of Trauma & Dissociation*, 6(1), 100237. <https://doi.org/10.1016/j.ejtd.2021.100237>
- Dubowitz, H., Papas, M. A., Black, M. M. ve Starr Jr, R. H. (2002). Child neglect: Outcomes in high-risk urban preschoolers. *Pediatrics*, 109(6), 1100-1107. <https://doi.org/10.1542/peds.109.6.1100>
- Duman Kula, M., Ekşi, H. ve Demirci, İ. (2018). Aile Uyum Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 97-106.
- Durmuşoğlu, N. ve Doğru, S. S. Y. (2006). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 237-246.
- Dünya Sağlık Örgütü. (2022). Çocuk kötü muamelesi. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> adresinden 22 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Egeland, B. (2009). Taking stock: Childhood emotional maltreatment and developmental psychopathology. *Child Abuse & Neglect*, 33(1), 22-26. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.004>
- Eken, F. O. ve Ebadi, H. (2020). Anksiyetenin yaşam doyumu üzerindeki etkisinde tükenmişliğin aracı rolü. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 112-126.
- Ekşi, A. (2011). *Ben hasta değilim* (2. bs.). HYB Yayıncılık.
- Elçi, P. (2019). *Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ufuk Üniversitesi.

- Eminoğlu, C. (2021). *Erken çocuklukta duygu düzenleme becerilerinin aile sistemleri açısından incelenmesi: Ebeveyn istismar farkındalığı, evlilik uyumu, kardeş ilişkileri ve genel aile uyumu* [Yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Erdoğan, N. (2014). Süreç, uygulama, kritik. N. Nahcivan ve M. N. Esin (Ed.), *Hemşirelikte araştırma içinde*, (ss. 65-86). Nobel Tıp Kitabevleri
- Erdoğan, Y. ve Aslan, D. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 104-132. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.629158>
- Ergin, A., Hatipoğlu, C., Bozkurt, A. İ., Bostancı, M., Atak, B. M., Kısaoğlu, S. ... ve Karasu, E. (2011). Life satisfaction and self-care agency levels of the medical students and influencing factors. *Pamukkale Medical Journal* 4(3), 144-151.
- Esin, M. N. (2014). Örnekleme. S. Erdoğan, N. Nahcivan, M.N. Esin S. (Ed.), *Hemşirelikte araştırma içinde*, (ss.167-192). Nobel Tıp Kitabevleri
- Evinç, G. (2018). Risk etkenleri ve psikolojik sonuçları açısından çocuğun fiziksel istismarı. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(5), 365-369.
- Evinç, Ş. G. ve Foto-Özdemir, D. (2015). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunda risk ve sonuçları açısından çocuk istismarına bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 166-177. <https://doi.org/10.5455/cap.20140724030523>
- Famularo, R., Fenton, T., Kinscherff, R. ve Augustyn, M. (1996). Psychiatric comorbidity in childhood post traumatic stress disorder. *Child Abuse & Neglect*, 20(10), 953-961.
- Fırat, S., İltaş, Y. ve Yılmaz, I. B. Ş. (2016). *Ruhsal ve hukuki yönleriyle çocuk istismarı*. Akademisyen Yayınları.
- Finkelhor, D. ve Browne, A. (1985). The traumatic impact of child sexual abuse: A conceptualization. *American Journal of Orthopsychiatry*, 55(4), 530-541.
- Fratto, C. M. (2016). Trauma-informed care for youth in foster care. *Archives of psychiatric nursing*, 30(3), 439-446. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2016.01.007>
- Frey, L., Cushing, G., Freundlich, M. ve Brenner, E. (2008). Achieving permanency for youth in foster care: Assessing and strengthening emotional security. *Child & Family Social Work*, 13(2), 218-226. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2007.00539.x>
- Fugl-Meyer, A. R., Melin, R. ve Fugl-Meyer, K. S. (2002). Life satisfaction in 18-to 64-year-old Swedes: in relation to gender, age, partner and immigrant status. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 34(5), 239-246.

- Galea, M. (2012). Studying the incremental validity of family environment among Maltese university students with past mental trauma. *Pastoral Psychology*, 61(2), 211-220. <https://doi.org/10.1007/s11089-011-0389-9>
- Gençtosun, K. N. (2022). *Yetişkinlik dönemindeki mutsuzluğun çocukluk yaşantıları ve travmaları ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Germen, B. (2023). *Çocukluk çağı travmalarıyla borderline kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Gilman, R. ve Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 293-301. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9036-7>
- Gilman, R. ve Huebner, S. (2003). A review of life satisfaction research with children and adolescents. *School Psychology Quarterly*, 18(2), 192. <https://doi.org/10.1521/scpq.18.2.192.21858>
- Gladding, S. T. (2012). Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları. İ. Keklik (Ed.). ve İ. Yıldırım (Çev.). *Birey ve aile yaşam döngüleri içinde*, (2. bs., s. 5-285). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 2011, 5. Baskı).
- Gökçe, B. (2011). Türk toplumunda aile yapısı. A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.), *Aile sosyolojisi içinde*, (ss. 50-83). Nobel Yayınları
- Gönül, B., Baş, H. I. ve Acar, B. Ş. (2018). Aile iklimi ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 165-200.
- Guerra, C., Farkas, C. ve Moncada, L. (2018). Depression, anxiety and PTSD in sexually abused adolescents: Association with self-efficacy, coping and family support. *Child Abuse & Neglect*, 76, 310-320. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.013>
- Güçlü, R. (2022). *Üniversite öğrencilerinin öfke ifade tarzları ile stres düzeyi ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Güler, K. ve Tuncay, A. M. (2021). Yetişkinlerde beden imgesi baş etme stratejileri ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Hassasiyetler*, 8(17), 193-221.
- Güler, K. ve Usluca, M. (2021). Yetişkin bireylerde bilinçli farkındalık ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 372-383.

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Güneş, F. ve Tarhan, S. (2022). Genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet algılarını yordamada çocukluk çağı örselenme yaşantılarının rolünün incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 108-122.
- Güneş-Aslan, G. (2020). Çocuğa yönelik cinsel istismarın açığa vurulma süreci hakkında bir derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1886-1912.
- Güneş-Aslan, G. (2020). Çocuğa yönelik cinsel istismarın yetişkinlik dönemindeki etkileri hakkında bir derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 647-676.
- Gürcan, N. ve Kolburan, Ş. G. (2019). Üniversitedeki kız öğrencilerin yeme tutumlarının yaşam doyumu ve çocukluk çağı travmaları ile ilişkisi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 5(1), 9-28.
- Gürhan, N. (2015). *Her yönüyle çocuk istismar ve ihmali* (1. bs.). Nobel Tıp Kitapevleri.
- Güvenç, G. (2019). Madde bağımlısı olan bireylerin çocukluk çağı travmaları ve sosyal iyi olma düzeylerinin değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Hancock, K. E., Sherar, L. B. ve Downward, P. (2021). Life satisfaction, worthwhileness of life and leisure activities among older people: Assessing the mediating effect of self-reported health limitations. *Journal of Aging and Health*, 33(10), 751-774. <https://doi.org/10.1177/08982643211030891>
- Hayran, M. ve Hayran, M. (2011). *Sağlık araştırmaları için temel istatistik* (1. bs.). Omega Araştırma
- Hébert, M., Amédée, L. M., Blais, M. ve Gauthier-Duchesne, A. (2019). Child sexual abuse among a representative sample of Quebec high school students: Prevalence and association with mental health problems and health-risk behaviors. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 64(12), 846-854. <https://doi.org/10.1177/0706743719861387>
- Heller, D., Judge, T. A. ve Watson, D. (2002). The confounding role of personality and trait affectivity in the relationship between job and life satisfaction. *Journal of Organizational Behavior*, 23(7), 815-835. <https://doi.org/10.1002/job.168>
- Henslin, J. M. (1992). *Marriage and family in a changing society*. Simon and Schuster.
- Herman, J. L. (2016). Travma ve iyileşme (10. bs.). (T. Tosun, Çev.). Literatür Yayıncılık (Orijinal eserin yayın tarihi 1992, 1. bs.).

- Hornor, G. (2010). Çocuk cinsel istismarı: sonuçlar ve çıkarımlar. *Çocuk Sağlığı Dergisi*, 24(6), 358-364.
- Hosseinnezhad Hendvari, F. (2019). *Türkiye'de aile sosyal politikası: Bir değerlendirme çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Howitt, D. ve Cramer, D. (2014). *Research Methods in Psychology*. Pearson Eğitimi.
- Hsieh, R. L., Huang, H. Y., Lin, M. I., Wu, C. W. ve Lee, W. C. (2009). Quality of life, health satisfaction and family impact on caregivers of children with developmental delays. *Child: Care, Health and Development*, 35(2), 243-249. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2008.00927.x>
- Işık, N. A. (2023). Erken dönem olumsuz çocukluk yaşantılarının ayrılma-bireyleşme düzeyi ve yaşam doyumuna etkisi: Üniversite öğrencileri örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 240-249.
- İlikçi İygün, M. (2018). *Genç yetişkin üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ve kaygı düzeyleri ile ilişkilerinin incelenmesi* [Yüksek lisans yeterlik tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- İnce, M. (2023). *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumuna ile gündelik sıkıntılar arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- İncekara, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinde vücut algısı ile yaşam doyumuna arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- İnik, A. (2020). *Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkinlik dönemi özgüven ve yaşam doyumuna ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Julianto, J. ve Fatmawati, F. (2021). Profile of family functioning among earthquake survivors in pidie jaya regency. *Ar-Raniry: International Journal of Islamic Studies*, 5(2), 239-246.
- Kaçık, S. ve Acar, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu (GKK) ve yaşam doyumuna düzeylerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 74-90.
- Kahveci, S. (2016). *Borderline kişilik bozukluğunda zihin kuramı ve çocukluk çağı travması arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Kalfa, S. (2017). *Spor bilimleri ve eğitim fakültesi öğrencilerinin yaşam doyumuna ve serbest zaman doyumunun incelenmesi: Uşak Üniversitesi Örneği* [Yüksek lisans tezi]. Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Kalyon, A., ve Yazıcı, H. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının yaşam doyumuna yordamadaki rolü: Cinsiyet ve ruhsal problemlere

- dayalı karşılaştırmalar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 573-583.
<https://doi.org/10.5961/jhes.2020.417>
- Kampen, J. (2015). Emotional neglect and child development. *Emotional abuse and neglect in the workplace* (1.nd ed., pp. 45-65). Palgrave Macmillan.
- Kandemir, İ. (2022). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, yaşam doyumu ve duygusal yeme ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D. ve Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222.
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, AS (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47 (2), 140-51.
- Kara, F. ve Öztürk, İ. (2021). Birinci basamak sağlık hizmetlerinin karşılaştırmalı analizi (benchmarking): Türkiye ve İspanya örneği. *Batı Karadeniz Tıp Dergisi*, 5(1), 19-26.
<https://doi.org/10.29058/mjwbs.771151>
- Karaçay, R. ve Güloğlu, B. (2022). Çocukluk çağı travmaları ve sağlıklı aile-ebeveynlik risk faktörlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 327-351.
<https://doi.org/10.51725/%20etad.1159638>
- Karakaya, I., Üneri, Ö. Ş. ve Coşkun, A. (2005). Çocukluk cinsel istismarı: bir olgu nedeniyle tanı güçlükleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(3), 141-144.
- Karasu, F. ve Bilgen, G.F. (2017). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışları. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 22-34.
- Karayiğit, S. (2018). *Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Kavikondala, S., Stewart, S. M., Ni, M. Y., Chan, B. H., Lee, P. H., Li, K. K. ... ve Lam, W. W. (2016). Structure and validity of family harmony scale: An instrument for measuring harmony. *Psychological Assessment*, 28(3), 307-318.
- Kaya, S. (2014). *Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlanması* [Yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Kayacı, Ü. ve Özbay, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin travmatik yaşantı, psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgilerinin psikolojik dayanıklılıklarını yordaması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 128-142.

- Kaynar, G. ve Er, N. (2015). Otobiyografik bellekte aşırı genelleme: Çocukluk örselenme yaşantılarının otobiyografik bellek açısından incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 1-14.
- Kaytez, N., Yüceliyiğit, S. ve Kadan, G. (2018). Çocuğa yönelik istismar ve çözüm önerileri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 18-24.
- Keleş, Z. K. (2023). *Üniversite öğrencilerinde rekreasyonel farkındalık ve yaşam doyumu ilişkisi: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi örneği* [Yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Keser, A. (2006). *Çalışma yaşamında motivasyon*. Alfa Aktüel Yayınları.
- Keskin, E. B. (2020). *Kentleşme ve ailenin değişimi*. DBY Yayınları.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kırcı Çevik, N. ve Korkmaz, O. (2014). Türkiye’de yaşam doyumu ve iş doyumu arasındaki ilişkinin iki değişkenli sıralı probit model analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 126-145.
- Kıvrak, Y., Gey, N., Kıvrak, H. A., Kokaçya, M. H., Çöpoğlu, Ü. S. ve Arı, M. (2015). Kadına yönelik eş şiddeti, çocukluk travmaları, depresyon ve yaşam kalitesi: Toplum temelli çalışma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(5), 314-322. <https://doi.org/10.5455/apd.169743>
- Kim, C. H., Park, J., Han, M. A. ve Ryu, S. Y. (2023). Relationship between family type and health behaviors in Korean adolescents: Based on the 17th youth health behavior survey. *Journal of Health Informatics and Statistics*, 48(4), 340-348. <https://doi.org/10.21032/jhis.2023.48.4.340>
- Kinnear, K. L. (2007). *Childhood sexual abuse: A reference handbook*. Bloomsbury Publishing USA.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalık düzeyleri* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Koç, E. (2012). *Bir tıp fakültesinde dönem bir öğrencilerinin çocukluk dönemlerinde fiziksel, cinsel ve duygusal şiddete uğrama sıklıklarının saptanması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Koçak Özcan, E. (2024). *Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini yordamada bilinçli farkındalık, öz-duyarlık ve yaşam doyumunun rolü* [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.

- Koçak, Ö. F. (2016). Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 9(43), 1956-1977.
- Koser, M. (2021). *Çocukluk çağı travması ölçek puanları yüksek olan üniversite öğrencileri ile ölçek puanları düşük olan üniversite öğrencilerinin psikosomatik semptom sıklığı ve duygu düzenleme güçlüğü açısından karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Kourt, R. (2011). *18-24 yaş arası üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının dissosiyatif yaşantılar ve suçluluk-utanç duyguları ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Kousha, M. ve Mohseni, N. (1997). Predictors of life satisfaction among urban Iranian women: An exploratory analysis. *Social Indicators Research*, 40(3), 329-357.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Köylü, A. Ü. (2022). *Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve serbest zaman doyumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Kumar, A., Deb, S. ve Bhagyalakshmi, K. C. (2023). Impact of abuse on mental health and happiness among students: Mediating role of family environment. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 19(3), 266-272. <https://doi.org/10.1177/09731342231217075>
- Kumari, A. (2020). Farklı sosyal sınıftan aileler arasında aile tipinin ergenlerin ebeveyn-ergen ilişkisi algılarına etkisi. *Pharma İnovasyon Dergisi*, 9(4), 600-605.
- Küçükkeskin, F. (2021). *Yaşam doyumu ve umutsuzluk arasındaki ilişkide kariyer kaygısının aracı rolü: Rekreasyon bölümü öğrencileri üzerine bir uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Kürtüncü, M., Yıldız, H. ve Kurt, A. (2020). Çocukluk çağında yaşanan örselenmenin üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yakın ilişkilerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(1), 103-113. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.372>
- Kütük, M. Ö. ve Bilaç, Ö. (2017). Çocuklarda ve adölesanlarda duygusal istismar ve ihmal. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 181-187.
- LaBrenz, C. A., Dell, P. J., Fong, R. ve Liu, V. (2021). Happily ever after? Life satisfaction after childhood exposure to violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13-14), NP6747-NP6766. <https://doi.org/10.1177/0886260518820706>

- Lagattuta, K. H. ve Wellman, H. M. (2001). Thinking about the past: Early knowledge about links between prior experience, thinking, and emotion. *Child Development*, 72(1), 82-102.
- Lamoureux-Lamarche, C. ve Vasiliadis, H. M. (2017). Lifetime traumatic events, health-related quality of life, and satisfaction with life in older adults. *Quality of Life Research*, 26(10), 2683-2692. <https://doi.org/10.1007/s11136-017-1593-6>
- Langevin, R., Kern, A., Fernet, M. ve Brassard, A. (2023). Emerging adults' adverse life events and psychological functioning: A comparison based on intergenerational trajectories of child maltreatment. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(7-8), 5774-5804. <https://doi.org/10.1177/08862605221127214>
- Lee, S. ve Kim, B. (2022). Cognitive and emotional processes and life satisfaction of Korean adults with childhood abuse experience according to the level of emotional expressiveness. *Psychological Reports*, 125(4), 1957-1976. <https://doi.org/10.1177/00332941211012622>
- LeVine, R. A., Dixon, S., LeVine, S., Richman, A., Leiderman, P. H., Keefer, C. H. ve Brazelton, T. B. (1994). *Child care and culture: Lessons from Africa*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511720321>
- Lewis, D. O. (1992). From abuse to violence: Psychophysiological consequences of maltreatment. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 31(3), 383-391.
- Li, E., Carracher, E. ve Bird, T. (2019). Linking childhood emotional abuse and adult depressive symptoms: The role of mentalizing incapacity. *Child Abuse & Neglect*, 99, 104253. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104253>
- Li, N. (2023). Analysis of the effect of family education level on household income: A study based on the CHFS database. *International Journal of Accounting and Financial Studies*. 6(1).
- Liu, H., Li, S. ve Feldman, M. W. (2013). Gender in marriage and life satisfaction under gender imbalance in China: The role of intergenerational support and SES. *Social Indicators Research*, 114(3), 915-933.
- Lu, D., Li, X., Xu, Y., Wu, X. ve Zhang, J. (2018). The prevalence of confirmed childhood trauma and its impact on psychotic-like experiences in a sample of Chinese adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 86, 366-373. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112897>

- Malgaz Güçlü, M. ve Acemioğlu, R. (2020). Erken çocukluk döneminde yaşanan fiziksel istismar: nitel bir çalışma. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(4), 97-111. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.807607>
- Mamur, B. (2020). *Yetişkin bireylerin çocukluk çağı travmaları, nesne ilişkileri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Mandelli, L., Petrelli, C. ve Serretti, A. (2015). The role of specific early trauma in adult depression: A meta-analysis of published literature. *Childhood trauma and adult depression. European Psychiatry*, 30(6), 665-680. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2015.04.007>
- Maral, S. ve Koçtürk, N. (2022). Çocuk ihmali ve istismarı: Temel bilgiler. Nobel Yayınları.
- Marenzi, A., Pagani, L. ve Martini, C. (2003). Family size and schooling decisions: The role of parents' time availability. *Journal of Population Economics*, 16(3), 367-385.
- Maslow, A. (1968). *Toward a psychology of being* (2.bs.). Van Nostrand Reinhold.
- Mavili, A. (2014). *Aile içi şiddet: Kadının ve çocuğun korunması* (2. bs.). Elma Yayınevi.
- McCartan, K., King-Hill, S. ve Gilsenan, A. (2023). Sibling sexual abuse: a form of family dysfunction as opposed to individualised behaviour. *Journal of Sexual Aggression*, 29(3), 427- 439. <https://doi.org/10.1080/13552600.2023.2258928>
- McElvaney, R., McDonnell Murray, R. ve Dunne, S. (2022). Siblings' perspectives of the impact of child sexual abuse disclosure on sibling and family relationships. *Family Process*, 61(2), 858-872.
- Meriç, K. (2022). *Genç yetişkinlerde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile erken dönem uyumsuz şemaları, benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Kent Üniversitesi.
- Minuchin, S. ve Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. Harvard University Press.
- Monteleone, A. M., Cascino, G., Meule, A., Barone, E., Voderholzer, U. ve Kolar, D. R. (2023). Pathways between childhood maltreatment and life satisfaction in adolescents with eating disorders: A network analysis. *European Eating Disorders Review*, 31(5), 724-733. <https://doi.org/10.1002/erv.3000>
- Morgenstern, J. (2006). İki bir arada: İş hayatında verimlilik ve tatmin (1. bs.). (Ö. Tüzel-Akal, Çev.). Optimist Yayınları (Orijinal eserin yayın tarihi 2004).
- Mosley-Johnson, E., Garacci, E., Wagner, N., Mendez, C., Williams, J. S. ve Egede, L. E. (2019). Assessing the relationship between adverse childhood experiences and life satisfaction, psychological well-being, and social well-being: United States longitudinal cohort 1995–2014. *Quality of Life Research*, 28, 907-914.

- Mulder, T. M., Kuiper, K. C., van der Put, C. E., Stams, G. J. J. ve Assink, M. (2018). Risk factors for child neglect: A meta-analytic review. *Child Abuse & Neglect*, 77, 198-210. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.01.006>
- Murray, L. K., Nguyen, A., ve Cohen, J. A. (2014). Child sexual abuse. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 23(2), 321-337. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2014.01.003>
- Nadeau, M. E. ve Nolin, P. (2013). Attentional and executive functions in neglected children. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 6(1), 1-10. <https://doi.org/10.1080/19361521.2013.733794>
- Nadeau, M. E., Nolin, P. ve Chartrand, C. (2013). Behavioral and emotional profiles of neglected children. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 6(1), 11-24. <https://doi.org/10.1080/19361521.2013.732202>
- National Society for the prevention of cruelty to children. (2021). *Emotional abuse*. <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/emotional-abuse/> adresinden 22 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. ve Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16, 134-143. <https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>
- Oflaz, F. (2015). Travma yaşamış çocuk ve gençlerin ele alınmasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 1(2), 46-51.
- Olson, D. (2011). FACES IV and the circumplex model: Validation study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 37(1), 64-80. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2009.00175.x>
- Ozankaya, Ö. (1996). *Toplumbilim* (9. bs.). Cem Yayınevi.
- Öksüz, Y. (2002). Ergenin kişilik gelişiminde ebeveynin rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/155-156/oksuz.htm
- Önal, S. Ç., Celbiş, O., Özdemir, B. ve Özdemir, M. Y. (2013). Çocuk istismarı. *Türk Nöroşirürji Dergisi*, 23(22), 124-127.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440. <https://doi.org/10.5455/cap.20130527>
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, A. K. ve Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 13-136.
- Özçelik, M.B. (2020). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişki: Benlik saygısının aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

- Özçetin, M. (2024). Çocuğun fiziksel istismarı. *Türkiye klinikleri social pediatrics-special topics*, 5(1), 9-12
- Özçevik, D. ve Güneş, Ö. D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklere göre yaşadıkları çocukluk çağı travmaları. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 28-42.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics* 6(2), 72-74.
- Özgen, H. (2017). *Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ebeveyn tutumları üzerindeki yordayıcılığı* [Yüksek lisans tezi]. Gelişim Üniversitesi.
- Özkalp, E. (1998). Aile kurumu. Kirel, A.Ç. ve Sungur Taşdemir, Z (Ed.), *Davranış bilimlerine giriş içinde*, (ss. 99-115). Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Özpolat, O. (2023). Çocuk ihmal ve istismarının politikalarla ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 141-153.
- Parkinson, S., Bromfield, L., McDougall, S. ve Salveron, M. (2017). Child neglect: Key concepts and risk factors.
- Pelcovitz, D., Kaplan, S., Ellenberg, A., Labruna, V., Salzinger, S., Mandel, F. ve Weiner, M. (2000). Adolescent physical abuse: Age at time of abuse and adolescent perception of family functioning. *Journal of Family Violence*, 15(4), 375-389.
- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 49-62.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet* (1. Baskı). Der Yayınları.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Seçkin Yayıncılık
- Qasim, A. ve Muzaffar, R. (2021). Emotional abuse as a predictor of mental health problems among married individuals and its impact on their quality of life. *Asian Journal of Social Sciences and Management Studies*, 8(4), 92-101. <https://doi.org/10.20448/journal.500.2021.84.92.101>
- Rayana, S. ve Atak, H. (2022). Anne baba arasındaki ilişki: “üçüncü ebeveyn” rolünün gestalt terapi bakışından ele alınması. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 286-300.
- Recepoglu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı* (1), 311-326.
- Rees, C. (2008). The influence of emotional neglect on development. *Paediatrics and Child Health*, 18(12), 527-534. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2008.09.003>

- Repetti, R. L., Sears, M. S. ve Bai, S. (2015). Social and emotional development in the context of the family. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences içinde* (2. bs., ss. 156-161). Elsevier Inc.
- Rimmerman, A. ve Muraver, M. (2001). Undesired life events, life satisfaction, and well-being of ageing mothers of adult offspring with intellectual disability living at home or out-of-home. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 26(3), 195-204. <https://doi.org/10.1080/1366825002005446> 8
- Rizvi, M. B., Connors, G. P. ve Rabiner, J. (2020). *New York State child abuse, maltreatment, and neglect*. Publisher.
- Romano, E. ve De Luca, R. V. (2001). Male sexual abuse: A review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological functioning. *Aggression and Violent Behavior*, 6(1), 55-78. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(99\)00011-7](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(99)00011-7)
- Runarsdottir, E., Smith, E. ve Arnarsson, A. (2019). The effects of gender and family wealth on sexual abuse of adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(10), 1788.
- Runyan, D., Wattam, C., Ikeda, R., Hassan, F. Ve Ramiro, L. (2002). Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. In E. G. Krug, J. A. Dahlberg, A. B. Mercy, Z. Lozano, & R. Lozano (Eds.), *World Report on Violence and Health* (pp. 57-86). World Health Organization.
- Ryu, J. ve Heo, J. (2018). Relationships between leisure activity types and well-being in older adults. *Leisure Studies*, 37(3), 331-342. <https://doi.org/10.1080/02614367.2017.1370007>
- Sağır, M. (2013). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri: Kayseri örneği* [Yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı (2023). İhmal ve istismar. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ihmal-istismar.html> adresinden 14 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- Sakız Kuyucu, E., Akyüz, D. ve Şendil, G. (2017). Duygusal güvenlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Psikoloji Çalışmaları*, 37(2), 75-94.
- Saleem, S., Karamat, A., Zahra, S. T., Subhan, S. ve Mahmood, Z. (2021). Mediating role of emotional neglect and self-injurious behaviors in the relationship between family satisfaction and depression. *The Family Journal*, 29(1), 78-88. <https://doi.org/10.1177/10664807211000725>

- Salmaz, N. (2024). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile saldırganlık arasındaki ilişkide duygusal zekâ ve sosyal farkındalığın aracı rolünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Düzce Üniversitesi.
- Samani, S., Kayyer, M. ve Sedaghat, Z. (2010). Parenting style in different types of family in the family process and content model. *Journal of Family Research*, 6(2), 161-174.
- Sarıdemir, T. (2015). *Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stillerinin ve bazı kişisel değişkenlerin öğretmenlerin yaşam doyumu üzerindeki etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Aydın Üniversitesi.
- Satbhai, A. (2020). A comparative study of psychological well-being between working and non-working mothers. *International Journal Of Advance Research, Ideas And Innovations In Technology*, 6(5), 531-533.
- Sayın, Ö. (1994). *Sosyolojiye giriş*. Üniversite Kitapları.
- Schimmack, U., Schupp, J. ve Wagner, G. G. (2008). The influence of environment and personality on the affective and cognitive component of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 89, 41-60. <https://doi.org/10.1007/s11205-007-9230-3>
- Sciaraffa, M. A., Zeanah, P. D. ve Zeanah, C. H. (2018). Understanding and promoting resilience in the context of adverse childhood experiences. *Early Childhood Education Journal*, 46, 343-353. <https://doi.org/10.1007/s11205-007-9230-3>
- Seven, B.G. (2023). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin obsesif kompulsif belirtileri ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Üniversitesi.
- Shi, L., Wang, Y., Yu, H., Wilson, A., Cook, S., Duan, Z. ... ve Chen, R. (2020). The relationship between childhood trauma and Internet gaming disorder among college students: A structural equation model. *Journal of Behavioral Addictions*, 9(1), 175-180.
- Shin, D. C. ve Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(4), 475-492.
- Sincar, S., Sohbet, R., Okuyan, C. B. ve Karasu, F. (2020). Üniversite öğrencileri arasında yaşam doyumu ve depresyon: Kesitsel bir çalışma yaşam doyumu ve depresyon. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 93-100.
- Sivaz, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinde olumsuz çocukluk yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.

- Siverns, K. ve Morgan, G. (2019). Parenting in the context of historical childhood trauma: An interpretive meta-synthesis. *Child Abuse & Neglect*, 98, 104186. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104186>
- Solis-Garcia, J., Koo, H. ve Tang, J. (2018). Early recognition of physical abuse: Bridging the gap between knowledge and practice. *The Journal of Pediatrics*, 204, 16-23.
- Soner, O. (1995). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 249-260.
- Soyer, M. K., Şenol, A. ve Tümerdem, B. Ç. (2021). Bir grup yetişkinde çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(2), 324-343.
- Söyünmez, S. (2020). *Hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve mutluluk düzeyleri* [Yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.
- Stephen, H. (1993). *Conflict resolution with young children*. AECA Resource Book Series, No. 2.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A. ve van IJzendoorn, M. H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of meta-analyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37-50. <https://doi.org/10.1002/car.2353>
- Strizzi, J., Mortensen, E., Hegelund, E., Wimmelmann, C., Folker, A. ve Flensburg-Madsen, T. (2021). Experience of sexual violence and satisfaction with life: A 20-year prospective cohort study. *Journal Of Sexual Aggression*, 28(3), 316- 330. <https://doi.org/10.1080/13552600.2021.2013964>
- Sulhan, N. (2021). *Çocukluk çağı travmalarının yaşam kalitesi ile ilişkisinde üstbilişlerin aracı rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Işık Üniversitesi.
- Sunley, A. K., Lok, A., White, M. J., Snijder, M. B., van Zuiden, M., Zantvoord, J. B. ve Derks, E. M. (2020). Ethnic and sex differences in the association of child maltreatment and depressed mood: The HELIUS study. *Child Abuse & Neglect*, 99, 104239. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104239>
- Şahin, A. (2015). *Yaratıcı drama yöntemi ile anne-baba eğitimi uygulama rehberi: Anne-baba eğitiminin kurumsal temelleri: Anne-baba eğitimi programı: Anne-baba eğitimde kullanılabilecek yaratıcı drama örnekleri* (2.Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şahin, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.
- Şar, V., Öztürk, P. E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054-1063
- Şekeroğlu, M. Ö. (2013). *Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı çalışanlarının iş-aile ve aile-iş çatışmalarının yaşam doyumuyla ilişkisinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Şenalp, N. ve Koçtürk, N. (2022). Çocuk istismarı B. Ulukol, ve N. Koçtürk, (Ed.), *Çocuk ihmali ve istismarı temel bilgiler içinde*, (ss. 35-51). Nobel Akademik Yayıncılık
- Şenkal, İ., ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 261-67
- Şenol, D., ve Mazman, İ. (2014). Çocuğa uygulanan şiddet: Türkiye özelinde sosyolojik bir yaklaşım. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(1), 11-17. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.18837>
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35(2), 82-86.
- Taşcı, A. İ. (2017). *Cinsiyet eğitimi* (1.bs.). Betim Kitaplığı.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (6. Baskı). Nobel Basımevi.
- Taylan, H. H. (2009). Türkiye'de köy ailesinde aile içi ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (22), 117-138.
- Tel, F. D. ve Sarı, T. (2016). Üniversite öğrencilerinde öz duyarlılık ve yaşam doyumu. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 292-304. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2016.16.1-5000182922>
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Toker, B. (2012). Life satisfaction among academicians: An empirical study on the universities of Turkey. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 47, 190-195. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.637>
- Tracy, N. (2021). Emotional abuse: Definitions, signs, symptoms, examples. *HealthyPlace*. <https://www.healthyplace.com> adresinden 12 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- Tunç, P. (2019). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travması ve yeme tutumları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11(1), 203-219. <https://doi.org/10.18863/pgy.612616>
- Turan, A., ve Tıraş, Z. (2016). *Çocuk ihmali ve istismarı*. N. Sargın, S. Avşaroğlu ve A. Ünal (Ed.), *Eğitimden psikolojik yansımalar* (ss. 37-58). Çizgi Kitabevi.

- Turgut, Ö. (2021). Risk altındaki çocuklarla yürütülen grup çalışmaları. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(2), 54-66. <https://doi.org/10.47477/ubed.929621>
- Turner, H. A., Vanderminden, J., Finkelhor, D. ve Hamby, S. (2019). Child neglect and the broader context of child victimization. *Child Maltreatment*, 24(3), 265-274. <https://doi.org/10.1177/1077559518825312>
- Tutcu, A. (2018). *Duygusal sermayenin iş ve yaşam doyumu üzerine etkisine ilişkin duyusal iyilik algısının aracılık etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Uğur, E. (2023). *Olumsuz çocukluk çağı yaşantılarının öz-şefkat ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi* (Genişletilmiş 2. Baskı). Detay Yayıncılık.
- Usta, H.K. (2022). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile bilişsel duygu düzenleme, anksiyete ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Kent Üniversitesi.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 9-18.
- Üstündağ Köksal, Z. (2022). *Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmaları ile aile dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ticaret Üniversitesi.
- Venter, M., Smets, J., Raes, F., Wouters, K., Franck, E., Hanssens, M. ... ve Van Den Eede, F. (2016). Impact of childhood trauma on postpartum depression: A prospective study. *Archives of Women's Mental Health*, 19(3), 337-342. <https://doi.org/10.1007/s00737-015-0550-z>
- Vetere, A. (2001). Structural family therapy. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 6(3), 133-139.
- Viola, T. W., Salum, G. A., Kluwe-Schiavon, B., Sanvicente-Vieira, B., Levandowski, M. L. ve Grassi-Oliveira, R. (2016). The influence of geographical and economic factors in estimates of childhood abuse and neglect using the Childhood Trauma Questionnaire: A worldwide meta-regression analysis. *Child Abuse & Neglect*, 51, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.11.019>
- Vostanis, P. (2014). Helping children and young people who experience trauma: *Children of despair, children of hope*. Radcliffe Publishing.
- Wei, J., Gong, Y., Wang, X., Shi, J., Ding, H., Zhang, M., Kang, C., Yu, Y., Wang, S., Shao, N., Chen, L. ve Han, J. (2021). Gender differences in the relationships between different

- types of childhood trauma and resilience on depressive symptoms among Chinese adolescents, *Preventive Medicine* 148, 106523. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2021.106523>
- Wilson, W. R. (1960). An attempt to determine some correlates and dimensions of hedonic tone, [Doctoral dissertation] Northwestern University, *Dissertation Abstracts* 22, 2814.
- Wilson, W. R. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67(4), 294-306. <https://doi.org/10.1037/h0024431>
- Witte, S., Fegert, J. M. ve Walper, S. (2018). Risk of maltreatment for siblings: Factors associated with similar and different childhood experiences in a dyadic sample of adult siblings. *Child Abuse & Neglect*, 76, 321-333. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.009>
- Yalçın, M., Tellioglu, E., Yıldırım, D. U., Savrun, M. B., Özmen, M. ve Aydemir, E. H. (2015). Psychiatric features in neurotic excoriation patients: the role of childhood trauma. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 52(4), 336-341. <https://doi.org/10.5152/npa.2015.9902>
- Yaşar, M. (2015). Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. Z. F. Temel (Ed.), *Özel durumlarda aile çalışmaları* içinde (ss. 363-404). Anı Yayıncılık.
- Yaşar, Z.F. ve Akduman G.G. (2007). Çocuk ihmali-istismarı ve adli dış hekimliği. *TSK Koruyucu Hekim Bülteni*, 6(5), 389-394.
- Yaşartürk, F., Akyüz, H. ve Karataş, İ. (2017). Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin serbest zamanda sıkılma algısı ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 239-252.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk ve suç* (5. bs.). Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana-baba okulu* (11. bs.). Remzi Kitabevi.
- Yazıcı-Çelebi, G. ve Çelebi, B. (2018). Investigation of life satisfaction levels of high school students in terms of various variables, *Erciyes Journal of Education*, 2(2), 1-15. DOI: 10.32433/eje.421904
- Yıldırım, B. (2017). *Çocukluk çağı travmaları ve romantik ilişki doyumunu arasındaki ilişkide; otomatik düşüncelerin aracılık rolü* [Yüksek lisans tezi]. Arel Üniversitesi.
- Yıldırım, D. N., Şen, F., ve Ulukol, B. (2022). Çocuk istismarına ve ihmeline yol açabilecek başlıca risk faktörleri. B. Ulukol ve N. Koçtürk (Ed.), *Çocuk istismarı ve ihmali içinde*, (1.bs., ss. 91-97). Nobel Kitabevi
- Yıldırım, İ. (2019) *Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bilgi, tutum ve farkındalık düzeyleri* [Tıpta uzmanlık tezi]. Osmangazi Üniversitesi.

- Yıldırım, S. (2014). *Çocuk hakları ve koruma* (2. bs.). Eğiten Kitap.
- Yılmaz, B. ve Çalışkan, D. (2015). Bir hastanede çalışan hemşirelerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi ve yaklaşımlarının incelenmesi. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 4(2), 78-89. <https://doi.org/10.25279/sak.404187>
- Yılmaz, E.R. (2023). *Üsküdar üniversitesi kadın öğrencilerinde çevrimiçi alışveriş bağımlılığı ile yaşam doyumu arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar üniversitesi.
- Yılmaz, H. ve Ülker, M. (2018). Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 47-57.
- Young, R., Lennie, S. ve Minnis, H. (2011). Children's perceptions of parental emotional neglect and control and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(8), 889-897. doi:10.1111/j.1469-7610.2011.02390.x
- Yöyen, E. G. (2017). Childhood trauma and self-respect. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Yüce, M., Karabekiroğlu, K., Yıldırım, Z., Şahin, S., Sapmaz, D., Babadağı, Z. ... ve Aydın, B. (2015). The psychiatric consequences of child and adolescent sexual abuse. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 52(4), 393. <https://doi.org/10.5152/npa.2015.7472>
- Zara-Page, A. (2004). Çocuk cinsel istismarı: cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 103-113.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541. <https://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.04.0196>
- Zhao, C., Wang, F., Zhou, X., Jiang, M. ve Hesketh, T. (2018). Impact of parental migration on psychosocial well-being of children left behind: a qualitative study in rural China. *International Journal for Equity in Health*, 17(80), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12939-018-0795-z>

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırmanın amacı bir üniversitede öğrenim gören öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu ve yaşam doyumu ilişkisini incelemektir. Bu doğrultuda hazırlanan aşağıdaki soruları içtenlikle cevaplamanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Araştırmada gizlilik önemli olup, verdiğiniz bilgiler bu çalışma dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya yaptığınız katkı için teşekkür ederiz.

1. Okuduğunuz Fakülte/Yüksekokul:	
2. Okuduğunuz Bölüm:	
3. Kaçınıcı sınıftasınız:	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6
4. Yaşınız:	
5. Cinsiyetiniz:	☐ 1-Kadın ☐ 2-Erkek
6. Uyruğunuz:	
7. Medeni Durumunuz:	☐ 1- Bekar ☐ 2-Evli
8. Kaç kardeşsiniz (siz dâhil):	
9. Kaçınıcı çocuksunuz:	
10. Sizi büyüten, size bakım veren kimdi?	
11. Ailede en yakın hissettiğiniz kişi kimdi?	
12. Anneniz hayatta mı?	☐ 1-Hayatta ☐ 2-Vefat Etti
13. Babanız hayatta mı?	☐ 1-Hayatta

	☐ 2-Vefat Etti
14. Annenizin öz-üvey durumu nedir?	☐ 1-Öz ☐ 2-Üvey
15. Babanızın öz-üvey durumu nedir?	☐ 1-Öz ☐ 2-Üvey
16. Anne ve babanız birlikte mi?	☐ 1-Evli ve birlikte yaşıyor ☐ 2-Evli ve ayrı yaşıyor ☐ 3-Boşandılar
17. Annenizin eğitim durumu:	☐ 1-İlkokul ve altı ☐ 2-Ortaokul ☐ 3-Lise ☐ 4-Üniversite ve üstü
18. Babanızın eğitim durumu:	☐ 1-İlkokul ve altı ☐ 2-Ortaokul ☐ 3-Lise ☐ 4-Üniversite ve üstü
19. Annenizin çalışma durumu:	☐ 1-Çalışmıyor ☐ 2-Çalışıyor (Mesleği.....)
20. Babanızın çalışma durumu:	☐ 1-Çalışmıyor ☐ 2-Çalışıyor (Mesleği.....)
21. Ailenizin gelir düzeyi:	☐ 1-Gelir giderden az ☐ 2-Gelir gidere eşit ☐ 3-Gelir giderden fazla
22. Ailenizle birlikte ikamet ettiğiniz yer:	☐ 1-Köy ☐ 2-İlçe ☐ 3-Şehir Merkezi

23. Ailede kimlerle yaşadığınız (aile tipiniz):	☐ 1-Çekirdek aile (anne baba ve kardeşler) ☐ 2-Geniş aile (anne baba, kardeş ve büyükanne-büyükbaba, diğer akrabalar vs.) ☐ 3-Parçalanmış/boşanmış aile
24. Amasya'da kimlerle yaşadığınız:	☐ 1-Aile ile ☐ 2-Evde yalnız ☐ 3-Evde ev arkadaşı ile ☐ 4-Yurtta ☐ 5-Diğer.....
25. Gelir kaynağınız:	☐ 1-Anne babadan gelen harçlık ☐ 2-Kredi ☐ 3-Burs ☐ 4-Çalışıyorum ☐ 5-Diğer.....
26.Fiziksel ya da kronik bir hastalık durumunuz:	☐ 1-Yok ☐ 2-Var
27.Ruhsal/psikiyatrik bir hastalık durumunuz:	☐ 1-Yok ☐ 2-Var
28. Ailede fiziksel ya da kronik bir hastalık durumu:	☐ 1-Yok ☐ 2-Var / Varsa kimde?.....
29. Ailede ruhsal/psikiyatrik bir hastalık durumu:	☐ 1-Yok ☐ 2-Var / Varsa kimde?.....
30. Bugüne kadar başınıza gelen ve sizi çok etkileyen ciddi bir olay yaşadınız mı? (sevilen birinin ölümü, doğal afet, göç, şiddet vb.)	☐ 1-Evet ☐ 2-Hayır

Ek 2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği

- Aşağıdaki maddeleri okuyarak “1-Kesinlikle Katılmıyorum ile 5- Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri arasında size **en uygun** olan bir seçeneği işaretleyiniz.
- Lütfen **maddeleri atlamayınız** ve her maddeyi **sadece tek seçenek** olacak şekilde işaretleyiniz.

Madde Numarası	Madde	1-Kesinlikle Katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Biraz Katılıyorum	4-Katılıyorum	5-Kesinlikle Katılıyorum
1	Çocukluğumda, yeterli düzeyde beslendiğime inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Çocukluğumda, benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin/birilerinin olduğunu bilirdim.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Çocukluğumda, ailedeki kişiler bana “aptal”, “tembel” ya da “çirkin” diye hitap ederlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Çocukluğumda annem ve babam ailemizle ilgilenmeyecek kadar sarhoş ya da uyuşturucunun etkisi altındaydı.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Çocukluğumda, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri/birileri vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Çocukluğumda, kirli giysiler giymek zorunda kalırdım.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Çocukluğumda, sevdiğimi hissederdim.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Çocukluğumda, annem ve babamın benim hiç doğmamış olmamı dilediklerini düşünürdüm.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Çocukluğumda, ailemdeki kişilerden, bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak kadar dayak yediğim oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Çocukluğumda, ailemle ilgili değiştirmek istediğim hiçbir şey yoktu.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Çocukluğumda, ailemdeki fertler beni, yara bere içinde bırakacak kadar kötü döverlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Çocukluğumda, kemer, sopa, kablo ya da benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Çocukluğumda, ailemdeki fertler birbirlerini koruyup kollardı.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Çocukluğumda, ailemdeki fertler bana incitici veya aşağılayıcı şeyler söylediler.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Çocukluğumda, fiziksel olarak istismar edildiğime inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Mükemmel bir çocukluğum oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Çocukluğumda, öğretmen, komşu ya da doktor gibi kişiler tarafından fark edilecek kadar kötü dayak yedim.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Çocukluğumda, ailemde benden nefret eden birisi/birileri olduğunu hissederdim.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Çocukluğumda, ailemdeki fertler birbirlerine yakındılar.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Çocukluğumda, birisi/birileri bana cinsel amaçla dokunmayı ya da ona/onlara dokundurtmayı denedi.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Çocukluğumda, birisi/birileri, cinsel içerikli taleplerini karşılamazsam, bana zarar vermekle ya da hakkımda yalan söylemekle beni tehdit etti.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Dünyadaki en iyi aileye sahiptim.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Çocukluğumda, birisi/birileri beni cinsel içerikli eylemlerde	☐	☐	☐	☐	☐

	bulunmaya veya cinsel içerikli eylemlerde bulunmaya veya cinsel içerikli şeyler izlemeye zorladı.					
24	Çocukluğumda, birisi/birileri bana cinsel tacizde bulundu.	☐	☐	☐	☐	☐
25	Çocukluğumda, duygusal olarak istismar edildiğime inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
26	Çocukluğumda, ihtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi/birileri vardı.	☐	☐	☐	☐	☐
27	Çocukluğumda, cinsel istismar edildiğime inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
28	Çocukluğumda, ailem benim için bir güç ve destek kaynağıydı.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 3. Aile Uyum Ölçeği

- Aşağıdaki maddeleri okuyarak “1-Kesinlikle Katılmıyorum ile 5- Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri arasında size **en uygun** olan bir seçeneği işaretleyiniz.
- Lütfen **maddeleri atlamayınız** ve her maddeyi **sadece tek seçenek** olacak şekilde işaretleyiniz.

Madde Numarası	Madde	1-Kesinlikle Katılmıyorum	2-Katılmıyorum	3-Kararsızım	4-Katılıyorum	5-Kesinlikle Katılıyorum
1	Ailemdeki herkes için aile yaşamımız sağlıklıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Günlük yaşamda aile ilişkilerimiz huzur içindedir.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Aile üyeleri birbiriyle iyi geçinir.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Ailemle gurur duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Ailem uyum içindedir.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 4. Yaşam Doyumu Ölçeği

- Aşağıdaki maddeleri okuyarak “1-Hiç Katılmıyorum ile 5- Tamamen Katılıyorum” seçenekleri arasında size **en uygun** olan bir seçeneği işaretleyiniz.
- Lütfen **maddeleri atlamayınız** ve her maddeyi **sadece tek seçenek** olacak şekilde işaretleyiniz.

Madde Numarası	Madde	1-Hiç Katılmıyorum	2-Çok Az Katılıyorum	3-Orta Düzeyde Katılıyorum	4-Büyük Oranda Katılıyorum	5-Tamamen Katılıyorum
1	İdeallerime yakın bir yaşıntım var.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Yaşamımdan memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 5. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.06.2023-133557

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-76988455-050.01.04-133557
Konu : Etik Kurul Onayı

02.06.2023

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN
Dr. Öğretim Üyesi

İlgi : 9.05.2023 tarihli ve 2023000077 numaralı online başvurunuz.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde öğrenim gören yüksek lisans öğrencisi Merve ÖZEL ile işbirliğinizde yapılması planlanan "Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ile Aile Uyum ve Yaşam Doyumu İlişkisinin İncelenmesi" konulu çalışma Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulumuz tarafından incelenmiştir.

Söz konusu çalışmanın yürütülmesinin ve uygulanmasının etik olarak uygun olduğu kanaatine varılmış olup, Kurul Kararının bir örneği ilişikte gönderilmiştir.
Bilgilerini rica ederim.

Doç. Dr. Güzide ŞENEL
Etik Kurul Başkanı

Ek:Kurul Kararı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSLBTJ5NTS Pın Kodu :15103

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5544&eD=BSLBTJ5NTS&eS=133557>

Adres: Akbilek Mah. Hakimiyet Cad. No:4/3 P.K. :05100 Merkez/Amasya
Telefon:0 (358) 211 5005 Faks:0 (358) 218 01 04
e-Posta:genelsekreterlik@amasya.edu.tr Web:http://www.amasya.edu.tr/
Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Dilek
BÜYÜKBAYRAKTAR
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: (358)2115011

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

	T.C. AMASYA ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KURUL KARAR FORMU	
	Toplantı Tarihi 01 Haziran 2023	Toplantı Sayısı 10

KARAR NO 77:

Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN'ün yürüttüğünde olan ve Yardımcı Araştırmacı olarak yer alan Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde öğrenim gören yüksek lisans öğrencisi Merve ÖZEL'in işbirliğinde yapılması öngörülen *"Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ile Aile Uyum ve Yaşam Doyumu İlişkisinin İncelenmesi"* konulu tez çalışması, Kurul tarafından proje araştırma etiği yönünden değerlendirildi ve incelendi.

Söz konusu tez çalışmasının yürütülmesinin ve uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna katılanların oybirliğiyle karar verildi.

		KABUL	RED
BAŞKAN	Doç. Dr. Güzide ŞENEL	İMZA	
BAŞKAN YARDIMCISI	Dr. Öğr. Üyesi Safiye TEMEL	İMZA	
RAPORTÖR	Dr. Öğr. Üyesi Ece AVULOĞLU YILMAZ	İMZA	
ÜYELER	Doç. Dr. Kenan GÜMÜŞ	İMZA	
	Doç. Dr. Banuhan ŞAHİN	İZİNLİ	
	Doç. Dr. Burak YAZGAN	İMZA	
	Dr. Öğr. Üyesi Nurdan KARPUZ	İMZA	
	Dr. Öğr. Üyesi Ceren BAŞKAN	İMZA	
	Dr. Öğr. Üyesi Aşlı KURTĞÖZ	İMZA	
	Dr. Öğr. Üyesi Neşe YAKŞI	İMZA	
	Dr. Öğr. Üyesi Hanife KARA	İMZA	

KYT-FRM-265/00

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 6. Kurum İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.06.2023-135497

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-47526769-302.08.01-135497
Konu : Anket Uygulama İzni

14.06.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Kadın ve Aile Araştırmalar Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 228019020 öğrenci numaralı Merve ÖZEL'in Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN danışmanlığında hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları İle Aile Uyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisinin İncelenmesi" konulu çalışması kapsamında 01.10.2023-31.03.2024 tarihleri arasında 2023-2024 Eğitim Öğretim yılı içerisinde Üniversitemize kayıt yaptıran 18 yaş üstü Lisans ve Ön Lisans Programı öğrencileri ile araştırma ve ölçek çalışması ile ilgili izin talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Süleyman ELMACI
Rektör

Ek:Anket Uygulama İzni (Merve ÖZEL) (24 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSEBV9PPY0 Pin Kodu :41382

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5544&eD=BSEBV9PPY0&eS=135497>

Adres: Akbilek Mah. Hakimiyet Cad. No:4/3 P.K. :05100 Merkez/Amasya
Telefon:0 (358) 211 50 20 Faks:0 (358) 260 00 50
e-Posta:oidb@amasya.edu.tr Web:<http://www.amasya.edu.tr/idari>
Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ferdi SÖKME
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: 1

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.06.2023-135061

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-38372871-302.08.01-135061
Konu :Anket Uygulama İzni (Merve ÖZEL)

13.06.2023

**REKTÖRLÜK MAKAMINA
DAĞITIM YERLERİNE**

Enstitümüz Kadın ve Aile Araştırmalar Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı 228019020 numaralı öğrencisi Merve ÖZEL, Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN danışmanlığında hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları İle Aile Uyum ve Yaşam Doyumu İlişkisinin İncelenmesi" konulu çalışması kapsamında 01.10.2023-31.03.2024 tarihleri arasında 2023-2024 Eğitim Öğretim yılı içerisinde Amasya Üniversitesi'ne kayıt yaptıran 18 yaş üstü lisans ve ön lisans programı öğrencileri ile araştırma ve ölçek çalışması yapmayı planlamaktadır.

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinlerin alınması hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Şerafettin GEDİK
Enstitü Müdürü V.

Ek:Araştırma İzni (Merve ÖZEL) (23 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Bilgi:
Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSLBVS8B6B Pın Kodu :08162

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/cbd?eK=5544&eD=BSLBVS8B6B&eS=135061>

Adres: Akbilek Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:7 P.K. 05100 Merkez/Amasya
Telefon:0 (358) 260 00 47 Faks:0 (358) 260 00 48
e-Posta:sosyalbilimler@amasya.edu.tr Web:http://www.amasya.edu.tr/akademik/enstituler.aspx
Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Özgür AKI
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 3582600047

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 09.06.2023-134682

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalı Başkanlığı

Sayı :E-97655258-044-134682
Konu :Araştırma İzni (Merve ÖZEL)

09.06.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Anabilim Dalımız Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 228019020 numaralı Merve ÖZEL' in araştırma izin talebine ilişkin dilekçe ve formlar yazımız ekinde sunulmuştur.
Gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN
Anabilim Dalı Başkanı

Ek:8-6-2023_16-31-12 (22 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS9BV7ANHS Pin Kodu :80982

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5544&eD=BS9BV7ANHS&eS=134682>

Adres: Akbilek Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:7 P.K. 05100 Merkez/Amasya
Telefon:0 (358) 260 00 47 Faks:0 (358) 260 00 48
e-Posta:sosyalbilimler@amasya.edu.tr Web:<http://www.amasya.edu.tr/akademik/enstituler.aspx>
Kep Adresi:amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Şükrettin SONKAYA
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 03582526230

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 7. Ölçek Kullanım İzinleri

Ek 8. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

	T.C. AMASYA ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
---	---

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE AİLE
UYUMU VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Proje Yürütücüsü: Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜSTÜN

Araştırmanın Amacı: Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında ve çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını incelemesi amaçlanmıştır.

Araştırmada İzlenecek Yöntem:

Bu araştırmaya katılacak bireylerin; Amasya Üniversitesi'nde lisans ya da önlisans öğrencisi, birinci öğretime kayıtlı, devamlı öğrenci, T.C. vatandaşı olması ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitim programında olan, evli ve yabancı uyruklu olmaması gerekmektedir.

Araştırma kriterlerine uygun üniversite öğrencilerine "Kişisel Bilgi Formu", "Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Kısa Formu", "Aile Uyum Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" yüz yüze görüşülerek ve yazılı form olarak uygulanacaktır.

Bu araştırmanın protokolü, Amasya Üniversitesi etik değerlendirme komitesi tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır. Helsinki beyannamesinde ortaya konan etik prensiplere riayet edilecektir. Bu formun bir kopyası size saklamanız için verilecektir.

Araştırma Sırasında Karşılaşılabilecek Riskler: Araştırmanın öngörülebilir herhangi bir riski bulunmamaktadır.

Araştırma Süresince 24 Saat Ulaşılabilecek Kişi Adı / Soyadı / Telefonu:

Merve ÖZEL / 0545 433 55 57

	T.C. AMASYA ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
---	---

Bu araştırmaya katılmanız tamamen gizli tutulacaktır. Sizin araştırmaya katılmanıza ilişkin bilgisi olan tek kişi proje yürütücüsü ve araştırmacı olacaktır. Kayıtlarımızdaki bilgiler sadece bu araştırma amacıyla ve bu araştırmayı izleyen yayınlar için kullanılacaktır. Her durumda kimliğiniz saklanacaktır. Her durumda kimliğiniz diğer amaçlar için kullanılmayacak veya üçüncü şahıslara açıklanmayacaktır. Sizden herhangi bir ücret alınmayacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlamadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve sözlü olarak dinledim. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanındı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum.

Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum, bana ait tıbbi bilgilerin gözden geçirilmesi, transfer edilmesi ve işlenmesi konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyorum ve söz konusu araştırmaya ilişkin bana yapılan katılım davetini hiçbir zorlama ve baskı olmaksızın büyük bir gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı / Soyadı / İmzası / Tarih / İletişim Bilgisi

Açıklamaları Yapan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

Merve ÖZEL

ÖZ GEÇMİŞ

Merve ÖZEL

Öğrenim Bilgisi

Yüksek Lisans 2022-2024	Amasya Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Ana Bilim Dalı (Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN)
Lisans 2016-2020	Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü

Eserler

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. ...

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1. ...

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

- Özel, M., & Üstün, G. (2023). Aile Yaşam Döngüsü İçerisinde Ruh Sağlığı Açısından Riskli ve Özel Gruplar. Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrenci Sempozyumu. Sosyal Bilimler Araştırmaları-1, 27-28 Mayıs, Amasya.

D. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1.

E. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. ...